

SELECTÆ
E VETERI
TESTAMENTO
HISTORIÆ,

Ad Usū eorum qui Latinæ Linguae
Rudimentis imbuuntur.

NOVA EDITIO,
ACCURATIOR & EMENDATIOR.

LONDINI:

Apud C. HITCH & L. HAWES, in vico vulgo
dicto Pater-Noster-Row.

M.DCC.LIX.

Edue T 20917.59.7
BOOKS printed for C. HITCH and L. HAWES,
Harvard College Library,
in Paternoster-Row, LONDON.
5-285-18 Nov. 14, 1891.

Lately Published for BOOKSellers & SCHOOLS.
Edue T 20917.59.7

1. **THE** Method of teaching and studying the
BELLES LETTRES: Or, an Introduction to
Languages, Poetry, Rhetorick, History, Moral Phi-
losophy, Physick, &c. With Reflections on Taste,
and Instructions with regard to the Eloquence of the
Pulpit, the Bar and the Stage. The whole illustrated
with Passages from the most celebrated Poets and Ora-
tors, antient and modern, with critical Remarks on
them. By Mr. ROLLIN, late Principal of the Uni-
versity of Paris. Translated from the French. The
5th Edition. In four neat Pocket Volumes. Price 12s.

2. *Selectæ e Veteri Testamento Historiæ, ad usum
eorum qui Latinæ Linguae Elementis imbuuntur.*
Price 1s. 6d.

3. *Selectæ e Profanis Scriptoribus Historiæ, quibus
admista sunt varia honeste vivendi præcepta ex iisdem
Scriptoribus deprompta.* Price 2s. 6d.

Mr. ROLLIN in his *Belles Lettres*, Vol. I. Page 8,
gives the following Recommendation of the foregoing.

*I know of no Book, which may be more useful, and at
the same Time more agreeable to Youth. It contains ex-
cellent Principles of Morality, collected with great Order
and Judgment, with very affecting Passages of History
upon every Article. I know some very considerable Per-
sons who acknowledge themselves to have found a great
deal of Pleasure in reading it.*

4. *Publii Ovidii Nasonis de Tristibus Libri Quinque,
sive Analysis Ovidiani; ordine Prosaico ad verbum,
Periphrasa ulla constrictior, & ad mentem Puerorum
(oratione soluta) instruendam facillima, Notis, tam
ad artem Grammaticam & Rhetoricam quam ad Poe-
ticam melius intelligendam, apprime necessariis, nova
Methodo initiante illustrata, huic Editioni novæ etiam
accedit Index vocum difficiliorum Etymologicus. Ope-
ra Oswaldi Dyke.* Price 2s. 6d.

E X T R A C T

F R O M

Monf. R O L L I N.

As the following Work was drawn up on a Plan of Monsieur ROLLIN, it may not be improper to give it the Reader in his own Words, from his Method of Teaching and Studying the Belles Lettres, Vol. I. p. 183.

I Have often wished there were some Books expressly drawn up in Latin for the Use of Children upon their first Entrance on this Study. These Compositions should be clear, easy, and agreeable. At first the Words should be almost all in their natural Order, and the Phrases very short.

A 2

Then

iv E X T R A C T

Then the Difficulties should insensibly increase in Proportion to the Progress the Boys might make. Above all, Care should be taken to introduce Examples of all the Rules they were to learn. Elegance should not be principally sought after, but Clearness. Their Business is to learn the Latin Words, to accustom themselves to the different Constructions peculiar to that Language, and to apply the Rules of Syntax to what they shall be made to read. One might give them some Apophthegms of the Ancients, some Stories taken from the holy Scripture, as those of Abel, Joseph, Tobias, the Machabees, and such like. Profane Authors might likewise furnish us with some useful Supplies. I shall here set down some short Instances, which are fit only for the first Attempts. In the Stories taken from holy Scriptures, I think too we should alter such Expressions and Phrases as are not met with in Latin Authors. Thus in the following History of Tobias, for *in diebus Salmanasar*, I have put *tempore Salmanasar*; and for *in captivitatem positus*,

positus, I have put *in captivitatem abductus*. The Word *Concaptivus* is not Latin, no more than *Confortium*, in the Sense it is here taken ; instead of the former I have used *exilii sui comitibus*, and for the latter *Societatem*.

A former Professor of the University, to whom I communicated my Design, has thought fit to draw up a Collection of Stories of this kind from the holy Scripture, for the Use of such Children as enter upon the Study of the Latin Tongue, or are in the first Classes. I hope the Publick will be pleased with this small Performance, and that their Approbation will induce the Author to draw up a Second in the same Way, but of a different kind, containing moral Stories and Maxims, taken from ancient Authors, and generally expressed in their own Words, but free from all Difficulties, and adapted to the Weakness of young Beginners.

This second Work has been sent abroad since the first Edition of mine, and the Approbation of the Publick has confirmed my Conjectures. And

vi E X T R A C T, &c.

indeed I know of no Book, which may be more useful, and at the same time more agreeable to Youth. It contains excellent Principles of Morality, collected with great Order and Judgment, with very affecting Passages of History upon every Article. I know some very considerable Persons who acknowledge themselves to have found a great deal of Pleasure in reading that little Book.

THE

THE
AUTHOR'S
PREFACE.

THE Generality of Masters, who teach Latin either publickly or privately, very justly complain, that we have not one ancient profane Author easy enough, or, in other Respects, proper to be put into the Hands of Children, who are learning the first Rudiments of that Tongue, whom they might betimes accustom to translate into English. On this Account some have recourse to the holy Scriptures, where, besides the Usefulness of the Subject, they meet with a clear, plain, and less figurative Style. But not to observe that Children cannot conveniently make use of so large a Volume as the Bible, the holy Scriptures, both in the historical and moral Parts, contain many Difficulties above their

their Capacities : And we find in them a Number of irregular Constructions and Expressions, either unknown to classical Authors, or used by them in another Sense.

The Author of a judicious Work, which has been lately published, upon *The Method of teaching and studying the Belles Lettres*, was well aware of these Inconveniences, and hath observed, that they might be remedied, either by comprizing in one small Volume some Historical Parts of the holy Scriptures that might be adapted to the Use of Children and other Persons, who have only learned the Elements of the Latin Tongue ; or by putting in a good plain Style some Pieces of useful and agreeable History, selected out of the ancient Greek and Latin Authors. This Plan has been thought by many a very useful one. And, in order to accomplish it, we have, according to the best of our Abilities, drawn up this first Collection, which we now publish to the World.

We have not proposed to make a continued Abridgment of all the old Testament, but only to extract from it some historical Places, which yet we do not give entire, retrenching what appeared either too long, obscure, or not for our Purpose. We have preserved, however, almost the whole of the Histories of Joseph and Tobias, because they are generally very pleasant

fant and very agreeable to Children. For the same Reason, or to avoid too great Alterations, which we must have made, in the Choice of the Histories, we have given the Preference to some others, which may seem perhaps to be of less Importance.

We have now and then departed from the Expressions of the Text, to substitute others that were more easy, or more agreeable to the Rules of Grammar, and the Use of ancient Authors; so that there will be no Reason to fear, that the reading these Extracts may leave upon the Memory of Children several Words and Turns of Expression, that may detract from the Purity of Latin in the Composition of their Themes. For of such we have retained but a very small Number, which we have distinguished by Italick in the Narrations, and by Roman in the Speeches, whenever they first occur, that they might be the better noted, and guarded against. Such, for Instance, are the Words, *sanctificare, benedici, humiliari, resurrectio, peccator, &c.*

With regard to the rest, it is proper to observe, that there are certain Words which we are to make no Difficulty of using in Latin on religious Subjects, tho' they are not found in ancient profane Authors, or are used by them in a different Sense: For St. Augustin hath very judiciously determined, that these Words became Latin, after
the

the Latins became Christians ; Religion having no less Right to form some Words, than Arts have when they are brought to Perfection, and have Occasion to express new Objects.

We have almost always followed the Vulgar Translation, and have not left it but on some Occasions, where the Hebrew seemed to give us a more clear Sense.

As there is Room to hope, that Youth and other Persons who shall be put upon translating the first Part of this Collection, will soon attain to a Readiness in it, we have made the second Part more difficult, by changing the natural Order of the Words, and by varying the Expressions more, by making the Phrases longer, and by using a Style a little more elevated. We have also ventured to take a greater Liberty of adding to the Text, and even to retrench what we thought necessary, particularly in the Extracts of the History of David and Hezekias, which on that account we have placed after the History of the Macchabees.

We have nevertheless left in this second Part some Places in all their Simplicity, because we would not have the same Degree of Difficulty run thro' the whole, lest we should discourage Beginners ; and because we thought it would be spoiling those Places so much as to touch them. We have

P R E F A C E.

xi

have been well pleased that the holy Scriptures throughout are visible in this little Work. The Style, it's true, is by that Means less uniform; but that is, on this Occasion, so slight an Inconvenience, that we did not think it our Business to give ourselves any Trouble to avoid it.

If we have not well executed the Design which was proposed, we pray God to put it into the Heart of those who are more capable of succeeding to set about it.

Just Published. Price 2 s. 6 d.

GRÆCÆ SENTENTIÆ e variis Græcorum Libris hinc inde excerptæ, quibus insuper adduntur aurea Carmina Pythagoræ, cum Epitaphio Adonidis, una cum Latina Versione de Verbo fere reddita; quam sequuntur tres Indices, in quibus ad quam Orationis partem singula pertinent Vocabula Indicatur; & ad quod in Grammatica Græcâ Exemplum, seu Nomen, seu Verbum, seu Participium sit, formandum est, Indigitatur. Editio quinta, Emendatio, & multo accommodatio ad usum eorum qui imprimis sunt Græcarum Literarum rudes. Impensis C. Hitch & L. Hawes in Pater-noster-Row.

BOOKS printed for C. HITCH and L. HAWES.

1. The ODES of HORACE, disposed according to Chronologic Order, by P. SANADON, with an *English* Translation in Poetic Prose, expressive throughout of that Jesuit's Sense of the Author, and an Abstract of his most shining REMARKS; to which are prefixed SANADON's *Life of Horace*, planned upon his Works, and a Critical Preface, wherein the Advantage of this Edition above all that preceded it, is clearly demonstrated. By MATTHEW TOWERS, L L D. In Two Volumes. Price 6 s.

2. Florilegium Poeticum ex Ovidio, Tibullo, Propertio, Martiali, &c. ab omni verborum obscenitate repurgatum. Price 2s. 6d.

3. A Compendious Introduction to the *Latin* Tongue, collected from the best Historians, both Ancient and Modern, with useful Observations on the Whole. Price 2s. 6d.

These two by William Pittman, D. D.

4. C. Julii Caesaris Commentaria de Bello Gallico; cum Versione Anglica, in Usus Scholarum. Or, Cæsar's Commentaries of his War in Gaul; with an English Translation for the Use of Schools. By JOHNSON TOWERS, M. A. Master of the Grammar Schools at Wye, in Kent. Price 4 s.

5. ÆSOP's FABLES, English and Latin, interlineary, for the Benefit of those who not having a Master, would learn either of these Tongues. The 2d Edition, with Sculptures. By JOHN LOCKE, Gent. Price 3s. 6d.

6. FABULÆ ÆSOPI SELECTÆ, Or Select Fables of Æsop, with an *English* Translation, more literal than any yet extant, designed for the readier Instruction of Beginners in the *LATIN* Tongue. By HENRY CLARKE. Price 1s. The 5th Edition.

7. CATO'S DISTICHS DE MORIBUS improved, in a more compleat and useful Manner than any extant, containing not only a correct Numerical Clavis, a Construing and Parsing Index, but also a literal Translation of *Eraſmus's* Comment. To which are farther added, the proper Quantities marked on the Penultima, both in Verse and Prose, to prevent false Pronunciation. The 3d Edition; by JAMES ROBERTS. Price 1s.

SELECTÆ
E VETERI
TESTAMENTO
HISTORIÆ.

PARS PRIMA.

Creator mundus. Homo & mulier formantur.

EUS omnipotens creavit sex diebus
cælum & terram & omnia quæ in
eis sunt. Cessavit ab opere, & re-
quievit die septimo, benedixitque ei,
& *sanctificavit* illum.

Formavit autem Dominus Deus ho-
minem ex limo terræ, dedit illi ani-
mam viventem, & ad imaginem & similitudinem suam
fecit eum, vocavitque illum Adamum.

Dixit deinde Dominus Deus: *Non est bonum esse
hominem solum: faciamus ei adjutorium simile sibi*
Immisit ergo soporem in Adamum; cumque obdor-
misset, tulit unam e costis ejus, ex qua formavit
mulierem,

mulierem, adduxitque eam ad Adamum, qui, illâ visâ, dixit; *Ecce nunc os ex ossibus meis est, & caro è carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne unâ.*

Itaque Dominus Deus, masculo & feminâ formatis, benedixit illis, dicens. *Crescite & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam: dominamini Piscibus maris, & volatilibus cæli, & universis bestijs quæ moventur super terram. Omnes herbæ & arbores producentes fructum, & habentes in semetipsis sementem secundum speciem suam, erunt in escam vobis, & cunctis animantibus terræ, omnique volucris cæli.* Gen. I.

Primum Parentum peccatum & pœna.

Posuit Dominus Deus hominem in orto amœnissimo, qui Paradisus terrestris vocari solet, ut cõleret illum, & custodiret. Erant ibi omnes arbores pulchræ oculis, & gustui suaves; & in medio earum arbor scientiæ boni & mali. Dixitque Deus homini: *Ex omnium paradisi arborum fructibus comede, præterquam ex fructu arboris scientiæ boni & mali: nam statim atque comederis ex eo, morieris.*

Sed Serpens, qui erat callidior cunctis animantibus quæ fecerat Dominus Deus, dixit mulieri: *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis ex omni arbore paradisi? cui respondit mulier: Fructu arborum quæ sunt in paradiso, vescimur; Deus autem vetuit ne fructum comederemus illius arboris quæ est in medio paradiso, & ne tangèremus, ne forte moriamur. Nequaquam, inquit Serpens, moriemini: scit ve d Deus, statim atque comederitis ex fructu illius arboris, fore, ut aperiantur oculi vestri, & fore, ut sitis sicut cæli, scientes bonum & malum.*

Videns igitur mulier fructum illius arboris bonum esse ad vescendum, aspectuque delectabilem, decerpit & comedit: obtulit etiam viro suo, qui pariter comedit. Et statim aperti sunt oculi amborum. Fuerat adhuc

adhuc uterque nudus, & non erubescabant. Cùm verò cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficûs, quibus quædam veluti cingula sibi fecerunt. Absconditque se Adamus, & uxor ejus à facie Domini.

Vocavit autem Dominus Deus Adamum, & dixit ei: *Ubi es?* Et respondit Adamus: *Conspexit me. Quid, inquit Dominus, indicavit tibi nudum esse te, nisi quia fructum, quem præceperam tibi ne comederes, comedisti?* dixitque Adamus: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, fructum illum mihi porxit ut edrem.* Et dixit Dominus mulieri; *Quare hoc fecisti?* quæ respondit, *Serpens decepit me.*

Et dixit Dominus Serpenti: *Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia & bestias terræ: super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen illius: ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.* Mulieri quoque dixit; *Multiplicabo ærumnas tuas, in dolore paries filios, et sub viri potestate eris, & i se dominabitur tibi.* Dixit autem Adamo: *Quia audivisti vocem uxoris tuæ, & fructum comedisti illius arboris quæ tibi interdicta fuerat, maledicta erit terra propter peccatum tuum: Multo cum labore comedes ejus fructus: so nas & in tribulos germinabit tibi, et in sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram è qua sumptus es, quia pulvis es, & in pulverem revertéris.*

Ejecit deinde Dominus Deus Adamum è paradiso, ut coleret terram: & collocavit ante paradysum Angelum, qui gladium flammeum manu præferebat & versabat. Vocavit autem Adamus nomen uxoris suæ, Heva. Gen. II. III.

Cainus occidit fratrem Ab'e'm.

Habuit Adamus ex Heva conjugæ suæ liberos multos, in quos numerantur Cainus & Abel. Fuitque Abel Pastor ovium, & Cainus agricola. Factum est autem, ut, cùm obtulisset Cainus è fructibus terræ munera Domino, Abel quoque offerret primogenito-

rum gregis sui pinguiſſimos. Reſpexit Dominus Abelem & munera ejus: ad Caimum verò & munera illius non reſpexit. Iratusque eſt Caimus vehementer, & concidit vultus ejus: Dixitque ei Dominus: *Quare iratus es, & cur concidit facies tua? nonne, ſi bene egeris, mercedem recipies: ſin autem malè, ſtatim peccati pœnam?* Caimus Dei momentis vocem non audiens, dixit fratri ſuo: *Egrediamur foras.* Cùmque eſſent in agro, inſurrexit adverſus Abelem, & interfecit eum. Et dixit Dominus Caimo: *Ubi eſt Abel frater tuus?* qui reſpondit: *Nefcio: num cuſtos fratris mei ſum ego?* Dixitque Deus; *Quid feciſti! vox ſanguinis fratris tui clamat ad me è terra. Nunc igitur maledictus eris ſuper terram, quæ ſuſcepit ac bibit ſanguinem fratris tui, quem ipſe manu tua fudiſti. Cùm eam longo & duro labore colueris, non dabit tibi fructus ſuos: profugus eris & vagus ſuper illam.* Tum dixit Caimus Domino: *Major eſt iniquitas mea, quàm ut veniam merear. Ecce ejicis me hodie, à facie tua abſcondar, & ero vagus & profugus in terra: omnis igitur qui invenerit me, occidet me.* Dixitque ei Dominus: *Nequaquam ita fiet: ſed omnis qui occiderit Caimum, ſeptuplum punietur, & graviffima pœnas feret.* Poſuitque Dominus in Caimo ſignum, ut non interficeret eum omnis qui inveniret eum. Gen. IV.

*Malitia hominum. Diluvium. Fœdus Dei
cum Noaco.*

Cùm cœpiſſent homines multiplicari ſuper terram, multiplicata quoque ſunt peccata eorum & ſcelera. Cùm ergo vidiffet Deus magnam eſſe hominem malitiam; & cunctam cogitationem cordis eorum intentam eſſe ad malum omni tempore, pœnituit eum quòd hominem feciſſet. Et tactus dolore cordis intrinſecus, *Delebo, inquit hominem quem creavi, à facie terræ, cum omni reptili, volucris, ceteri que animantibus: pœnitet enim me feciſſe ea omnia.*

Noacus vero, vir juſtus & perfectus, invenit gratiam coram Domino, qui dixit illi: *Repleta eſt terra iniquitate hominum, & ego diſſendam eos. Compinges tibi*

arcam ex lignis lævigatis : mansiunculas in ea facies, & eam bitumine linies intrinsecus & extrinsecus. Trecentis cubitis longa erit arca, quinquaginta verò cubitorum erit ejus latitudo, & triginta cubitorum altitudo. Testum habebit incurvum & in altitudinem cubiti asurgens. Tria tabulata facies, & fenestram ; ostium pones in latere. Ecce ego adducam aquas diluvii super terram, & interficiam omnem carnem in qua spiritus vitæ est subter cælum. Universa quæ in terra sunt, consumentur : ponamque fœdus meum tecum ; te enim vidi justum, coram me. Et ingredieris arcam tu, & filii tui, uxor tua, & uxores filiorum tuorum, tecum. Et ex cunctis animantibus bina induces in arcam, masculini sexûs & feminini, ut possint vivere, & salvum fiat eorum semen. Tolles etiam ex omnibus escis quæ mandi possunt, & comportabis in arcam, eruntque tam tibi quàm animantibus in cibum.

Fecit Noacus omnia quæ mandaverat ei Dominus. Eratque tunc annorum sexcentorum. Itaque ingressus est ipse & uxor ejus, filii, tres, Semus, Chamus, & Japhetus, & tres uxores eorum, in arcam. Ingressa quoque sunt animalia bina ex omni specie, masculus & femina ; & clausit ostium Dominus forinsecus. Tunc maris & fontium omnium aquæ in terram eruperant, & cataractæ cæli apertæ sunt, & cecidit pluvia quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Aquæ multiplicatæ repleverunt omnia in superficie terræ & elevaverunt arcam in sublime, opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cælo ; ita ut quindecim cubitis altior fuerit aqua montibus quos operuerat. Igitur consumpta est mortua omnis caro tam hominum quàm animalium. Remansit autem solus vivus Noacus, & qui cum eo erant in arca quæ ferebatur super undas. A. M. 1656.

Cum aquæ terram & montes altissimos obtinuissent centum & quinquaginta diebus ; recordatus Deus Noaci, cunctorumque animantium quæ erant conclusa cum eo in arca, adduxit ventum vehementum super terram, & sensim imminutæ sunt aquæ. Mense undecimo, ex quo diluvium cœperat, aperiens Noacus

fenestram arcæ, dimisit corvum qui reversus non est. Emisit quoque columbam post eum, ut viderit an adhuc essent aquæ super faciem terræ. Quæ cum non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad Noacum, qui extendit manum, & apprehensam intulit in arcam. Expectatis autem septem diebus aliis, rursus dimisit columbam ex arca. At illa venit ad eum circa vespere, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo Noacus cessasse aquas tegere terram. Expectavitque septem alios dies, & emisit columbam, quæ non est ultra reversa ad eum.

Itaque aperiens Noacus testum arcæ, aspexit, viditque omnino exsiccata esse superficiem terræ. Noluit tamen ante egredi ex arca, quam allocutus eum Deus dixit: *Egredere ex arca tu, & uxor tu, cum filiis & nuriis tuis. Cuncta animantia quæ sunt apud te educ tecum, ingredimini super terram, & implete eam: crescite & multiplicamini.* Egressus est ergo Noacus ex arca, in qua annum totum manserat inclusus, & familia ejus, & jumenta, & volatilia, & reptilia, ceteraque animantia. Tum ædificavit altare Domino, super quod obtulit holocausta.

Suave fuit & gratam Deo sacrificium Noaci. Itaque dixit illi & filiis ejus: *Nequaquam ultra maledicam terræ propter homines: sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia. Non igitur percussam deinceps omnem animam viventem, sicut feci. Deinceps senentis & messis, æstus & hiems, nox & dies sibi succedent. Timeant vos cuncta animalia terræ, & volucres cæli. Omnes pisces maris manus vestræ tradidi. Quicquid movetur & vivit, erit vobis in cibum: & omnia, quasi olera virentia, tradidimus vobis. Ecce statuo pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos. Arcum meum ponam in nubibus; et erit signum fœderis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Cunque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus, & recordabor fœderis mei semini vobiscum, & non erunt ultra aquæ diluvii ad delendam universam carnem.*

Vixit autem Noachus post diluvium trecentos quinquaginta annos, & cursus ejus vitæ nongentorum quinquaginta annorum fuit, & mortuus est. *Gen. VI. IX.*

Turris Babel.

Idem erat omnium hominum sermo post diluvium, eâdem linguâ utebantur. Dixitque alter alteri: *Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igne.* Habueruntque lateres pro saxiis, & bitumen pro cæmento. Et dixerunt: *Venite, faciamus nobis civitatem et turrim, cujus culmen pertingat ad cælum: & celebremus nomen nostrum, an equam dividebatur in universas terras.*

Descendit autem Dominus, ut videret civitatem & turrim, quam edificabant filii Adami. Et dixit: *Ecce unus est populus, & una lingua omnibus: cæperuntque hæc facere, non desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui.* Atque ita divisit illos Dominus ex illo loco in universas terras, & cessaverunt edificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen ejus *Babel*, quia ibi confusa est lingua universæ terræ; & inde dispersit eos Dominus in cunctas orbis regiones. *Gen. XI. An. M. circiter 1800.*

Abrahamus, vocante Deo, venit in terram Chanaan.

Dixit Dominus Abrahamo: *Egredere à terra tua, & cognatione tua, & domo patris tui, & veni in terram quam monstrabo tibi. Faciam ut crescas in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque Benedictus. Benedicam benedictibus tibi, & maledicam maledictibus tibi: atque in te benedicentur universæ gentes terræ.* Abrahamus itaque, sicut præceperat ei Dominus, egressus est ex urbe, quæ vocatur Haram in Mesopotamia; secumque deduxit Saram uxorem suam, & Lothum filium fratris sui. Cùmque venissent in terram Chanaan, apparuit Dominus Abrahamo, & dixit ei: *Semini tuo dabo terram hanc.* Abrahamus ædificavit ibi altare Domino qui apparuerat ei, & invocabit nomen ejus. *Gen. XII. A. M. 2803.*

Cùm autem prævaluisset fames in terra Chanaan, descendit Abrahamus in Ægyptum cum uxore sua, & Lotho, & omnibus quæ habebat, ut peregrinaretur ibi.

Lothus discedit ab Abrahamo.

Ex Ægypto reversus est Abrahamus in terram Chanaan dives valde auro & argento. Sed Lothus, qui erat cum eo, habebat etiam greges ovium, & armenta, & tabernacula: nec poterat eos capere eadem terra, ut habitarent simul. Unde & facta est rixa inter pastores gregum Abrahami & Lothi. Cui ut finis imponeretur, dixit Abrahamus Lotho: *Ne, quæso, sit jurgium inter me et te, & inter pastores meus & pastores tuos: fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est: recede à me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam.* Elevatis itaque oculis Lothus vidit regionem quæ circa Jordanem amnem erat. Ea irrigibatur universa sicut paradisus terrestris, antequam subverteret Dominus Sodomam & Gomorrhham. Elegitque Lothus sibi sedem ibi, & moratus est in oppidis, & habitavit inter Sodomitas, qui pessimi homines erant & peccatores coram Domino: Abrahamus vero habitavit in terra Chanaan. *Gen. XIII.*

Nova promissio de multiplicando semine Abrahami.

Dixit Dominus Abrahamo, postquam recessit ab eo Lothus: *Leva oculos tuos, & vide à loco, in quo nunc es, ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem. Omnem terram, quam conspicias, tibi dabo, & semini tuo in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terræ. Si quis potest hominum numerare pulverem terræ, semen quoque tuum numerare poterit. Surge, & perambula terram in longitudine & latitudine sua, quia tibi daturus sum eam.* Movens igitur tabernaculum

lum suum Abrahamus, habitavit prope urbem Hebronem, ædificavitque ibi altare Domino.

Angeli hospitio excepti ab Abrahamâ & Lotho:

Cùm sederet in ipso fervore diei Abrahamus ante ostium tabernaculi sui, & elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes propè eum. Quos cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum ab ostio tabernaculi, & procumbens in terram, dixit: *Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum: sed afferam pauxillum aquæ, & lavate pedes vestros, & requiescite sub arbore: ponamque buccellam panis, & corroborate cor vestrum. Postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad servum vestrum.* Qui dixerunt: *Fac ut locutus es.*

Festinavit Abrahamus in tabernaculum ad Saram, dixitque ei: *Accelera; similam commisce, & panes sub cinere tostos offer quamprimum.* Ipse verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum & optimum, deditque servo, qui festinavit & coxit illum. Tulit quoque butyrum & lac vitulum quem coxerat, & posuit coram eis: ipse vero stabat juxta eos sub arbore. Cum autem comedissent, & surrexissent, deduxit eos Abrahamus. *Gen. XVIII.*

Venerunt duo ex illis viris seu Angelis Sodomam vespere, sedente Lotho in foribus civitatis. Qui cùm vidisset eos, surrexit & ivit obviam eis, adoravitque pronus in terram, & dixit: *Obsecro, domini, declinate in tabernaculum servi vestri, & manete ibi: lavate pedes vestros; & manè, quo vobis animus est ire, proficiscimini.* Qui dixerunt: *Minimè: sed in platea manebimus.* Compulit Lothus eos oppido ut diverterent ad eum: cùmque ingressi essent dominum illius, paravit eis convivium, & coxit panes sine fermento, & comederunt. *Gen. XIX.*

Abrahamus filium Isaacum immolare parat.

Tentavit Deus Abrahamum, & dixit ei; *Abrahame, Abrahame.* At ille respondit: *Adsum.* Tolle, inquit Deus, *filium tuum unigenitum Isaacum, quem diligis, & vade in terram visionis: atque ibi offeres eum in holocaustum super unam montium quem monstrabo tibi:* Igitur Abrahamus de nocte consurgens, stravit asinum suum, duxitque secum duos juvenes & Isaacum filium suum. Cùmque concidisset ligna in holocaustum, abiit in locum quem præceperat ei Deus.

Die tertio, elevatis oculis, vidit locum procul: dixitque servis suis: *Expectate hic cum asino: ego & puer ibimus illuc properantes, & postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Tulit quoque ligna holocausti, & ea imposuit super Isaacum filium suum: ipse vero portabat in manibus ignem & gladium. Cùmque duo pergerent simul, dixit Isaacus patri suo; *Pater mi.* At ille respondit: *Quid vis, fili?* Ecce, inquit, *ignis & ligna: ubi est victima holocausti?* Dixit autem Abrahamus, *Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi.* Pergebant ergo pariter.

Ubi venerunt ad locum quem ostenderat Deus, Abrahamus ædificavit in eo altare, & super altare ligna composuit. Cùmque alligasset Isaacum filium suum, posuit eum super struem lignorum. Extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum. Et ecce Angelus Domini è cælo clamavit, dicens: *Abrahame, Abrahame.* Qui respondit: *Adsum.* Dixitque ei: *Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quicquam: jam video: times Deum, & non pepercisti unigenito filio tuo propter me.* Levavit Abrahamus oculos suos, & post tergum vidit arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens, obtulit holocaustum pro filio.

Vocavit autem Angelus Domini Abrahamum secundo è cælo, dicens: *Per memetipsum juraui, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filii*

tuo unigenito propter me; benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli. & velut arenam quæ est in littore maris; possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, & benedicent in semine tuo omnes gentes terræ: quia obedisti voci meæ. Reverfusque est Abrahamus ad servos suos, abiecitque Bersabee simul, & habitavit ibi. Gen. XXII.

*Eliezer Rebeccam uxorem adducit ad
Isaacum.*

Erat Abrahamus senex, dierumque multorum, & Dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque servo seniori domûs suæ, nomine Eliezer, qui præerat omnibus quæ habebat: Jura mihi per Dominum Deum cæli & terræ, te non accepturum uxorem filio meo è filiabus Chanaanæorum, inter quos habito: sed in Mesopotamiam, ubi cognatio mea est, profecturum, ut inde filio meo Isaac conjugem adducas. Respondit servus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum in Chaldaeam, è qua tu egressus es? Dixitque Abrahamus: Cave ne quando reducas filium meum illuc. Dominus Deus cæli, qui jussit me domum patris mei, in qua natus eram, relinquere, & qui jurejurando confirmavit, se semini meo daturum terram hanc, ipse diriget viam tuam, & mittet Angelum suum, tecum, ut possis inde filio meo uxorem eligere. Si verò mulier noluerit sequi te, non teneberis juramento. Hoc tantum te moneo, ne filium meum illic reducas, unde egressus sum. Juravit Eliezer in verba Abrahami, tulitque decem camelos gregis domini sui, & portans ex omnibus ejus bonis secum profectus est.

Ubi pervenit in Mesopotamiam prope urbem Haram, camelos suos fecit accubare ac requiescere extra oppidum, juxta puteum aquæ, vespere, tempore quo solebant mulieres egredi ad hauriendam aquam. Et dixit: Domine Deus domini mei Abrahami, occurre, obsecro, mihi hodie, & bonus esto atque misericors erga dominum meum Abrahamum. Ecce ego sto prope fontem aquæ,

aquæ, & filiaë habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Fac igitur ut puella, cui ego dixero: Inclina hydriam tuam, ut bibam; & quæ responderit: Bibe, quin & camelis tuis dabo potum; ipsa sit, quam præparasti seruo tuo Isaac. Et per hoc intelligam te bonitate & misericordiâ usum esse in dominum meum.

Vix hæc verba protulerat, cùm conspecta ab eo est Rebecca, puella maximè decora, virgoque pulcherrima. Quæ ubi descendit ad fontem, & implevit hydriam, revertebatur. Occurrit ei Eliezer, & dixit; *Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe ex hydria tua.* Quæ respondit: *Bibe, domine mi.* Celeriterque deposuit hydriam ex scapula super vnam suam, & dedit ei potum. Cùmque ille bibisset, adjecit Rebecca: *Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.* Effundensque hydriam in canales, recurrit ad puteum, ut hauriret aquam: & haustam omnibus camelis dedit. Ipse autem contemplabatur eam tacitus, scire volens utrum prosperum iter suum fecisset Dominus, an non.

Postquam biberunt cameli, protulit servus Abrahami in aures aureas & armillas: quas tradidit Rebecca, & dixit ei: *Cujus es filia? indica mihi. Est in domo patris tui locus ad manendum?* Quæ respondit: *Filia sum Batuelis, qui natus est Nachore, fratre Abrahami. Palarum & fœni plurimum est apud nos, & locus, spaciosus ad manendum.* Tum inclinavit se homo, & adoravit Dominum, dicens: *Benedictus sis Dominus Deus domini mei Abrahami, qui non abstulit misericordiam à domino meo; & recto itinere me perduxit domum fratris domini mei.* Cucurrit vero puella, & nunciavit matri suæ Melchæ omnia quæ contigerant.

Erat tunc domi frater Rebecca, cui nomen Labanus. Hic cùm vidisset in aures & armillas in manibus sororis suæ, & cuncta audisset quæ illa sibi ab Eliezere dicta referebat; festinus egressus est ad hominem qui stabat cum camelis prope fontem aquæ, dixitque ei: *Ingrederi, benedicte à Domino: cur foris stas? præ-*
parari

paravi domum, & locum camelis. Et introduxit eum in hospitium, camelis stragula detraxit, deditque illis paleas & fœnum, & aquam hospiti ad lavandos pedes ejus & virorum qui venerant cum eo, & appositus est in conspectu ejus panis. At ille negavit se quidquam, cibi degustaturum, antequam exposuisset suscepti itineris causam, & quæ sibi juxta fontem sedenti atque Dominum Deum oranti contigissent. Quod ubi pluribus verbis præstitit, responderunt Labanus & Bathuel: *A Domino egressus est sermo: non possumus adversus voluntatem ejus quidquam loqui tecum. En Rebecca coram te est, tolle eam, & proficiscere, & sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus.* Quod cum audisset servus Abrahami, procidens in terram adoravit Dominum. Prolatisque vasis argenteis & aureis, ac vestibur, dedit ea Rebeccæ pro munere. Fratribus quoque ejus & matri dona obtulit. Deinde inito convivio, vescentes pariter & bibentes manserunt ibi.

Surgens autem manè Eliezer, dixit: *Dimitte me, ut vadam ad dominum meum.* Responderuntque fratres Rebeccæ & mater: *Maneat puella saltem decem dies apud nos, & postea proficiscetur.* Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite me, ut pergam ad dominum meum. Et dixerunt: *Vocemus puellam, & quæremus ipsius voluntatem.* Cumque vocata venisset, sciscitati sunt: *Vis ire cum homine iste?* Quæ respondit; *Vadam.* Dimiserunt ergo eam & nutricem illius, servumque Abrahami & comites ejus, precantes prospera sorori suæ. Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis secutæ sunt Eliezerem, qui festinus revertebatur ad dominum suum.

Eo autem tempore egressus Isaacus ad meditandum in agro, inclinatâ jam die deambulabat. Cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque, conspecto Isaaco, è Camelo descendit & dixit servo: *Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis?* Respondit Eliezer: *Ipsè est dominus meus.* At illa tollens citò palliam, operuit se. Servus autem cuncta quæ gesserat narravit Isaaco: qui introduxit Rebeccam in tabernaculum matris suæ,
& ac-

& accepit eam in uxorem. Tantùm vero dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte Saræ matris ejus acciderat, temperaret. *Gen. XXIV.*

Profugum Jacobum consolatur Deus.

Oderat Esau fratrem suum Jacobum propter *benedictionem* primogeniti quam à patre acceperat, seque ei propterea mortem allaturum palam minabatur. Timens itaque Rebecca vitæ carissimi sibi filii Jacobi, persuasit illorum parenti Isaac, mittendum esse eum quamprimùm in Mesopotamiam, tum ut inde sibi è domo consanguinea uxorem assumeret, tum ut interiret indignatio & furor fratris ejus. Igitur cùm dimisisset eum pater, profectus Jacobus venit ad quemdam locum, voluitque in eo requiescere post solis occasum. Tulit unum è lapidibus qui jacebant in agro, & supponens capiti suo, dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram, & summam ejus partem tangentem cælum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam: & Dominum innixum scalæ dicentem sibi: *Ego sum Dominus Deus Abrahami patris tui, & Deus Isaaci: terram in qua dormis, tibi dabo & semini tuo: eritque semen tuum quasi pulvis terræ: dilataberis ad occidentem & orientem, & septentrionem & meridiem: & benedicentur in te & in semine tuo cunctæ tribus terræ. Et ero custos tuus quòcumque perrexeris, & reducam te in terram hanc, nec dimittam, nisi compleveris omnia quæ dixi.*

Cùm evigilasset Jacobus de somno, dixit: *Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.* Pavensque: *Quàm terribilis est, inquit, locus iste? non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli.* Surgens ergo Jacobus manè, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erixit in titulum, fundens oleum super eum. Vovit etiam votum, dicens: *Si fuerit Deus mecùm, & custodierit me in via per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, et vestimentum ad induendum, reversusque fuero prosperè domum patris mei:*
erit

erit mihi Dominus in Deum, & lapis ille, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei; cunctorumque, quæ dederis mihi, Deus, decimas offeram tibi. Gen. XXVII. XXVIII.

Jacobus benignè excipitur à Labano avunculo.

Jacobus iter persecutus, in Mesopotamiam venit, & vidit puteum in argo, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora, & os ejus grandi lapide cloudebatur. Morisque erat, ut, cunctis ovibus congregatis, devolverent lapidem, & reſectis gregibus, rursus super os putei ponerent. Dixitque paſtoribus: *Fratres, unde estis?* Qui responderunt: *Ex urbe Haran.* Quos iterum interrogans: *Nunquid, ait, noſtis Labanum?* Dixerunt: *Novimus.* *Sanusne est?* inquit. *Valet,* inquiunt; & ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo. Dixitque Jacobus: *Adhuc multum diei superest, & nondum tempus est, ut reduantur ad caulas greges: date autè potum ovibus, & sic eas ad paſtum reducite.* Qui responderunt: *Non possumus, donec omnia pœcra congregantur, & amoveamus lapidem ab ore putei, ut adaquemus greges.*

Adhuc loquebantur, & ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui: nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Jacobus, & sciret consobrinam suam esse, ovesque Labani avunculi sui, amovit lapidem quo puteus cloudebatur, & adaquato grege, osculatus est eam, & elevatâ voce flevit, & indicavit ei filium esse se Rebecca sororis patris ejus. At illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse Jacobum filium sororis suæ, cucurrit obviam ei, complexusque eum; & in oscula ruens, duxit in domum suam. *Gen. XXIX.*

Josephus patri charus & fratribus invisus.

Jacobus, qui & alio nomine Israël dicitur, filios habuit duodecim, inter quos præcipuo amore diligebat Josephum, eo quod in senectute genuisset eum: *de-*
deratque

deratque ei tunicam è filis varii coloris textam. Videntes autem fratres ejus, illum esse patri cæteris filiis chariorem, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacificum dicere; maximè ex quo tempore sexdecim annos natis, & pascens gregem, quosd in ex iis accusaverat apud patrem crimine pessimo. Sed majori odio atque invidiæ occasionem dedit somnium duplex, quod à se visum fratribus suis retulit Josephus. Dixit enim eis: *Audite somnium meum quod vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi consurgere manipulum meum & stare, à vestris verò manipulis circumstantibus adorari manipulum meum.* Responderunt fratres ejus: *Numquid Rex noster eris, aut subjiciemur ditioni tuæ?* Aliud quoque vidit somnium; quod narrans fratribus, *Vidi, inquit, inter somnium quasi solem & lunam & stellas undecim adorare me.* Quod cum patri suo & fratribus retulisset: increpavit eum pater, & dixit: *Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? num ego & mater tua, & fratres tui adorabimus te super terram?* Invidebant igitur ei fratres: pater verò rem tacitus considerabat. Gen. XXXVII.

Josephus venditus à fratribus.

Jacobus misit filium Josephum ad quærendum fratres suos qui pascebant oves in agris Sichem, & videndum an cuncta prospera essent circa eos & pecora. Ut illi conspexerunt eum procul, antequam accederet ad illos, ejus occidendi consilium ceperunt, & mutò loquebantur: *Ecce Somniator venit: venite, occidamus eum, & projiciamus in cisternam veterem: dicemusque: fera pessima devoravit eum. Et tunc apparebit quid illi profint somnia sua.* Audiens autem hoc Ruben, qui erat inter eos ætate maximus, nitebatur liberare Josephum è manibus fratrum, dicebat: *Ne vitam ei eripiat, neque effundatis ejus sanguinem: sed tantum demittite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, natusque vestras à fraterna cæde innoxias servate.* Hoc autem dicebat, volens eripere eum è manibus illorum, & reddere patri suo.

Confestim

Confestim igitur ut pervenit Josephus ad fratres suos, nudaverunt eum tunicâ talari, è filis varii coloris mixtâ, & demiserunt in cisternam veterem, quæ non habebat aquam. Cùm autem consedisent ad comedendum panem, viderunt Ismaëlitas viatores & camelos eorum portantes varia aromata in Ægyptum. Dixit ergo Judas fratribus suis: *Quid nobis proderit si occiderimus fratrem nostrum, & occultaverimus mortem ipsius? Melius est ut venundetur Ismaëlitis, & manus nostræ non polluantur: frater enim & caro nostra est.* Paruerunt fratres verbis illius, & extrahentes Josephum è cisternâ, viginti nummis argenteis vendiderunt prætereuntibus negociatoribus, qui duxerunt in Ægyptum. Reversusque Ruben ad cisternam non invenit puerum: & scissis vestibus pergens ad fratres suos, dixit: *Puer non comparet, & ego quò ibo?*

Tulerunt autem fratres Josephi tunicam ejus, & in sanguine hædi, quem occiderant, tinxerunt. Tum miserunt qui ferrent ad patrem, & dicerent: *Hanc invenimus tunicam: vide utrum filii tui sit, an non.* Quam cùm agnovisset pater, dixit: *Tunica filii mei est: fera pessima comedit eum; bestia devoravit Josephum.* Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed dixit: *Descendam ad filium meum lugens in sepulchrum: diuque perseveravit in fletu.*

Josephus hero Potiphari carus:

Ubi in Ægyptum ab Ismaëlitis perductus est Josephus, emit eum Potiphar Ægyptius. Fuit autem Dominus cum Josepho, ita ut cuncta illi prosperè cederent. Habitavitque in ædibus domini sui, qui optimè cognoscebat Deum esse cum illo, & omnia quæ gereret ad felicem exitum perducere. Invenit itaque Josephus gratiam coram hero cui ministrabat; & præpositus ab eo omnibus, gubernabat creditam sibi domum & universa quæ ei tradita fuerant. Nec Potiphar,

phar, relicta fidei ministro rerum suarum curâ, quidquam aliud noverat, nisi panem quo vesceretur. Benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Josephum, & quidquid habebat sive domi sive ruri mirè auxit. *Gen. XXXIX. An. M. 2276.*

Josephus in carcerem conjicitur.

Erat Josephus pulchrâ facie & decorus aspectu. Itaque domina ejus oculos iniecit in illum, & turpi libidine ardens, juvenem ad flagitium pellicere voluit. At ille nequaquam consentiens sceleri nefario, respondit: *Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua; nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es: quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?* Per singulos dies mulier molesta erat adolescenti, & ille assentiri nollebat.

Contigit autem quâdam die, ut intraret Josephus domum, & opus aliquod absque arbitris faceret. Tunc illa apprehendit oram vestimenti ejus. Verùm ille, relicto in manu ejus pallio, fugit, & egressus est foras. Cùmque vidisset mulier vestem in manibus suis, & se esse contemptam; vocatis ad se famulis domus suæ, dixit: *En Potiphar introduxit virum Hebræum ut illuderet nobis; voluit enim ille mihi vim inferre; cùm verò ego exclamarem, reliquit pallium quod tenebam, & aufugit.* In argumentum quoque fidei suæ retentum pallium ostendit marito revertenti domum. Ille, auditis querelis conjugis, & ejus verbis nimium credulus, iratus est valde; misitque Josephum in eum carcerem, ubi vincti regis custodiebantur; & ibi clausus est.

Fuit autem Dominus cum Josepho, & misertus illius, dedit ei gratiam in conspectu Præfecti carceris. Hic ergo tradidit Josepho universos vinctos qui in custodia tenebantur, ita ut nihil nisi illius jussu fieret; nec ipse Præfectus cujusquam rei curam gereret, cunctis

cunctis ei creditis. Dominus quippe erat cum illo, & omnia opera ejus dirigebat. *Gen. XXXIX.*

Somnia duorum vinclerum interpretatur Josephus.

Anno uno postquam in carcerem conjectus fuerat Josephus, adversus Regem dominum suum peccavere Ægyptii duo. Alter pincernis præerat, alter pistori-
bus. Accidit autem ut uterque in eum carcerem mis-
sus fuerit, in quo erat vincltus & Josephus. Cùm ali-
quantulum temporis effluxisset, qui in custodia tene-
bantur, habuerunt ambo eadem nocte somnium, indi-
cans quid in posterum utrique esset eventurum. Ad
quos cùm introisset Josephus manè, & vidisset eos
tristes, sciscitatus est, cur tristior solito esset facies
eorum. Qui responderunt: *Somnium vidimus, & non
est qui interpretetur nobis.* Dixitque eis Josephus:
*Nunquid non Dei est interpretatio somniorum? referte
mibi quid videritis.*

Tam Pæpositus pincernarum narravit prior som-
nium suum his verbis: *Videbam coram me vitem, in
qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas,
& postquam erupissent flores, uvæ maturescere. Erat-
que calix Pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas, et
expressi in calicem quem tenebam, et tradi poculum
Pharaoni.* Respondit Josephus: *Hæc est interpre-
tatio somnii: tres propagines, tres dies sunt, post quos re-
cordabitur Pharaoni ministerii tui, & restituet te in gra-
dum pristinum: dabisque ei calicem juxta officium
tuum, sicut ante facere consueveras. Tantùm memento
mei cùm bene tibi fuerit; et fortis neque misertus, men-
tionem mei facias apud Pharaonem, ut educat me ex
istò carcere: quia furtim sublatus sum è terra Hebræo-
rum, & hic innocens in foveam conjectus sum.*

Videns pistorum Magister somnium socii sui fuisse
prudenter dissoluit à Josepho, dixit: *Et ego habui
somnia. Nempe vidi cùm tria canistra haberem super
caput meum, & in eo canistro quod erat cæteris excel-
sius, portare cibos omnes qui fiunt arte pistoriâ, & ves-
tibus ante comedere ex eo.* Respondit Josephus: *Hæc
est interpretatio somnii: tria canistra tres dies sunt,
post*

post quos auferet Pharaon caput tuum, ac suspendet te in cruce, & laerabunt volueres carnes tuas.

Tertius post duplicem hanc somniiorem interpretationem dies, natalitius Pharaonis fuit: qui grande convivium parans, recordatus est Magistri pincernarum, & pistorum Principis: restituitque alterum in ministerium suum, ut porrigeret sibi prœculum; alterum vero suspendit in patibulo. Ita Josephum vera prœdixisse eventu probatum est. Et tamen succedentibus prosperis præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui. *Gen. XL.*

Geminum Pharaonis somnium Josephus explicat.

Post duos annos vidit Pharaon somnium. Putabat stare se juxta Nilum fluvium, è quo ascendebant septem boves pulchræ & crassæ, & pascebantur in locis palustribus. Aliæ quoque septem emergebant ex eodem flumine, scædæ, confectæque macie, pœ devoraverunt eas, quarum mira species & habitudo corporum erat. Expergesfactus Pharaon, rursus dormivit, & vidit alterum somnium. Septem spicæ pullulabant in culmo uno, plenæ atque formosæ: aliæ quoque totidem spicæ tenues & percussæ uredine oriebantur, quæ priores pulchras & plenas devorabant.

Evigilans Pharaon post quietem, ubi dies illuxit, pavore perterritus, misit ad omnes conjectores Ægypti, cunctosque sapientes: & accersitis narravit somnium. Nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens eorum quæ sibi biennio antè contigerant Magister pincernarum, dixit: *Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis, me & Magistrum pistorum retrudi jussit in carcerem, ubi unâ nocte uterque vidimus somnium præsagum futurorum. Erat ibi puer Hebræus, cui narrantes somnia, audivimus quidquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo, & ille suspensus est in cruce.*

Protinus ad Regis imperiumeductum è carcere Josephum totonderunt, ac velle mutatâ in regiam perduxerunt.

duxerunt. Tunc ei Rex: *Vidi, inquit, somnia, nec est qui ea explanet, quæ audi-vi te sapientissime interpretari.* Respondit Josephus: *Ab que me respondebit Deus prospera Pharaoni.* Narravit ergo Pharaon quod viderat. *Putabam me stare super ripam fluminis, & septem boves ab amne conscendere pulcherrimas, & obefis carnibus, quæ in pastu paludis vireta carpebant.* Et ecce has sequebantur aliæ septem boves tam deformes & macilentæ, ut nunquam tales in Ægypto viderim: quæ devoratis & consumptis prioribus, nullum saturitatis dedere signum: sed simili macie & squalore torpebant. Evigilavi: at rur'us sopore depressus, alterum vidi somnium. Septem spicæ pullulabant in culmo uno, plene atque pulcherrimæ. Aliæ quoque septem tenues & percussæ ureidine oriebantur è stipulâ, quæ priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi conjectoribus somnium. & nemo est qui explicet.

Respondit Josephus: *Geminum illud regis somnium unum atque idem est: quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni.* Septem boves pulchri, & septem spicæ plenæ, septem ubertatis anni sunt. Septem quoque boves tenues atque macilentæ, & septem spicæ tenues ac vento urente percussæ, septem anni venturæ famis sunt, qui hoc ordine complebuntur. Ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in universa terra Ægypti, quos sequentur septem anni alii tantæ sterilitatis, ut oblivioni tradatur cuncta retrò abundantia, & ubertatis magnitudinem perditura sit inopiæ magnitudo. Quod autem duplex ad eandem rem pertinens somnium habuisti: hoc eventus certò & citò futuri indicium est. Nunc ergo quærat Rex virum sapientem & industrium. Præficiot eum Ægypto. Ille autem constituat Præpositos per cunctas regiones, & quintam partem fructum per septem annos fertilitates jam jam futuros convehat in horrea. Omne frumentum condatur serveturque in urbibus sub Pharaonis potestate, atque præparetur futuræ septem annorum fami, quæ oppressura est Ægyptum.

Placuit Pharaoni concilium, & cunctis ministris ejus, exclamavitque: *Num invenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit?* Et dixit Josepho: *Quia ostendit*

ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapientioremem quemquam, aut consimilem tui invenire poteris? Ecce constitui te super universam terram Ægypti. Absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem. Et ad tui oris imperium cunctus populus obediet: uno tantum regni solio te præcedam. Tum detractum è manu sua annulum, ejus manui inseruit; vestivit eam stolâ byssinâ; collo torquem auream circumposuit; voluit præterea eum ascendere super currum suum secundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genu flecterent, & præpositum esse scirent universæ terræ Ægypti. Vertique nomen ejus, & vocavit eum, lingua Ægyptiaca. *Salvatorem Mundi.* Deditque illi uxorem Asienetham filiam sacerdotis Heliopoleos, ex quâ nati sunt ei postea filii duo, Manasses & Ephraïmus. Porro tringinta annorum erat Josephus, quando fletit in conspectu Pharaonis. *Gen. XLI.*

Sept. m anni ubertatis, totidemque inopiæ.

Egressus Josephus è conspectu Pharaonis, circumvit ac perlustravit omnes regiones Ægypti. Venitque fertilitas septem annorum; & in manipulos redactæ segetes congestæ sunt in horreis Ægypti. Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est. Tantaque fuit copia tritici, ut arenæ maris coæquaretur, & mensuram excederet. Transactis septem annis ubertatis, cœperunt venire septem anni inopiæ, quos prædixerat Josephus, & in universo orbe fames prævaluit: in cunctâ autem terrâ Ægypti panis erat. Cum verò etiam apud Ægyptios grassari fames incœpisset: clamavit populis ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: *Ite ad Josephum, & quidquid ipse vobis dixerit, facite.* Aperuitque Josephus universa horrea, & vendebat Ægyptiis: nîm & illos oppressit at fames. Omnesque Provinciæ veniebant in Ægyptum, ut emerent escas, & malum inopiæ temperarent.

Frâres Josephi tradit in custodiam.

Cum audivisset Jacobus alimenta vendi in Ægypto, dixit filiis suis: *Cur sic desides cunctamini? Audite triticum*

triticum venundari in Ægypto: descendite & emitte nobis illic necessaria, ut possimus vivere, non consumamur inopiâ. Profecti igitur decem fratres Josephi, ut emerent frumenta, ingressi sunt in Ægyptum cum aliis qui pariter veniebant ad emendam annonam. Jacobus vero retinuit domi Benjaminum, timens ne tortè in itinere aliquid mali pateatur.

Erat tunc Josephus Princeps in Ægypto, atque ad ejus nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eam frates sui, & agnovisset illo; non est ipse cognitus ab eis. Itaque quasi alienos durius alloquens, dixit: *Unde venistis?* qui responderunt: *E terra Chanaan, ut emamus victui necessaria.* *Exploratores estis,* inquit Josephus; *ut videatis infirmiora Ægypti venistis.* Qui dixerunt: *Non est ita, Domine, sed servi tui venerunt, ut emerent cilos.* *Omnes filii unius viri sumus. Pacifici venimus, ne quidquam famuli tui machinantur mali.* Quibus ille respondit: *Aliter est: ad exploranda immunita terræ hujus huc venistis.* At illi: *Duodcim, inquit, servi tui, fratres sumus, filii viri unius in terra Chanaan: minimus cum patre nostro est, alius non superest.* Hoc est, ait, quod locutus sum: *exploratores estis.* Jam nunc experimentum vestri caritatis; non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus. Mittite ex vobis unum, & adducat eum: vos autem eritis in vinculis, donec utrùm vera an falsa sint quæ dixistis, compererim: alioquin, certè exploratores estis. Tradidit deinde illos custodiæ. Gen. XLII.

Revertuntur ad patrem, Simeone relicto in vinculis.

Die tertio eductis è carcere fratribus, dixit Josephus: *Facite quæ dixi, & vivetis: Deum enim timeo.* Si pacifici estis, unus è vobis ligatur in carcere, ceteri autem abite, & forte frumenta quæ emisistis ad expellendam famem è familia vestra. Fratrem vero vestrum minimum ad me adducite, ut possim sermone vestrorum veritatem explorare, & non moriamini. Polliciti sunt illi se facturos quæ jubebat Josephus, &

inter se colloquentes dixerunt alter alteri : *Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angorem animi ejus, dum deprecaretur nos, & non audivimus : idcirco venit super nos ista calamitas.* E quibus unus Ruben dixit : *Numquid non dixi vobis, Nolite peccare in puerum ; & non audistis me ? en sanguis ejus à nobis exquiritur.* Nesciebant autem quæcumque dicerent intelligi à Josepho, eò quòd per interpretem eos alloqueretur. Avertitque ille se parumper, & flevit. Mox reversus, vinxit Simeonem. illis præsentibus, jussitque ministros implere eorum saccos tritico, & reponere pecuniis singulorum in sacco cujusque, datis præterea cibariis in viam.

Imposito asinis suis frumento, profecti sunt fratres Josephi. Apertoque unus sacco, ut daret jumento pabulum in diversorio, vidit pecuniam in ore sacculi ; & mirans dixit fratribus suis : *Reddita est mihi pecunia, en est in sac o.* Tum verò obstupescit turbatique, mutuò dixerunt : *Quidnam est hoc, quod fecit nobis Deus ?* Veneruntque ad Jacobum patrem suum in terram Chanaan, & narraverunt omnia quæ accidissent sibi, dicentes : *Duris nos verbis compellavit Aegypti præfectus, & nos exploratores esse dixit : Cui respondimus : Pacifici sumus, nec ullas molimur insidias.* Duodecim fratres uno patre geniti sumus : unus non superest, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan. *Qui respondit nobis : Sic experiar, pacificine sitis & veraces : unum aliquem è fratribus relinquit apud me, & cibaria domibus vestris necessaria sumite, & abite ; fratremque vestrum minimum adducite ad me.* Tum sciam vos exploratores non esse, & illum, qui retentus in vinculis fuerit, recipere poteritis, ac deinceps licentiam habebitis emendi quæ voveritis. His dictis, cum frumenta effunderent, singuli repperunt in ore saccorum ligatas pecunias, exterritisque simul omnibus, dixit pater Jacobus : *Absque liberis me esse fecistis : Josephus non extat ; Simeon tenetur in vinculis, & Benjaminum auferetis : in hæc omnia mala recidunt.* Cui respondit Ruben : *Duos filios meos interfice, si non reduxero Benjamin tibi :*

tibi : da illum in manum fidemque meam, & ego eum tibi restituam. At ille : Non descendet, inquit, filius meus vobiscum : frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit de filiis Rachelis. Si quid ei adversi acciderit in terra ea, ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad tumulum.

Redeunt in Ægyptum filii Jacobi cum Benjamin.

Interim fames omnem terram vehementer premebat : consumptisque cibis, quos ex Ægypto detulerant filii Jacobi, dixit illis pater : Revertimini, & emitte nobis paucillum escarum. Respondit Judas : Denunciavit nobis, & adhibito jurejurando dixit vir ille qui toti Ægypto præest ; Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis cum mittere nobiscum, unà ibimus, & ememus tibi necessaria : si autem non vis, non revertemur in Ægyptum. Dixit eis Israel : In meam hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei & alium habere vos fratrem. At illi responderunt ; Interrogavit nos homo per ordinem de nostra progenie : an pater viveret ? an aliquem præterea fratrem haberemus ? & nos ad singula, quæ fuerat sciscitatus, respondimus. Namquid scire poteramus eum dicturum esse. Adducite fratrem vestrum vobiscum ? Judas quoque dixit patri suo : Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, & possimus vivere, & non moriamur nos, & parvuli nostri. Ego suscipio puerum : à me require illum. Nisi reduxero, & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te, omni tempore. Si Benjaminum statim dimittere voluisses, jam secundo rediissemus. Igitur pater eorum dixit : Si sic necesse est, facite quod vultis. Sumite ex optimis hujus terræ fructibus, & deserte viro munera, modicum refinæ, & mellis, & storacis, stactes, & terebinthi, & amygdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum : & illam, quam invenistis in sacculis, reportate, ne fortè errore factum sit. Sed & fratrem vestrum tollite, & ite ad virum. Deus autem

C

meus

meus omnipotens faciat vobis eum placabilem : & remittat vobiscum fratrem vestrum, quem tenet : ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo munera deferenda ad Josephum, & pecuniam duplicem, & Benjaminum : descenderuntque in Ægyptum, & steterunt coram Josepho. Gen. XLIII.

*Josephus reversos fratres cum Benjamin ex-
cipit convivio.*

Cùm fratres vidisset Josephus & Benjaminum simul, hæc præcepit dispensatori domus suæ : *Introduc viros domum, & instrue convivium, quoniam mecum sunt comesturi meridiæ.* Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum. Ibi exterriti, dixerunt mutuo : *Propter pecuniam, quam retulimus prius in saccis nostris, introducti sumus : hæc in nos devolvitur calumnia, ut subjiciamur servituti, & nos, & asini nostri.* Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus, dixerunt : *Oramus, domine, ut audias nos. Jam antè descendimus huc, ut emeremus escas : quibus emptis, cùm venissemus ad diversorium, aperuimus saccos nostros, & invenimus pecuniam in ore saccorum, quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed & aliud attulimus argentum, ut emamus quæ nobis necessaria sunt : priorem verò pecuniam quis reposuerit in sacculis nostris, omnino nescii sumus.* At ille respondit : *Pax vobiscum, nolite timere. Deus vester, & Deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris. Nam pecunia vestra ad me pervenit.* Eduxitque ad eos Simeonem. Et introductis domum, attulit aquam, & laverunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum, Illi verò parabant munera, donec ingrederetur Josephus meridiæ : audierant enim se ibi convivio excipiendos.

Igitur ingressus est Josephus domum suam, obtuleruntque ei fratres sui munera : & adoraverunt proni in terram. At ille clementer eos resalutavit, interrogavitque dicens : *Salvusne est senex ille, quem vos patrem vobis esse mihi dixistis ? adhuc vivit ?*

Qui

I. PARS I. Testamento Historiæ. 27

Qui responderunt: *Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem Josephus oculos, viso Benjaminino fratre suo uterino, dixit: Ille est frater vester parvulus, quem domi remansisse apud patrem dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. Festinavitque abire è conspectu fratrum, quia commota fuerant viscera ejus erga fratrum suum, & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum, flevit. Rursumque lotâ facie regressus, continuit se, ac dixit: Ponite panes. Quibus appositis, federunt fratres coram Josepho secundum suam quisque ætatem: & cum singuli ciborum appositorum partem accipissent à Josepho; quintuplo major erat ea pars, quæ venit Benjaminino. Gen. XLIII.*

Scyphus Josephi in sacco Benjaminini deprehenditur.

Præcepit deinde hæc Josephus dispensatori domûs suæ: *Imple saccos virorum illorum frumento, quantum possunt capere: & pone pecuniam singulorum in summo cujusque sacco. Scyphum autem meum argenteum pone in ore sacci junioris, & tritici pretium quod dedit. Factumque est ita; & orto sole dimissi sunt cum asinis suis: Jamque ex urbe exierant, & processerant paululum, cum Josephus accersito dispensatore domûs: Surge, inquit, & prosequere viros; & cum affecutus fueris eos, dicito: Quare reddidistis malum pro bono? scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, & quo uti ad augurandum solet: pessimam rem fecistis. Fecit ille ut jusserat Josephus, & cum eos affecutus esset, cuncta quæ mandata erant, ex ordine locutus est. Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster? absit hoc, ut servi tui tantum flagitium commiserint. Pecuniam, quam invenimus in summo saccorum, reportavimus ad te è terra Chanaan. Et quomodo fieri potest, ut furati simus è domo domini tui aurem vel argentum? apud quemcumque servorum tuorum inventum fuerit ad quod quæris, moriatur,*

morietur, & nos erimus servi domini nostri. Qui dixit eis: Fiat sicut vosmet ipsi censetis: apud quem fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. Itaque fessinanter deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. Quos ille scrutatus, incipiens à maximo usque ad minimum, invenit scyphum in sacco Benjamin. At illi scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reversi sunt in oppidum. Gen. XLIII.

Judas offert se in servitutem pro Benjamin.

Judas primus cum fratribus venit in conspectum Josephi, omnesque coram eo pariter in terram corruerunt. Quibus ille dixit: Cur sic agere voluistis? an ignoratis, quòd non sit similis mei in divinandi scientia: Cui Judas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? vel quid loquemur, aut justè poterimus obtendere? Deus invenit unde puniret iniquitatem servorum tuorum. Et omnes servi sumus domini mei, & nos, & apud quem inventus est scyphus. Respondit Josephus: Absit à me ut sic agam: qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum.

Accedens autem propiùs Judas, confidenter dixit: Oro, domini mi, servo tuo te alloquenti aures præbe, & ne irascaris famulo tuo. Interrogasti priùs servos tuos: Habetis patrem, aut fratrem? Et nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, & puer parvulus, qui in senectute illius natus est, cujus uterinus frater mortuus est: relictusque est ipse solus ex matre sua, pater verò tenerè diligit eum. Dixistisque servis tuis: Adducite eum ad me, ut videam eum. Responsum à nobis est domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim hic filium dimiserit, morietur. Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis amplius faciem meam. Cùm ergo rediissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia, quæ locutus erat dominus meus. Et dixit pater noster: Revertimini & emitte nobis parvum tritici. Cui diximus: Ire non possumus: si fra-

ter noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul: alioquin, illo absente, videre non audemus faciem viri. Atque ille respondit: Vos scitis duos genitos mihi ab uxore mea Rachele: à me in agros egressus est unus, et dixistis: Bestia devoravit eum; et huc usque non comparet. Si tuleritis et istum, et aliquid ei in via contigerit deducetis canos meos cum mœrore ad tumultum. Igitur si venero in conspectum servi tui patris nostri, et puer defuerit, videritque eum non esse nobiscum; cum anima illius ex hujus animâ pendeat, morietur, et deducent famuli tui cantiem ejus cum dolore ad sepulchrum. Ego propriè servus tuus sum, qui in meam hunc recepi fidem; et spondi, dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omnitempore. Remaneat itaque, quæso, servus tuus pro puero, ut ministret domino meo, et puer redeat cum fratribus suis. Non enim possunt reverti ad patrem meum, absente puero; ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam. Gen. XLIV.

Josephus se fratribus agnoscendum præbet.

Non se poterat ultra cohibere Josephus multis coram astantibus: unde præcepit ut egrederentur cuncti foras, & nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. Elevavitque vocem cum fletu, & dixit fratribus suis: Ego sum Josephus: adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. Quibus ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent propè: Ego sum, ait, Josephus, frater vester, quem vendidistis in Ægyptum. Nolite pavere, neque mœrore conficiamini, quod me in has regiones deducendum vendidistis; pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum. Et quidem jam biennium fames est in terra: et adhuc quinque anni restant, quibus necarari poterit nec meti: præmisitque me Deus, ut salvi fiatis, et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi parem Pharaonis, et dominum universæ domus ejus, ac Principem in

omni terra Ægypti. Festinate, ascendite ad patrem meum, & dicite ei, Hæc mandat filius tuus Josephus: Deus fecit me dominum universæ terræ Ægypti; descende ad me, ne moreris, habitabis in terra Gessen: eris juxta me, tu, filii tui, filii filiorum tuorum, oves tuæ, armenta, et universa quæ possides; ibi te pascam, ne et tu pereas, et domus tua, et omnia quæ possides. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis. En oculi vestri oculi fratris mei Benjamini, vident me ipsum vos alloquentem. Nunciate patri meo universam gloriam meam, et cuncta quæ vidistis in Ægypto: festinate et adducite eum ad me. Cùmque amplexatus fratrem Benjaminum, recidisset in collum ejus, flevit: illo quoque similiter flente super collum ejus. Osculatusque est Josephus omnes fratres suos, & ploravit super singulos: & postea ausi sunt cum eo colloqui. Gen. XLV.

*Jubet Pharao adduci Jacobum in Ægyptum
cum universa domo.*

Auditum est, & sermone vulgatum in regia domo: Venerunt fratres Josephi. Et gavisus est Pharao, atque omnis domus ejus. Mandavitque Rex Josepho, ut hæc suo nomine fratribus imperaret: Onerantes jumenta, ite in terram Chanaan, educite inde patrem vestrum, et cognationem, et venite ad me: et ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ. Accipite plaustra à terra Ægypti ad subvectionem parvulorum vestrorum ac conjugum. Adducite patrem, et properate quantocius venientes. Nec multum curetis supellestem vestram: quia omnes opes Ægypti vestræ erunt. Feceruntque filii Israël ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Josephus plaustra, uti jusserat Pharao, & cibaria in iter. Singulis quoque afferri jussit binas stolas: Benjaminino autem dedit trecentos nummos argenteos cum quinque stolis optimis. Tantumdem pecuniæ & vestium misit patri suo: addidit & asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Ægypti, & totidem asinos triticum & cibos portantes.

portantes. Dimisit deinde fratres suos, & proficiscens tibus dixit: *Ne irascantini in via.*

Ili ascendentes ex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Jacobum, dixeruntque: *Josephus filius tuus vivit: & ipse dominatur in terra Ægypti.* Quo audito, Jacobus, quasi è gravi somno evigilavit, neque tamen credebat filiis talia narrantibus. Illi contra referebant omnem ordinem rei. Cùm autem vidisset plaustra, & universa quæ miserat Josephus, revixit spiritus ejus, & dixit: *Sufficit mihi, si adhuc filius meus Josephus vivit: vadam, & videbo illum antequam moriar.*

Patri Ægyptum ingredienti occurrit Josephus.

Profectus Israël cum omnibus quæ habebat, venit ad puteum juramenti, & mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, audivit eum per visionem noctis vocantem se, & dicentem sibi, *Jacobe, Jacobe.* Cui respondit: *Eccce a sum.* Tum illi dixit Deus: *Ego sum fortissimus Deus patris tui: nolite timere, descende in Ægyptum, quia faciam ut in gentem magnam ibi crescas. Ego descendam tecum illic, & ego inde adducam te revertentem. Josephus quoque ponet manus suas super oculos tuos.* Surrexit Jacobus à puteo juramenti; tuleruntque eum filii cum parvulis & uxoribus suis in plaustris, quæ miserat Pharao ad portandum senem, & omnia quæ possederat, in terra Chanaan. Venit ergo in Ægyptum ipse, nepotes, filia, & cuncta simul progenies.

Misit autem Jacobus Judam ante se ad Josephum, ut nuntiaret ei adventum suum, & ille occurreret sibi in Gessen. Quò cùm pervenisset Jacobus, Josephus junctis ad currum suum equis, ascendit obviam patri suo ad eundem locum: vidensque eum, irruit super collum ejus, & inter amplexus flevit. Dixitque pater Josepho filio suo: *Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, & superstitem te relinquo.* At ille patri & fratribus dixit: *Adventum vestrum nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratris mei, & domus patris mei, qui*

erant in terra Chanaan, venerunt ad me : & sunt viri pastores ovium, curamque habent alendorum gregum : pecora sua & armenta, & omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt secum. Cumque vocaverit vos, & dixerit : Quod est opus vestrum ? respondebitis : Viri pastores sumus servi tui, ab infantia nostra usque in præsens, & nos, & patres nostri. Hæc autem dictis, ut habitare possitis in terra Gessen : quia detestantur Ægyptii omnes pastores ovium. Gen. XLVI.

*Terra Gessen conceditur habitanda Jacobo
& filiis.*

Accedens deinde Iosephus ad Pharaonem, dixit : Pater meus, & fratres, oves eorum & armenta, & cuncta quæ possident, venerunt à terra Chanaan : & ecce consistunt in terra Gessen. Deinde quinque à fratribus suis constituit coram Rege : quos ille interrogavit : Quid habetis operis ? Responderunt : Pastores ovium sumus servi tui, & nos, & patres nostri. Ad hospitandum aliquandiu in terra tua venimus : quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in terra Chanaan : petimusque ut esse nos jubeas servos tuos in terra Gessen. Dixit itaque Rex Iosepho : Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. Terra Ægypti in conspectu tuo est : cura ut in optimo loco habitent, & trade eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum. Post hæc introduxit Iosephus patrem suum ad Regem, & statuit eum coram ipso. Jacobus Regem salutavit, eique fausta precatus est : atque interrogatus ab eo : Quot sunt dies annorum vitæ tuæ ? Respondit : Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, pauci & mali, & non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et cum Regem salutasset, egressus est foras. Iosephus verò patri & fratribus suis dedit possessionem in Ægypto ; in optima terræ parte, ut præceperat Pharaos. Et alebat eos, omnemque domum patris sui, præbens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat, & oppresserat

oppresserat fames terram, maximè Ægypti & Chanaan. Gen. XLVII.

Jacobus postulat ut sepeliatur in sepulchro patrum.

Vixit Jacobus in Ægypto decem & septem annis : & omnis vita illus centum quadraginta septem annos complexa est. Cùmque appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filium suum Josephum, dixitque ei : *Si inveni gratiam in conspectu tuo, jurate certissimè id facturum, ut non sepelias me in Ægypto, sed dormiam cum patribus meis, & auferas me à terra hac, condosque in sepulchro majorum meorum.* Cui respondit Josephus ; *Ego faciam quod jussisti.* Et ille : *Jura ergo, inquit, mihi.* Quo jurante, Israël adoravit Deum.

Minorem filiorum Josephi majori præponit moriens Jacobus.

His transactis, cùm nunciatum esset Josepho ægrotare patrum ipsius, perrexit ad eum, assumptis secum duobus filiis Manassæ & Ephraïmo. Quos videns Jacobus, dixit, *Qui sunt isti ?* Oculi enim illius calligabant præ nimia senectute, & clarè videre non poterat. Respondit Josephus : *Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco.* Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam illis. Applicitosque ad se deosculatus, & circumplexus eos, dixit filio ; *Non sum fraudatus aspectu tuo : insuper ostendit mihi Deus semen tuum.* Cùmque tulisset eos Josephos è gremio patris, adoravit pronus in terram. Et posuit Ephraïmum ad sinistram Israël, Manassien verò ad dextram, applicuitque ambos ad eum. At Jacobus commutans manus, extensam dextram posuit super caput Ephraïmi minoris fratris, sinistram autem super caput Manassæ, qui major natus erat. Tum benedicens utrique, dixit : *Deus, in cujus conspectu ambulaverunt patres mei Abrahamus, & Isaacus, Deus, qui pascis me ab adolescentia mea usque in præsentem diem :*

Angelus, qui erunt me de cunctis malis, benedicat pueris istis, & crescant in multitudinem super terram.

Videns autem Josephus positam fuisse à patre suo dextram manum super caput Ephraïmi, graviter id accepit: & apprehensam levare conatus est, ac transferre super caput Manassæ, dixitque patri; *Non ita convenit Pater, quia hic est primogenitus, pone dextram tuam super caput ejus.* Qui renuens, respondit: *Scio, fili mi, scio: & iste quidem multiplicabitur: sed frater ejus minor, major erit illo: & semen illius crescet in gentes.* Constituitque Jacobus Ephraïmum ante Manassen. Et dixit Josepho filio suo: *En ego morior, & erit Deus vobiscum, reducetque vos ad terram patrum vestrorum.* Gen. XLVIII.

Vocavit deinde duodecim filios suos, benedicensque singulis eorum benedictionibus propriis, prædixit inter cætera, nasciturum aliquando è Judâ *Messiam*, his verbis: *Non auferetur sceptrum è Juda, nec dux è progenie ejus, donec veniat qui mittendus est: ipse erit expectatio gentium.* Et obiit. Gen. XLIX.

Sepelitur Jacobus in terra Chanaan.

Extinctum patrem cernens Josephus, super faciem ejus ruit flens, & deosculans eum. Præcepitque servis suis medicis, ut aromatibus condirent illum. Deinde expleto luctûs tempore, omnes filii Jacobi, comitantibus multis Ægyptiis, patrem deportarunt in terram Chanaan. Ibi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, sepelierunt eum in spelunca, quam olivum emerat Abrahamus ab Ephrone Hethæo. Reversusque est Josephus in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre. Gen. L.

Fratres consolatur Josephus, & moritur.

Mortuo Jacobi, timentes sibi fratres Josephi, mutuo collocuti sunt: *Cavendum est ne forte Josephus memor sit injuriæ, quam passus est, & reddat nobis*
omne

omne malum quod fecimus ei. Miserunt itaque qui eorum nomine diceret: Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verba illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris scel'is fratrum tuorum, & malitiæ quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus, ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Josephus. Veneruntque ad eum fratres ejus, & proni adorantes in terram, dixerunt: Servi tui sumus. Quibus ille respondit: Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis adversum me malum: sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me sicut nunc cernitis, & salvos faceret multos populos. Nolite timere: ego pascam vos & parvulos vestros. Consolatusque est eos. Et blandè ac leniter est locutus: & habitavit in Ægypto cum omni domo patris sui.

Morti proximus, convocatis fratribus, dixit: Post mortem meam Deus visitabit vos, & à terra hac deducit vos in illam terram, quam jurando promisit Abrahamo, Isaaco, & Jacobo. Asportate ossa mea vobiscum ex hac loco. Mortuus deinde est, expletis centum & decem annis. Et conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto. An. M. 2369.

Opprimuntur Israëlites ab Ægyptiis. Nascitur Moses.

Mortuo Josepho & universis fratribus ejus, omni- que cognatione illâ. Israëlites mirum in modum multiplicati sunt, & terram Ægypti impleverunt. Exortus interea rex novus in Ægypto, qui immemor beneficiorum Josephi, dixit Ægyptiis: Ecce populus filiorum Israël multus et fortior nobis est. Venite, sapienter opprimamus eum, ne fortè nimis multiplicetur, et si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatisque nobis, egrediatur ex hac terra. Præposuit itaque eis magistros laborum, qui malè habebant eos, & amaram illis ac gravem efficiebant vitam operibus duris luti & lateris, oneribus gravissimis, & omnis generis famulatu. Et coacti sunt ædificare aliquas

urbes Pharaoni. Sed quanto magis opprimebant eos Ægyptii, tanto magis multiplicabantur & crescebant.

Præcepit ergo Pharao obstetricibus Hebræis, ut, quando mulieribus Hebræis parientibus adessent, marem quemlibet nascentem interficerent, feminam verò servarent. At illæ timentes Deum, non fecerunt sicuti præceptum fuerat à Rege: & ideo benefecit illis Deus. Crevitque populus Israelis, & roboratus est vehementer: Deinque omni populi suo imperavit Pharao, ut quidquid masculini sexûs nasceretur apud Filios Israëlitas, in Nilum flumen projiceretur statim; quidquid feminini, reservaretur. Tunc mulier, nomine Jochabed, uxor viri è Tribu Levi, cui nomen erat Amramus, peperit filium: & videns eum elegantem, abscondit tribus mensibus. Cùmque jam celare non posset, sumpsit fiscellam scirpeam, & linivit eam bitumine ac pice. Deinde posuit intus infantulum, & exposuit eum inter arundines ripæ fluminis, stante procul sorore ejus, & expectante eventum rei.

Ecce autem descendit filia Pharaonis, ut lavaretur in flumine, & puellæ ejus gradiebantur per crepidinem alvei. Quæ cùm vidisset fiscellam in arundinibus hærentem, misit unam è famulabus suis; & illatam aperiens, cernensque in ea parvulum vagientem, miserta illius est, dixitque: *Unus ex infantibus Hebræorum est hic.* Cui soror pueri: *Vis, inquit, ut vadam, et vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire possit infantulum?* Respondit: *Vade.* Perrexit puella, & vocavit matrem suam. Cui filia Pharaonis: *Accipe, ait, puerum istum, & nutri mihi. Ego dabo tibi mercedem tuam.* Suscepit mulier & nutritivum puerum: adolentemque tradidit filiæ Pharaonis. Quem ille adoptavit pro filio, & voluit ut vocaretur Moses, id est, servatus ab aquis. *Exod. I. II.*

Agni Paschalis immolandi ritus.

Profugus ex Ægypto Moses pascebat oves Jetronis soceri sui in deserto Madian prope montem Horebum. Apparuit ei Dominus è medio rubi, qui arde-

ardebat, nec tamen comburebatur: deditque illi mandata ad Pharaonem Ægyptiorum Regem perferenda. Quibus cum non paruisset rex impius, & ita induratum esset cor ejus, ut, post gravissimas novem plagas, quibus ejus regnum jam percussum fuerat, nondum tamen voluerit Israëlitas dimittere; dixit igitur Dominus Mosi: *Adbuc unâ plagâ tangam Pharaonem & Ægyptum, & post hæc dimittet vos, & exire compellet.* Edices ergo omni plebi, ut postulet vir ab amico suo, et mulier à vicinâ vasa argentea et aurea: daboque gratiam populo huic coram Ægyptiis: et cum egrediemini, non exhibitis vacui. Decimâ die hujus mensis, qui deinceps primus erit in mensibus anni, tol'at unusquisque agnum per familias et domos suas. Si autem minor est numerus quàm sufficere possit ad comedendum agnum totum, assumet à vicinis suis, quot sufficient edendo agno. Erit autem agnus sine macula, masculus, anniculus. Et servabitis eum usque ad quartam decimam mensis hujus: immolabitque eum uni-versa multitudo filiorum Israël ad vespèram. Et sument è sanguine ejus, ac ponent super utrumque postem, et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum. Et edent nocte illâ carnes ejus assas igni, et azymos panes cum lactucis agrestibus. Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aquâ, sed tantum assum igni. Caput cum pedibus ejus et intestinis vorabitis. Nec remanebit quidquam ex eo usque ad ortum solis. Si quid residuum fuerit, igne comburetis. Sic autem comedetis illum: renes vestros accingetis, et calceamenta habebitis in pedibus, tenentis bacculos manibus, et comedetis festinanter: est enim Pascha (id est, Transitus) Domini. Et transibo per terram Ægypti nocte illâ, percutiamque omne primogenitum ab homine usque ad pecus: et adversus cunctos Deos Ægyptiorum exercebo judicia, ego Dominus. Erit autem vobis sanguis in signum in ædibus in quibus eritis: et videbo sanguinem, et præteribo vos: nec erit in vobis plaga disperdens, quando percutiam terram Ægypti. Habebitis autem hunc diem in monumentum, et celebrabitis eum solemnem Domino cultu sempiterno. Septem diebus
fermentum

fermentum non inuenietur in domibus vestris, et quicumque à primo die usque ad diem septimum comederit fermentatum, peribit anima ejus è cætu Israël. Dies prima erit sancta atque solemnis, et dies septima pariter: nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad vesendum pertinent. Primo mense, quartadecimâ die mensis ad vesperam comedetis azyma usque ad diem vigesimum primum ejusdem mensis ad vesperam.

Vocavit autem Moses omnes seniores filiorum Israël, & dixit eis: *Ite, tollite agnum per vestras quisque familias, et immolate. Fasciculum hyssopi tingite in ejus sanguine, et aspergite ex eo superliminare, et utrumque postem: nullus vestrum egrediatur ostium domus, suæ ante finem noctis. Transibit enim Dominus, percutiens Ægyptios: cùmque viderit sanguinem in superliminari, et in utroque poste, transcendet ostium domus, et non finet percussorem ingredi domos vestras et lædere. Cum introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis, ut pollicitus est, observabitis ceremonias istearum. Et cùm dixerint vobis filii vestri: Quæ est ita religio? dicetis eis: Victimam transitus Domini est, quando transiit super domos filiorum Israël in Ægypto percutiens Ægyptios, & domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit Dominum. Et egressi filii Israël fecerunt sicut præceperat Dominus. Exod. XII. XI. XII.*

Egressus Israëlitarum ex Ægypto.

In noctis medio percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui in solio ejus sedebat, usque ad primogenitum captivæ, quæ erat in carcere; & omne primogenitum jumentorum. Surrexitque Pharaos nocte, & omnes servi ejus, cunctaque Ægyptus: & ortus est clamor magnus in Ægypto: neque enim erat domus, in qua non jaceret mortuus. Vocatisque Pharaos Mose & Aarone nocte, dixit: *Surgite, et egredimini è populo meo, vos et filii Israël. Ite,*
immolate

immolate Domino, sicut dicitis. Oves vestras et armenta assumite, ut petieratis, et abeuntes benedicite mihi. Urgebantque Ægyptii populum è terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur. Exod. XII.

Fecerunt Israëlita sunt præceperant Deus & Moses: & potuerunt ab Ægyptiis vasa argentea & aurea, vestemque plurimam. Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis, ut commodarent eis: & spoliaverunt Ægyptios. Profecti autem sunt Israëlita, sexcenta fere milli: peditum viorum, præter parvulos. Sed & vulgus promiscuum innumerabile abiit cum eis, oves, & armenta, & animantia diversi generis plurima. Coxeruntque farinam, quam aquâ tantum conspersam ex Ægypto tulerant: & fecerunt panes azymos. Neque enim fermentari panes potuerant, cogentibus exire Ægyptiis, & nullam fecere finentibus moram: nex pulmenti quidquam in viaticum præparare per tempus licuerat. *An. M. 2513.*

Columna ignis & nubis dux itineris Israël.

Cùm emisisset Pharaos Israëlitas non eos duxit Deus per viam terræ Philistæorum, quæ vicina erat, ne fortè pœniteret eos, si vidissent adversum se bella consurgere, & reverterentur in Ægyptum. Sed circumduxit per viam deserti juxta marè Rubrum. Dominus autem præcedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: ut dux esset itineris utroque tempore. Nec unquam per quadraginta annos defuit columna nubis aut ignis coram populo. *Exod. XIII.*

Ægyptii Israëlitas per medium mare persecuti fluctibus obruuntur.

Ut nunciatum est Pharaoni fugisse Israël, immutatum est cor ejus, atque Ægyptiorum erga illum, & dixerunt: *Quid hoc fecimus, ut dimitteremus Israël, ne serviret nobis?* Ascendit ergo currum Rex, & omnem populum suum assumpsit secum. Tolitque sexcentos

sexcentos currus electos, & quidquid in Ægypto curruum fuit, & duces totius exercitus. Induravitque Dominus cor Pharaonis, & persecutus est Israelitas. At illi egressi erant *per excelsam Dei manum*.

Sequentes Ægyptii vestigia præcedentium Israelitarum, repereunt eos in castris prope litus maris. Hi ut viderunt omnem equitatum, & currus, & exercitum universum Ægyptiorum post se, timerunt valde, clamaveruntque ad Dominum, & dixerunt Mosi; *Forſitan non erant ſepulchra in Ægypto, ideo eduxiſti nos, ut moreremur in ſolitudine: quid hoc facere voluiſti, ut educeres nos ex Ægypto? Nonne merito tibi dicebamus, cum inter Ægyptios verſaremur, Recede à nobis, ut ſerviamus Ægyptiis? multo enim melius erat ſervire eis, quàm mori in ſolitudine.* His populi querelis reſpondit Moſes: *Nolite timere: ſtate, & videte mirabilia quæ facturus eſt hodie Dominus: Ægyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam ultra videbitis in ſempiternum. Dominus pugnabit pro vobis, & vos ceſſabitis.* Tum dixit Dominus Moſi: *Dic Israelitis, ut viam pergant. Tu autem eleva virgam tuam, & extende manum tuam ſuper mare, & divide illud; ut gradientur Israelitæ in medio mari per ſiccum. Ego verò indurabo cor Ægyptiorum, ut perſequantur vos: & gloriam colligam ex Pharaone, & omni exercitu ejus, & curribus, & equitibus illius, Et ſcient Ægyptii me eſſe Dominum.*

Tum Angelus Dei, qui præcedebat caſtra Israelitarum, tollens ſe abiit poſt eos. Cum eo pariter columna nubis anteriora dimittens, à tergo illorum ſtetit. Hæc illuminans eorum caſtra per noctem, Ægyptiis obſcura erat tenebroſa, ita ut hi ad illos toto noctis tempore accedere non valerent.

Cum extendiſſet Moſes manum ſuper mare, ſicut præceptum ei fuerat; abſtulit illud Dominus flante vento vehementi & urente totâ nocte, & vertit in ſiccum: diviſaque eſt aqua. Et ingreſſi ſunt Israelitæ per medium ſicci maris: erat enim aqua quaſi murus à dextra eorum & læva. Inſecuti Israelitas Ægyptii, ingreſſi

ingressi sunt post eos, & omnes equitatus Pharaonis, curius ejus, & equites ejus, per medium sicci maris.

Jamque advenerat vigilia matutina, & ecce respiciens Dominus castra Ægyptiorum, interfecit exercitum eorum, & subvertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo Ægyptii: *Fugiamus Israël: Dominus enim pugnât pro eis contra nos.* Et dixit Dominus Mosi: *Extende manum tuam super mare, ut revertantur aquæ super Ægyptos, et currus, et equites eorum.* Cùmque extendisset Moses manum supra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum: fugientibusque Ægyptiis occurrerunt aquæ, & involvit eos Dominus in mediis fluctibus: nec unus quidem supersuit ex illis. Israëlitaë autem perrexerunt per medium sicci maris, & aquæ eis erant quasi pro muro à dextris & à sinistris. Liberavitque Dominus die illâ Israël em à manibus Ægyptiorum. Et viderunt Ægyptios mortuos super litus maris, & potentiam ac virtutem illam magnam quâ usus erat Dominus in eos: timuitque populus Dominum, & crediderunt Domino, ac Mosi servo ejus. *Exod. XIV.*

Tunc cecinit Moses & Israëlitaë carmen Domino. Et sumpsit Maria Prophetissa, soror Aaronis & Mosi, tympanum in manus: egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris, quibus præcinebat, dicens: *Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum et sessorem ejus dejecit in mare.* *Exod. XV.*

Lex data in monte Sinâ.

Cùm die tertio mensis tertii post egressum ex Ægypto, pervenissent filii Israël in desertum Sinæ, castra metati sunt in eodem loco; ibique fixerunt tentoria è regione montis. Vocavit autem Dominus Mosem è monte, &, ubi ascendit, dixit ei: *Hæc domui Jacobi dices, et Israëlî annuntiabis: Vos ipsi vidistis quæ Ægyptiis fecerim, et quomodo portaverim vos, sicut aquila portat pullos suos super alas,*
et

Et assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam, Et custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium præ cunctis populis: mea est enim omnis terra. Et vos eritis mihi Reges Et Sacerdotes, Et gens sancta. Hæc dices Israelitis.

Venit Moses, & convocatis majoribus natu, exposuit omnia quæ mandaverat Dominus. Responditque omnis populus simul: *Cuncta quæ locutus est Dominus, faciemus.* Cùmque retulisset Moses verba populi ad Dominum, dixit ei Dominus: *Jam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus te alloquentem, Et credat tibi in perpetuum. Vade ad populum: sanctifica illos hodie Et cras; lavent vestimenta sua, Et sint parati in diem tertium, quo descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinæ. Constitues terminos populo per circuitum, Et dices ei: Cavete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, lapidibus opprimetur, aut confodietur jaculis: sive jumentum fuerit, sive homo, non vivit. Cùm cœperit clangere buccina, tunc accedant ad montem. Descendit Moses è monte, & fecit quæ jusserat Deus. Exod. XIX.*

Jamque advenerat dies tertius, cùm cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem; clangorque buccinæ vehementius perstrepebat. Et timuit populus qui erat in castris. (Et ipse Mōses dixit; *Exterritus sum Et tremebundus.* Ita terribile erat quod videbatur.) Cùm eduxisset Israelitas Moses è castris in occursum Dei, steterunt ad radices montis, qui totus fumabat, ita ut ascenderet fumus ex eo quasi è fornace, ed quòd descendisset Dominus super eum in igne. Eratque omnis mons terribilis. Et sonitus buccinæ paulatim crescebat in majus, & prolixius tenebatur. Moses loquebatur, & Deus respondebat ei. Hæc autem locutus est Dominus:

1. *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te è terra Ægypti, è domo servitutis. Non habebitis Deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque ullam similitudinem eorum que sunt in cælo desuper, Et in terra*

terra deorsum, et in aquis. Non adorabis ea, neque colēs: ego sum Dominus Deus tuus fortis, Zelotis.

2. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit insontem Dominus eum, qui assumpsit nomen Domini Dei sui frustra.

3. Memento ut d' em Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est: non facies ullum opus in eo, tu, et filius tuus, et filia tua, servus tuus, et ancilla tua, jumentum tuum, et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Dominus cælum, et terram, et mare, et omnia quæ in eis sunt, et requievit die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, et sanctificavit eum.

4. Honora patrem tuum et matrem tuam, ut si longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

5. Non occides.

6. Non mæchaberis.

7. Non furtum facies.

8. Non dices contra proximum tuum falsum testimonium.

9. Non concupisces uxorem proximi tui.

10. Nec desiderabis ejus domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, et universa quæ illius sunt. Exod. XX.

Hæc verba protulit Dominus ad omnem multitudinem in monte è medio ignis, & nubis, & caliginis, voce magnâ, nihil addens amplius. Cunctus autem populus audiebat tonitrua & sonitum tubæ, videbatque lampades & montem fumantem. Itaque perterriti & pavore concussi steterunt procul, dicentes Moysi: Loquere tu, et audiemus: non loquatur Dominus, ne fortè moriamur. Et ait Moyses: Nolite timere; venit enim Deus, ut probaret vos, et ut terror illius esset in vobis, et non peccaretis. Stetitque populus longè. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus, permansi que in monte quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, panem non comedens, & aquam non bibens. Et dedit illi Deus varia præcepta

cepta ad populum deferenda, quorum pauca hic juvabit exscribere. *Deut. V. 21.*

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. VI. 5.

Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur. *Lev. XXIV. 16.*

Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. *Exod. XXI. 15.*

Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moriatur.

Si genuerit homo filium contumacem & protervum, qui non audiat patris aut matris imperium; & jussus obedire contempserit: apprehendent eum, & ducent ad seniores civitatis illius, & ad portam judicii, dicentque ad eos: Filius noster hic protervus & contumax est, monita postea audire contemnit, comestationibus vacat, & luxuriæ acque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis; & morietur, ut auferatis malum è medio vestri, & universus Israël audiens, pertimescat. *Deut. XXI. 18.*

Coram cæco capite consurge, & honora personam senis. *Lev. XIX. 32.*

Non negabis mercedem indigentis; sed eodem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sescitent animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & vertatur tibi in peccatum. *Deut. XXIV. 14.*

Non maledices surdo, nec coram cæco pones offendiculum; sed timebis Dominum Deum tuum. *Lev. XIX. 14.*

Si bovem fratris tui aut ovem errantem videris, non præteribis; sed reduces fratri suo. Si autem non est propinquus frater tuus, nec nosti eum; duces domum tuam, & erunt apud te quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat. *Deut. XXII. 1.*

Si occurreris bovi inicimi tui, aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odientis te jacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo. *Exod. XXIII. 4.*

Non oderis fratrem tuum in corde tuo.

Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum. *Lev. XIX. 17.*

Non sceneraberis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, sed absque usura, id quo indiget, commodabis. *Dec. XXIII. 19.*

Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. *Exod. XXII. 25.*

Mendacium fugies. *Exod. XXIII. 7.*

Non suscipies vocem mendacii: nec junges manum tuam, ut pro impio dicas falsum testimonium.

Non eris calumniator, nec susurro in populo. *Lev. XIX. 16.*

Non mentiemini, nec decipiet unusquisque proximum suum. *ver. 11.*

Non habebis diversa pondera, majus & minus: nec erit in domo tua modius major & minor. Pondus habebis justum & verum, & modius æqualis & verus erit tibi. *Deut. XXV. 13.*

Non accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum. *Exod. XXIII. 8.*

Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste femineâ: abominandus est enim apud Deum qui facit hæc. *Deut. XXII. 5.*

Cùm votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requirit illud Dominus Deus tuus. Et si moratus fueris, vertetur tibi in peccatum. *Deut. XXXIII. 21.*

Non facies quod iniquum est, nec injustè judicabis. *Lev. XIX. 15.*

Non confideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Justus Judex esto proximo tuo.

Non stabit testis unus contra aliquem, quidquid illud peccati & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. *Deut. XIX. 15.*

Non sequêris turbam ad faciendum malum: nec in judicio consenties plurimorum sententiæ, ut à vero declines. *Exod. XXIII. 2.*

Si quis de industriâ occiderit proximum suum, & per insidias: ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

tur. *Exod. XXI. 14.*

Non accipietis pretium ab eo, qui reus est sanguinis, statim & ipse morietur. *Num. XXXV. 31.*

Transitus Jordanis arcâ præeunte.

Josua & filii Israelis moventes castra è Setim venerunt ad Jordanem amnem, & non longè ab ejus ripâ morati sunt tres dies. Quibus exactis, transferunt præcones per media castra, & clamare cœperunt: 'Quando videritis arcam fœderis Domini Dei vestri, & sacerdotes stirpis Leviticæ portantes eam, vos quoque confurgite & sequimini. Cavete tamen ne propiùs accedatis ad arcam: sed sit inter vos & eam spatium cubitorum duorum millium, ut videre eam procul possitis, & nosse quam viam vos ingredi oporteat, quia priùs illâ non incessistis.' Dixitque Josua populo: 'Sanctificamini, cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia, & hac ratione scietis Dominum Deum viventem in medio vestri esse, & disperditurum in conspectu vestro Chanaanæos aliosque hujus regionis populos. Ecce arca fœderis Domini omnis terræ antecedit vos per Jordanem. Et cùm posuerint vestigia pedum suorum Sacerdotes, qui portant arcam, in aquis Jordanis; aquæ, quæ inferiores sunt, decurrent, atque deficient: quæ autem desuper veniunt, in una mole consistent.'

Igitur egressus est populus, è tabernaculis suis, ut transiret Jordanem: & Sacerdotes, qui portabant arcam fœderis, pergebant ante eum. Ingressisque eis Jordanem, & pedibus eorum aquâ tinctis: aquæ, quæ supernè defluebant, steterunt in loco uno, & instar montis intumescerent apparebant procul: quæ autem infra erant, in mare mortuum descenderunt, donec omnino deficerent. Populus autem incedebat contra Jerichuntem: & Sacerdotes, qui portabant arcam fœderis Domini, stabant super siccam humum in medio Jordane, omnisque populus per arentem alveum transibat. Interea duodecim viri, quos, Domino

Domino ita præcipiente, elegerat Josua ex Israëlitis, singulos è singulis Tribubus, duodecim lapides durissimos è medio Jordanis alveo, ubi stabant pedes Sacerdotum, sublatis humeris asportarunt. Deinde in eorum locum alios totidem reposuerunt; ut hoc esset posteris exsiccati quondam fluminis monumentum.

Cùm omnis populus transisset, & Sacerdotes, qui portabant arcam, à flumine ascendissent, vicinoque campos calcare cœpissent; reversæ sunt aquæ in alveum suum, & fluxerunt sicut ante consueverant. Josua verò duodecim lapides, quos è Jordanis alveo tollendos curaverat, posuit eo in loco ubi primùm castra metatus est, fixitque tentoria, sicuti imperaverat Deus. Tum dixit Israëlitis: ' Quando interrogaverint vos posthac filii vestri, & dixerint: Quid sibi volunt lapides isti? docebetis eos atque dicetis: ' Per arentem alveum transivit Israël Jordanem istum, ' siccante Domino Deo vestro aquas ejus in conspectu vestro, donec transiretis; sicut fecerat priùs in mari Rubro, quod siccavit donec transiremus; ut discant omnes terrarum populi, quanta sit Domini potentia, & vos timeatis Dominum Deum vestrum ' omni tempore.' *Josue III. 4.*

Muri Jerichuntis corruunt.

Transgressi Jordanem Israëlitàe venerunt in vicina urbis Jerichuntis, quæ timore eorum clausa erat & munita, ita ut nullus ex ea egredi auderet, aut in eam ingredi. Dixitque Dominus Josuæ: ' Ecce dedi in manus tuas urbem Jerichuntem, & regem ejus, omnesque fortes viros. Circumeant eam sex diebus, semel per diem, cuncti filii Israël silentes, dum septem Sacerdotes arcam fœderis præcedentes, baccinis, quarum usus est in *jubilao*, clangent. Die verò septimo urbs septies circumeatur, & septimo circui conclamet omnis populus vociferatione maximâ. Futurum autem est, ut muri civitatis funditus corruant. Tuncque ingredientur ' singuli

‘singuli Israëlitarum per locum contra quem steterint.’ Vocavit ergo Josua Sacerdotes, & dixit eis: ‘Tolite arcam fœderis: & septem alii Sacerdotes tollant Jubilæi buccinas, & incedant ante arcam Domini.’ Populo vero dixit: ‘Ite & circuite civitatem armati, præcedentes arcam Domini. Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate, & vociferamini.’ Cùm Josua loqui desiisset, septem Sacerdotes cœperunt buccinis clangere ante arcam fœderis Domini, omnisque præcedebat armatus exercitus, reliquum autem vulgus arcam sequebatur. Sicque per sex dies circuierunt civitatem, semel singulis diebus, & quotidie reversi sunt in castra.

Die autem septimo, diluculo consurgente, circuierunt civitatem, quemadmodum imperatum erat, septies. Cùmque septimo circuitu omnia personarent clangore buccinarum Sacerdotum, dixit Josua Israëlitis: ‘Vociferamini, tradidit enim vobis Dominus civitatem. Civitas hæc tota cum suis habitatoribus deleatur. Sola Rahab vivat, quæ missos à nobis exploratores hospitio excepit, & abscondit. Quidquid autem auri, & argenti, & vasorum æneorum, ac ferri repertum fuerit, id consecretur Domino, & in thesauris ejus reponendum servetur.’

Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt. Ascendit unusquisque per locum qui contra se erat: ceperuntque civitatem, & interfecerunt omnia, quæ erant in ea, à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque & oves & asinos gladio percusserunt. Duobus autem viris, quid exploratores missi fuerant, dixit Josua: *Ingredimini domum Rahab mulieris, & educite eam, & parentes ejus, fratres quoque, & cognationem illius, & cunctam suppellectilem, & omnia, quæ illius sunt, sicut ei juramento firmastis. Quod ubi factum est, urbem, & omnia, quæ erant in ea, succenderunt; seposito auro, & argento, & vasis æneis,*

ancis ac ferro, quæ in ararium Domini consecrarunt.

*Levita benignè exceptus à scero, & à sene
quodam Ephrataeo.*

Cùm inter Levitam quemdam Ephraïmi montis, & uxorem ejus aliquid rixæ ortum esset; reversa erat mulier domum partes sui, qui habitabat in urbe Bethlehemo, manseratque apud eum quatuor mensibus: Sed Levita volens reconciliari uxori, eamque secum reduce: e, perrexit in urbem Bethlehemum ad socerum. Qui cùm audisset generi adventum, occurrit ei latus, & amplexatus est hominem: mansitque gener apud socerum tribus diebus, comedens cum eo, & bibens familiariter. Die autem quarto de nocte confurgens, proficisci voluit: sed cum tenuit socer, & dixit: *Gusta prius paucillum panis, & corrobora stomachum, & sic proficisceris.* Sederuntque simul, ac comederunt, & biberunt. Dixitque pater mulieris genero suo: *Quæso te, ut hodie hic maneat, pariterque lætemur.* At ille confurgens, cœpit velle proficisci. Et nihilominus obnixè eum socer tenuit, & aquid se ut maneret, fecit. Postero die manè parabat item Levita proficisci. Cui socer rursus: *Oro te, inquit, ut paucillum cibi capias, & assumptis viribus, donec increseat dies, postea proficiscaris.* Comederunt ergo simul. Surrexit deinde adolescens, ut abiret cum uxore sua, & servo. Cui rursus dixit socer: *Confidera diem ad occasum decliviorẽ esse, & propinquare vesperam: mane mecum etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficisceris, ut redeas domum.* No'uit gener obtemperare sceri sermonibus, sed statim abiit, ducens secum duos asinos onustos, & servum, & uxorem.

Cùm iter carperent, occubuit eis sol juxta urbem Gabaam, quæ erat in Tribu Benjaminiticâ: diverteruntque ad eam, ut pernoctarent ibi. Quo cùm intrassent, sedebant in platea ci'itatis, & nullus eos recipere voluit hospitio: erant enim homines illius regionis pessimi. Sed ecce apparuit quidam senex

D

Ephrataeus,

Ephrataus, revertens ex agro, & ab opere suo vesperi; qui peregrinus habitabat in illâ urbe. Hic ut primùm vidit sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis, dixit ei: 'Unde venis? & quo vadis? Qui respondit: Profecti sumus ex urbe Bethlehemo, & pergimus ad montem Ephraïm; nullus tecto suo nos vult excipere, quamvis habemus paleas & scœnum in asinorum pabulum, & panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ usus, & servi, qui mecum est: nulla re indigemus, nisi hospitio.' Cui respondit senex: *Pax tecum sit. Ego præbebo omnia, quæ necessaria sunt. Tantum quæso, ne in platea maneas.* Introduxitque eum in domum suam, & pabulum asinis præbuit. Deinde ubi lavarunt pedes suos, epulati sunt, post laborem itineris, cibo & potu reficientes corpora.

Gedeonem adversus Madianitas mittit Deus.

Fecerunt Israëlitaë malum in conspectu Domini, qui tradidit illos in manus Madianitarum septem annis, & oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra & speluncas in montibus, & munitissima ad repugnandum loca. Cùmque severat Israël, ascendebant Madianitaë & Amalecitaë, ceteræque Orientales nationes, & in ejus agris figentes tentoria, sicut erant in herbis, cuncta vastabant, nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant, non oves, non boves, non asinos. Ipsi enim, & universi greges eorum veniebant, & quia hominum erat & camelorum innumerabilis multitudo, complebant universa, & quidquid tetigerant, instar locustarum devastabant. *Humiliatusque est & attenuatus valde Israël propter frequentes illas Madianitarum incursiones, & clamavit ad Dominum, postulans auxilium contra illos.*

Audivi Dominus clamorem Israëlitarum. Et cùm Gedeon, è Tribu Manassæ, excuteret atque purgaret frumenta, ut cum iis fugeret Madianitas; apparuit ei Angelus Domini, dixitque: *Dominus tecum, virorum fortissime.* Cui respondit Gedeon: 'Obsecro, domine
' mi,

‘ mi, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt
 ‘ nos hæc omnia mala ? Ubi sunt mirabilia ejus, quæ
 ‘ narraverunt patres nostri, dicentes quomodo edux-
 ‘ erit nos ex Ægypto ? nunc autem dereliquit nos
 ‘ Dominus, & tradidit in manus Madianitarum.’ Tunc
 respexit ad eum Dominus, & dixit : ‘ Vade cum hac
 ‘ fortitudine tua, & liberabis Israël em Manu Madi-
 ‘ anitarum. Scito quodd miserrim te. Obsecro, domine
 ‘ mi, inquit Gedeon, quomodo liberabo Israël em ?
 ‘ Ecce familia mea infirma est in Tribu Manassæ, &
 ‘ ego minimus in domo patris mei sum.’ Dixitque
 ei Dominus : ‘ Ego ero tecum : & percuties Madi-
 ‘ anitas quasi unum virum.’ Et ille : ‘ Si inveni, in-
 ‘ quit, gratiam coram te, da mihi signum, quo
 ‘ noverim, quodd tu sis, qui sermonem habes mecum.
 ‘ Nec recedas hinc, donec revertar ad te, afferens
 ‘ tibi atque offerens munus meum. Qui respondit :
 ‘ Ego præstolabor adventum tuum.’

Ingressus itaque domum Gedeon coxit hædum, &
 è farinæ modio azymos panes : carnesque ponens in
 canistro, & jus carniurn mittens in ollam, tulit omnia,
 atque obtulit Angelo sedenti sub quercu. Cui dixit
 Angelus Domini : *Et carnes, & azymos panes pone
 supra petram hanc, & jus desuper funde.* Cûmque
 fecisset ita, extendit Angelus Domini virgam, quam
 tenebat manu, & tetigit carnes, & panes azymos :
 ascenditque ignis de petra, & carnes azymosque panes
 consumpsit. Angelus autem Domini evanuit ex oculis
 ejus. Videntque Gedeon esse Angelum Domini,
 exclamavit : *Heu, Domine mi Deus, Oculis meis vidi
 faciam Angeli Domini !* Dixitque eis Dominus : *Pax
 tecum : ne timeas, non morieris.* Ædificavit ergo ibi
 Gedeon altare Domino.

Duplici velleris miraculo confirmatur Gedeon.

Omnes Madianitæ, & Amalecitæ & Orientales
 populi congregati sunt simul : & transeuntes Jordanem,
 castra metati sunt in valle Jesraëlis. Spiritus autem
 Domini induit Gedeonem, qui clangens buccinâ con-
 vocavit omnem domum suam, ut sequeretur se. Mi-

fitque nuncios ad aliquot Tribus, unde ei occurrerunt multi filii Israël. Dixitque Gedeon Deo: 'Salvumne facies operâ meâ Israël, sicut locutus es? En ego ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra circum siccitas, tunc sciam liberatum iri operâ meâ Israël, sicut pollicitus es.' Factumque est ita. Nam postero die manè consurgens Gedeon, rore è vellere expresso concham implevit. Dixitque rursus Deo: 'Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentavero, alterum signum querens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, & omnis terra sit rore madida.' Fecitque Deus nocte illâ ut postulaverat Gedeon, &, vellere sicco manente, fuit ros in omni humo. *Jud. VI.*

Probantur ad aquas, qui ad bellum essent progressuri.

Gedeon de nocte consurgens, & omnis populus cum eo, venit ad fontem, qui vocabatur Harad. Erant autem castra Madianitarum in valle ad Septentrionalem plagam collis excelsi. Dixitque Dominus Gedeoni: 'Multus tecum est populus, nec tradentur Madianitæ in manus ejus, ne glorietur contra me Israël, & dicat: Meis viribus liberatus sum. Itaque hæc cunctis audientibus prædica: Qui meticulosus & timidus est, revertatur.' Recesseruntque & reversi sunt è populo viginti duo millia virorum, & tantum decem millia remanserunt. Dixitque Dominus Gedeoni: 'Adhuc populus multus est; duc eos ad aquas, & ibi probabo illos: de quo dixero tibi, ut tecum vadit, ipse pergat; quem ire prohibuero, revertatur.' Cum itaque descendisset populus ad aquas, dixit Dominus Gedeoni: 'Qui linguâ lambent aquas, sicut solant canes lambere, separabis eos seorsum; quicumque autem curvatis genibus proni biberint, in altera parte erunt.' Fuerunt ergo qui lambeant aquam, manu tam ad os admoventes, numero trecenti viri; omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Tunc dixit Dominus Gedeoni: *Trecentis istis viris qui lambeant aquas, liberabo vos, tradamque in manum tuam*

tuam Madianitas; omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum.

Tubis, lagenis, & lampadibus debellantur Madianitæ.

Dimisit itaque Gedeon omnes Israëlitas in suam quemque Tabernacula, retinuitque tantum trecentos illos viros, cum quibus se ad pugnandum accinxit, sumptis pro numero eorum cibariis & tubis. Divisit autem trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manus singulorum, lagenasque testaceas vacuas, & lampades in medio lagenarum; & dixit eis: *Quod me facere videritis, hoc facite: Ingrediar partem hostilium castrorum. Quando personuerit tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum tubis clangite, & conclamate: Domino, & Gedeoni.* Ingressusque est Gedeon, & trecenti viri qui erant cum eo, in partem castrorum, incipientibus vigiliis noctis mediæ; & custodibus fuscitatis, coeperunt buccinis clangere, & collidere inter se lagenas. Cumque circumeundo castra in tribus personarent locis, & hydias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades, dextris vero tubas, quibus clangebant, clamaveruntque: *Gladius Domini & Gedeonis: stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium.*

Jacebant tunc fusi in valle & castris Madianitæ, & Amalecitæ, & omnes Orientales populi, ut locustarum multitudo. Cameli quoque innumerabiles erant, sicut arena, quæ jacet in litore maris. Itaque audito tubarum sonitu, visisque lampadibus, omnia hostium castra turbata sunt, & vociferantes ululantesque huc & illuc fugerunt. Sed insitebant trecenti viri buccinis personantes, direxitque Dominus gladios hostium in se invicem, ita ut ipsi se mutuâ cæde perimerent. Qui vero fugâ salutis suæ consulere tentaverant, eos Gedeon comprehensos omnes necavit. *Jud. VII.*

Post debellatos tam insigni victoria hostes, dixerunt omnes Israëlitæ Gedeoni: *Dominare in nos tu, & filius tuus, & filius filii tui; quia liberaisti nos à manu Madianitarum.* Quibus ille respondit: *Non dominabor ego,*

nec dominabitur filius meus in vos; sed ipse dominabitur vobis Dominus. Jud. VIII.

Samuel nascitur, & Deo offertur.

Elcana Ephratæus habuit uxores duas: nomen uni Anna, & nomen alteri Phenenna. Fueruntque Phenennæ filii: Annæ autem liberi non erant. Insectabatur quoque Annam æmula ejus, & vehementer vexabat, adeo ut etiam exprobraret, quòd filios ei Dominus non dedisset. Porro illa flebat, non capiebat cibum. Dixit ergo ei Elcana, vir suus, qui eam diligebat: *Anna, cur fies, & quare non comedis? & quam ob rem mœrore conficitur cor tuum? numquid non ego melior tibi sum quàm decem filii?*

Elcana autem & uxores ejus è civitate sua ascenderunt ad urbem Silo, ut adorarent Deum, Deum & sacrificarent Domino Exercituum, sicuti statutis diebus consueverant. Tunc Anna, quam amara angebat tristitia, oravit Dominum, flens abundè, & votum vovit, dicens: *Domine Exercituum, si respiciens videris angorem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisque servæ tuæ sexum virilem; dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus, & novacula non admovebitur capiti ejus.* Cui dixit Heli Sacerdos, qui sedebat super sellam ante postes tabernaculi Domini: *Vade in p. ce; Deus Israël annuat petitioni tuæ, & det quod rogasti eum.*

Recordatus est autem Dominus Annæ. Et factum est post aliquot dies, ut conciperet, ac deinde pareret filium. Vocavitque nomen ejus Samuel; hoc est, Postulatum à Domino. Ascendit deinde Elcana vir ejus, omni domo ad Tabernaculum, ut immolaret Domino hostiam solemnem, ipsa non ascendit; dixit enim viro suo: *Non vadam, donec à lacte amoveatur infans, & ducam eum, ut appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi jugiter.* Et respondit Elcana: *Fax quod bonum tibi videtur; precorque ut impleat Dominus promissum suum.* Mansit ergo mulier, & lactavit filium suum, donec amoveret eum à lacte. Tunc eum
adhuc

adhuc infantulum adduxerunt secum ad Dominum pater & mater ; & , immolato vitulo, obtulerunt puerum Sacerdoti Heli, cui dixit Anna : *Domine mi, ego sum illa mulier, quæ steti coram te hic orans Dominum. Pro puero hoc oravi, & dedit mihi Dominus, quod pestulari ab eo. Idcirco, & ego commodo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus.* Postquam oraverunt Dominum, redierunt domum parentes Samuelis. Puer autem remansit, fuitquæ minister in conspectu Domini, ante faciem Heli Sacerdotis. 1 Sam. I.

*Samuel aperit Deus, quæ mala impendeant
Heli propter filios.*

Samuel ministrabat ante faciem Domini, puer, accinctus Ephod lineo. Ex tunicam parvam faciebat ei mater sua, quam afferebat statutis diebus, ascendens cum viro, ut immolaret hostium solemnem. Et benedixit Heli Elcanæ, & uxori ejus, dixitque ei : *Reddat tibi Dominus semen è muliere hac, pro sænore quod commodasti Domino.* Et abierunt in locum suum. Visitavit ergo Dominus Annam, & concepit, & peperit tres filios, & filias duas. Puer autem Samuel proficiebat, atque crescebat, & placebat tam Deo, quam hominibus.

Porro filii Heli pietatis omnis atque probitatis expertes erant, nec scientes Dominum, neque officium Sacerdotum erga populum. Eratque peccatum eorum grande coram Domino. Heli autem erat senex valde, & audivit omnia, quæ faciebant filii sui universo Israël, dixitque eis : *Quare facilis res hujusmodi, quas ego audio res pessimas ab omni populi? Nolite, filii mei, ita agere; non enim est bona fama, quam ego audio.* Et non audierunt vocem patris sui, quia Dominus occidere voluit eos. 1 Sam. II.

Puer autem Samuel ministrabat Domino coram Heli; & sermo Domini erat tunc pretiosus & rarus, neque erat visio manifesta. Diè quâdam Heli jacebat in lectulo, & oculi ejus caligaverant, nec poterat videre; Samuelque dormiebat intra septa Tabernaculi, in quo erat arca Domini. Et vocavit Dominus Samuelem; qui respondens, dixit : *Ecce ego.* Et cucurrit ad

ad Heli, & dixit: *Ecce ego, vocasti enim me.* Qui dixit: *Non vocavi; revertere, & dormi.* Et abiit, & dormivit. Rursum vocavit Dominus Samuelem. Confurgensque Samuel, abiit ad Heli, & dixit: *Ecce ego, quia vocasti me.* Qui respondit: *Non vocavi te, fili mi; revertere, & dormi.* Porro Samuel nondum noverat Dominum, nec adhuc revelatum ei fuerat verbum Domini. Vocavit Dominus tertio Samuelem. Qui confurgens abiit ad Heli, dixitque: *Ecce ego; quia vocasti me.* Intellexit Heli à Domino ipso puerum dormientem excitari ac vocari; & dixit Samueli: *Vade, & dormi; & si deinceps vocatus fueris, dices: Loquere, Domine, quia audit servus tuus.* Abiit ergo Samuel, & dormivit in loco suo. Et venit Dominus, & affuit, & vocavit: *Samuel, Samuel.* Et respondit Samuel: *Loquere, Domine; quia audit servus tuus.* Et dixit Dominus Samueli: *Ecce ego eam rem faciam in Israël, quam quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus, & magno terrore concutietur. Quæ adversus Heli, & domum ejus locutus sum, omnia complebo; eo quòd noverit indignè agere filios suos, neque tamen corripuerit eos. Idcirco jaraui domui Heli, iniquitatem ejus non expiatum iri in æternum victimis & muneribus.*

Dormivit Samuel usque ad lucem, aperuitque ostia domus Domini; & timebat indicare visionem Heli. Qui vocavi eum, & dixit: *Samuel, fili mi.* Qui respondit: *Præsto sum.* Et interrogavit eum: *Quanam sunt ea, de quibus te allocutus est Dominus? Oro te ne celaveris me.* Indicavit itaque ei Samuel omnia verba Domini, & nihil abscondit. Et ille respondit: *Dominus est; quod bonum est in oculis suis, faciat.* Crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & nullum verbum protulit, quod fuerit irritum. Et cognovit universus Israël à Dan usque Barsabee, Samuelem fidelem esse Prophetam Domini. 1 Sam. III.

Mors Heli & filiorum.

Aliquot annis post prænunciatam Samueli à Deo domus

nostri? Ex Tribu Nephthali, inquit, sumus, ex captivis Niniwem abductis. Rursus ille, *Nostis*, inquit, *Tobiam fratrem meum?* Novimus, responderunt. Cumque multa bona Raguel loqueretur de eo: dixit illi Angelus: *Tobias, de quo interrogas, pater hujus est.* Tum exiliens Raguel osculatus est eum cum lacrymis collumque ejus amplexatus, dixit: *Benedictio sit tibi, fili mi, quia boni & optimi viri filius es.* Et Anna uxor ejus, & Sara ipsorum filia, lacrymata sunt. Deinde præcepit Raguel occidi arietem, & parari convivium. Cumque hortaretur advenas, ut discumberent ad prandium: *Hic ego hodie non manducabo*, inquit Tobias, *neque bibam, nisi prius petitioni meæ annueris, & promiseris te mihi daturam Saram filiam tuam uxorem.* Quo audito, expavit Raguel, sciens quid evenisset septem illis viris, quibus antea filia nupserat, & timens ne fortè & huic idem malum contingeret. Cum ergo dubitaret, neque potenti quicquam responsi daret: dixit ei Angelus: *Noli timere ne filiam tuam huic sponsam des, quoniam tali viro, timenti Deum, debetur conjux filia tua: proptereaque nemo alius potuit habere illam.* Tunc dixit Raguel: *Non dubito quin Deus preces & lacrymas meas respexerit, credoque ab ipso huc ideo adductos fuisse vos, ut nata mea viro cognationis suæ secundum legem Moysi jungeretur.* Itaque noli dubium habere, quin eam tibi jam nunc sim traditurus. Tum apprehendens dexteram filia suæ, dexteræ Tobia applicuit, dicens: *Deus Abrabami, & Deus Isaaci, & Deus Jacobi vobiscum sit, & ipse conjungat vos impleatque benedictionem suam in vobis.* Et acceptâ chartâ, fecerunt conscriptionem conjugii: & epulati sunt, benedicentes Deo. Cap. VII.

Tobia & Saræ preces ad Deum.

Postquam cœnaverunt, & in cubiculum Saræ Tobias est introductus, memor ille præceptorum Angeli: *Exurge*, inquit, *Sara & deprecemur Deum his tribus noctibus: filii quippe sanctorum sumus, & non possumus matrimonio conjungi sicut gentes, quæ ignorant Deum,*
taquq

Itaque instanter orarunt ambo simul, ut sanitas sibi concederetur. Dixitque Tobias : *Domine, Deus patrum nostrorum, benedicant tibi cælum, & terra, mareque, & fontes, & flumina, & quæcumque à te creata in eis sunt. Tu fecisti Adamum è limo terræ, dedisti que ei adjutorium Hevam. Et nunc, Domine, tu scis me non luxuriæ causâ accipere sororem meam conjugem, sed solo amore posteritatis, in qua benedicatur nomini tuo per cunctas ætates.* Dixit quoque Sara : *Miserere nostri, Domine, miserere nostri, & consensescamus ambo pariter sani.*

*De incolunitate novorum conjugum gratias
agit Deo Raguel.*

Circa gallorum cantum accersiri jussit Raguel servos suos, & abierunt una cum eo ut foderent sepulchrum. Dicebat enim : *Fortasse & hic mortem oppetierit simili modo, quo & cæteri septem illi priores viri. Cùmque parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem suam, dixit ei : Mitte unam ex ancillis tuis, & videat an mortuus sit juvenis ille, ut sepeliam eum antequam illucescat dies.* Misit illa unam ex ancillis suis, quæ ingressa cubiculum, reperit ambos salvos, & incolumes ; & reversa attulit bonum nuncium. Tum gratias agentes Deo Raguel & Anna, dixerunt : *Benedicimus tibi, Domine, Deus Israël, quia non contigit quemadmodum verebamur. Tuâ enim misericordiâ erga nos usus es, & exclusisti à nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duorum unigenitorum. Fac eos, Domine, plenius tibi benedicere, sacrificiumque tibi laudis debitæ pro sua salute offerre, ut omnibus gentibus innotescat te esse Deum solum in universa terra.* Statimque præcepit servis suis Raguel, ut antequam elucesceret, replerent fossam, quam fecerant. Uxori verò suæ mandavit, ut instrueret convivium, & præpararet omnia, quæ ad vescendum erant iter facientibus necessaria. Ipse duas pingues vaccas, & quatuor arietes occidi curavit ; epulasque omnibus vicinis suis atque amicis apparari. Tobiam, ut duas hebdomadas apud se moraretur, obtestatus est : eique omnium, quæ possidebat,

debat, bonorum dimidiam partem dedit, scripto confirmans, partem alteram, quæ supererat, in ejus dominium deventuram post suum & uxoris obitum. Cap. VIII.

Gabelus ab Angelo adducitur ad nuptias.

Post hæc Tobias, vocato ad se Angelo, quem quidem hominem esse existimabat, dixit: *Azavia frater, peto ut auscultes verba mea. Si meipsum tradam tibi servum, parem providis curis tuis gratiam non præstabo. Hoc tamen te præterea obsecro, ut assumptis tecum jumentis vel servitiis, hinc vadas ad Gabelum in civitatem Medorum, quæ dicitur Rages, & reddito ei chirographo suo, recipias ab eo parentis mei pecuniam, rogesque eum, ut veniat ad nuptias meas. Pater enim meus, ut scis, numerat dies; & si tardaverit uno die plus, contristabitur vehementer. Vidiſti autem quomodo obtestatus me sit Raguel, ut apud eum manerem, cujus obtestationes aspernari non possum. Tunc Raphael assumens quatuor è Servis Raguelis, & duos camelos, perrexit Rages, & invento Gabelo reddidit chirographum suum, recepitque ab eo omnem pecuniam. Indicavit etiam ei de Tobie filio, quæcumque nuper gesta erant; persuasitque ut secum veniret ad nuptias.*

Ingressus domum Raguelis Gabelus, invenit Tobiam discumbentem. Qui cum à mensa exiliisset, osculati sunt se invicem, obortæque sunt Gabelo lacrymæ, benedixitque Deo, & dixit Tobie: *Benedicat tibi Deus Israël, quia filius es optimi viri, & justus, & timentis Deum, & eleemosynas facientis. Effundatur quoque super uxorem tuam, & super parentes vestros, omne bonum; & videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum usque in tertiam & quartam generationem. Et semini vestro benedicatur a Deo Israël, qui regnat per cuncta sæcula. Et cum omnes dixissent Amen, accesserunt ad convivium, Sed & cum timore Domini nuptiarum convivium celebrarunt. Cap. IX.*

*Tobias pater & Anna dolent de longa filii
absentia.*

Cùm moras faceret Tobias causâ nuptiarum, sollicitus erat pater ejus, dicens: *Cur ergo moratur filius meus, aut quare detentus est ibi? an Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi pecuniâ? Cœperuntque ipse & Anna uxor ejus valdè contristari, & ambo simul flere, eo quod die statuto minimè reverteretur filius eorum ad eos. Flebat igitur mater ejus irremediabilibus lacrymis, atque dicebat: Heu, heu me, fili mi! ut quid te peregrinari permisimus, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ! solatium vitæ nostræ, spes posteritatis nostræ! omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere à nobis. At Tobias: Tace, inqueiebar, & noli turbari: sanus est filius noster: satis fidelis est vir ille, cum quo eum peregre abire sivi-
mus. Illa autem nullam admittere poterat consolationem; sed quotidie foras egressâ, circumspiciebat, & circuibat vias omnes, per quas filium suum rediturum esse sperabat; ut procul videret eum, si fieri posset, venientem.*

Raguel generum & filiam tandem dimittit.

Interea Raguel genero suo dicebat: *Mane hic, & ego ad patrem salutis tuæ nuncium mittam. Cui Tobias respondebat: Dimitte me quamprimùm, o!secro; novi enim parentes meos computare nunc dies, & animo supra modum cruciari. Cùm autem multis verbis rogaret Raguel Tobiam, nec exorare ulla ratione posset; tradidit tandem ei Saram, & dimidiam partem omnium facultatum suarum, tam servorum, servarumque, quàm pecudum, camelorum, & vaccarum, atque etiam pecuniæ, quam multam habebat. Et saluum atque gaudentem dimisit eum à se, dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducaturque vos incolumes, & inveniatis omnia circa parentes vestros rectè se habentia, & videant oculi mei filios vestros priusquam moriar.*

Tum

Tum pater & mater filiam suam osculati cum lacrymis abire permiserunt: monentes eam, ut *honoraret soceros, diligeret maritum, regeret familiam, gubernaret domum, & se ipsam irreprehensam exhiberet.* Cap. X.

Reversus domum Tobias, patri visum restituit.

Postquam per undecim dies itinere facto perventum est ad urbem Charan, sitam in via quæ ducebat Niniven; placuit Angelo & Tobia, ut reliquum iter conficerent soli quantocyus, dum eos Sara lento gradu sequeretur, cum omni familia & jumentis.

Interea Anna sedebat secus viam quotidie in supercilio montis, unde prospicere in longinquum posset. Ex dum ex eodem loco speculabatur adventum filii, vidit tandem procul & illico agnovit eum venientem: currensque nunciavit viro suo: *Ecce venit filius tuus.* Dixit autem Raphael Tobia: *Ubi domum introieris, statim adora Dominum Deum tuum, & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum; tum lini oculos ejus isto, quod portas tecum, felle piscis: scias enim mox apertum iri oculos patris, visurumque eum lumen cæli, & affectu tuo gavisurum.* Tunc præcucurrit canis, qui simul fuerat in via, & quasi nuncius adveniens, blandimento caudæ suæ gaudebat. Consurgens verò cæcus pater, cœpit offendens pedibus currere, & datâ manu servo, occurrit obviam filio suo, suscipiensque eum, osculatus ex cum uxore sua, & cœperunt ambo uberes lacrymas fundere præ gaudio. Cùmque Deum adorassent, & gratias egissent, confederunt. Deinde felle piscis linivit Tobias oculos patris sui, & post dimidiam ferme horam cœpit albugo ex oculis ejus, quasi membrana ovi, egredi: quam cùm filius apprehensam ab oculis patris traxisset, visum ille recepit statim. Et collaudabant Deum, ipse videlicet & uxor ejus, & omnes qui cognoscebant eum, dicebatque Tobias: *Benedico tibi, Domine, Deus Israël's, quia tu castigasti me, & tu sanasti me: & ecce ego video Tobiam filium meum.*

Venit etiam post septem dies Sara uxor filii ejus, &
omnis

omnis familia sana, & pecora, & cameli, & pecunia multa, præter eam quæ recepta erat è manibus Gabeli. Lætus narravit parentibus suis Tobias omnia Dei beneficia sibi præstita, operâ illius quem itineris ducem habuerat, quemque hominem esse putabat. Veneruntque Achior & Nabath, consobrini Tobię, gratulatum ei de omnibus bonis, quæ contulerat in eum Deus. Et per septem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gravifi sunt. Cap. XI.

Angelus oratus ut mercedem accipiat, aperit qui sit.

His transactis, vocavit ad se Tobias pater filium, dixitque ei: *Quid possumus dare viro isti sancto, qui se tibi comitem dedit? Tum filius: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid per esse poterit ejus in me beneficiis? Duxit me sanum, & reduxit: pecuniam à Gabelo ipse recepit: uxorem ut haberem fecit, & Dæmonium ab ea compescuit: gaudium parentibus ejus tulit: ne ipse à pisce devorarer cavet: & ut tu cæli lumine frui rursus posses providit: denique omnibus bonis per eum repleti sumus. Quid ergo illi poterimus rependere dignum his? Sed peto à te, pater mi, roges eum, ut dignetur dimidiam eorum partem, quæ à nobis allata sunt, sibi assumere. Igitur uterque accersitum & seorsum abductum Angelum rogare cœpit, ut acceptum habere non dedignaretur dimidium eorum, quæ è Media retulerant. At ille dixit eis, occulte: Benedicite Deo cæli, & coram omnibus circumstantibus collaudate eum: quia suam in vos misericordiā ostendit. Arcana quidem regum silentio tegere bonum est: sed operâ Dei revelare, & palam confiteri, ac predicare, per honorificum. Bona est oratio cum jejuniis, & elemosynam erogare satius est, quàm thesauros auri recondere; quoniam elemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccat, conciliat nobis Dei misericordiā, & vitam æternam parit. Qui autem peccant, hostes sunt animæ suæ. Manifestabo ergo vobis veritatem, neque vos quæ occulta sunt celabo. Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos,*

tuos, & derelicto prandio tuo occisos abscondebas per diem in ædibus tuis, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli preces tuas Domino. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. Et nunc misit me Dominus, ut cæcitati tuæ mederer, & Saram uxorem filii tui à Dæmonio liberarem. Ego enim sum Raphael Angelus, unus ex septem, qui astamus ante Dominum.

Cælum repetit Angelus Raphael.

Cùm hæc uterque Tobias audisset, turbati sunt & tremantes in terram proni ceciderunt. Dixitque eis Angelus: Pax vobis; nolite timere. Etenim cum vobiscum versarer, Dei voluntate versabar. Quapropter gratias ei agite, & nomen ejus laudibus extollite. Videbar quidem hominum more manducare & bibere; sed ego cibo & potu, qui humanis oculis cerni non possunt, utor. Tempus autem est nunc ut ad eum revertar à quo missus sum. Vos benedicite Deo, & narrate omnia mirabilia ejus. Cùm hæc dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, nec ultrà comparuit. Tunc prostrati per horas tres in faciem, debitas Deo gratias & laudes rependerunt: & deinde è terra exurgentes, opera Dei magna & admiranda celebraverunt. Cap. XII.

Tobias pater Deo gratias agit, & futura prædicit.

Aperiens autem Tobias senior os suum, benedixit Domino, Dixitque: Magnus es, Domine, in æternum, & in omnia sæcula regnum tuum; quoniam tu flagellas & salvas, deducis ad inferos, & reducis, & non est qui effugiat manum tuam. Laudate Dominum in conspectu gentium, filii Israël; quoniam ideo dispersit nos inter gentes quæ ignorant eum, ut enarretis mirabilia ejus, easque doceatis nullum esse alium Deum omnipotentem præter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras, & ipse salvos faciet nos propter misericordiam suam. Convertimini itaque qui peccatis, & opera justa facite coram Deo, sperantes fore ut vobis veniam concedat. Addidit & alia Tobias prophetico spiritu afflatus de fine captivitatis Israëlitarum, de futura gloria

gloria urbis Hierosolymæ, atque etiam de Christianæ Ecclesiæ splendore. Cap. XIII.

Mors utriusque Tobiae.

Ceterum quinquaginta & sex annos attigerat Tobias cum lumen oculorum amisit, sexagenarius vero recepit. Et postquam à cæcitate liberatus est, vixit annis quadraginta duobus, per quos in gaudio fuit, multum proficiens in timore Domini, & vidit filios nepotum suorum. Sub horam autem mortis suæ vocato ad se Tobia filio, & septem juvenibus filiis ejus nepotibus suis, cum quædam vaticinatus esset de instauratione urbis Hierosolymæ, dixit: *Audite, filii mei, patrem vestrum. Servite Domino in veritate, & inquirete ut faciatis quæ placita sunt illi. Filiis quoque vestris mandate, ut faciant opera justæ & eleemosynas; sint memores Dei, & benedicant ei omni tempore ex toto corde, & ex totis viribus suis. Nolite, filii, manere hic; sed quacumque die sepelieveritis matrem vestram juxta me in uno sepulchro, statim dirigite gressus vestros, ut exeatis hinc. Prope est enim interitus Ninives, & iniquitas hujus urbis finem dabit ei.*

His dictis, mortuus est in pace, cum compleisset annos centem & duos, & à suis honorifice sepultus est in urbe Ninive.

Post obitum patris & matris, abscessit Tobias ex urbe Ninive, cum uxore sua, & filiis, & filiorum filiis, & reversus est ad foceros suos. Invenit eos in ætate admodum provectâ incolumes. Curam eorum gessit, & ipse clausit oculos eorum, & omnem hereditatem domus Raguelis solus percepit. Vidit filios filiorum suorum in quintam usque generationem, atque ab iis, post completos annos nonaginta novem, in timore Domini cum gaudio sepultus est. Omnis autem cognatio & progenies ipsius in bona via sanctisque moribus & studiis sic permansit, ut accepti essent tam Deo quam hominibus. Cap. XIV.

SELECTÆ
E VETERI
TESTAMENTO
HISTORIÆ.

PARS ALTERA.

*Oniæ summi Pontificis pietas, & Simonis
perfidia.*

LEGES patrias ac divinas religiosè servari curabat Onias summus Pontifex; & ejus pietas sic eminebat, ut vicinis etiam gentibus admirationem moveret. Hinc ipsi Principes & Reges, qui Deos falsos colebant, templum Hierosolymæ summo honore dignum ducebant, & amplis donis decorabant. Memoratur in primis Seleuci cognomine Philopatoris munificentia, qui suppeditabat omnes sumptus ad sacrificia pertinentes. Sed placidam, quâ sancta civitas fruebatur, pacem turbavit Simonis ejusdam atrox perfidia; parumque absuit

quin suam divino cultui majestatem detraheret.

Cum hic templo custodiendo præpositus iniquum aliquid molitus esset, & invictam animi vim Oniæ conatibus suis obsistentis esset expertus; confugit ad consuetas malis hominibus artes, vindictam & calumniam. Itaque earum pecuniarum, quas ab eo diligenti curâ servari oportebat, proditor factus, adiit Apollonium Cœlesyriæ, & Phœnicia, eo tempore præfectum à Seleuco, dixitque: *Immensa auri & argenti copia refertum esse Jerosolymis ærarium, Pecunias autem illas non ad sacrificia, sed ad communes belli & pacis usus esse destinatas; & eas omnes in potestatem regis venire facile posse, minimè propterea imminutâ, quam Judæorum Deo Rex ipse præstabas, reverentiâ.* Machab. lib. II. cap. III.

*Heliodorus ad diripiendos templi thesauros
mittitur.*

Hæc ubi ab Apollonio delata ad se audivit Seleucus; vera ne, an falsa essent, non quærens, sed pecuniarum illarum cupiditate incensus, accitum Heliodorum ærarii sui custodem misit cum mandatis ad eas auferendas. Ille iter statim aggressus est, simulans, quidem sibi in animo esse cunctas Cœlesyriæ & Phœnicia urbes obire & perlustrare, reverâ autem jussa regis de thesauris templi auferendis executurus. Benignè exceptus Jerosolymis à summo Sacerdote, narravit de dato indicio pecuniarum, & cujus rei gratia venisset, aperuit. Tum ille Heliodoro respondere: *Partem unam pecuniarum illarum destinatam esse ad sublevandam viduarum & pupillorum egestatem: alteram esse viri cujusdam inter cives valde eminentis, Hircani Tobia. Ceterum vix quadraginta talenta argenti & ducenta auri recondi in iis thesauris, quos impius delator Simon verbis tantopere exaggerasset. Deinde addidit: Planè indignum esse, eos fahi spe suâ, qui existimaverant se suas in arce tutissimâ collocatum iri, si eas credidissent templo per universum orbem sanctitate suâ ac majestate celebrato. Instare contra Heliodorus, Re-*

giis mandatis sine ullâ cunctatione parendum esse, & illam auri argentique vim in ararium regis totam esse deferendam; seque propterea certâ, quam indixit, die templum ingressurum.

Luētus urbis, viso auditoque Heliodoro.

Quâ re auditâ, ingens erat in civitate trepidatio, & idem ferme tumultus idemque pavor, qui obsessarum aut captarum esse urbium solet. In communi omnium luctu aliorum ploratus & miserabiles voces exaudiebantur, alios silentium triste & ingens mœstitia quasi attonitos tenebat. Nulla ætas, nullus sexus, doloris expers erat. Mulieres ciliciis pectus accinctæ plateas implebant & vicos pervagabantur. Virgines antehac domi conclusæ, aliæ ad Oniam, aliæ ad templi muros concurrebant, universæ protendentes manus in cœlum. Sacerdotes ante altare cum stolis sacris prostrati, jacente circum innumerabili civium turbâ, qui è suis ædibus gregatim confluxerant, publica supplicatione obsecrabant omnipotentem Deum: *Ut qui de depositis olim legem tulerat, iis pecunias suas integras conservaret, qui illas in loco sancto deposuerant; neque sineret domum suam sacrilego latrocinio spoliari.* Eminabat in Oniæ Pontificis vultu atque habitu acerbissimus, quo mens ejus conflictabatur, dolor. Exangues oculi, labra trementia, pallor genis incubans, horror totius corporis, certa mœroris pectore infixi indicia erant, & civium faciem ejus insipientium oculos ac mentes miserè afficiebant ac commovebant.

Heliodorus flagellis cœditur.

Dum commistam omnis generis civium multitudinem & summum Sacerdotem tristis angit expectatio futuri, adest furens Heliodorus; quod decreverat peragere aggreditur, & multis stipatus satellitibus ararium templi facile sibi videtur perfracturus. At ecce Deus omnipotens manifesto miroque prodigio se loci præsidem ac custodem declarat. Qui Heliodoro comes & sceleris adjuto es adistere ausi erant, im-

missâ divinitus formidine subito correpti, solutis viribus ac membris corruunt. Equus magnificis adornatus phaleris, & sessorem habens tum aspectu terribilem, tum armis aureis decorum, magno impetu irruit in Heliodorum, & prioribus ungulis impetum proculcat. Nec satis; duo juvenes robore eximio, decorâ facie, amictu splendenti, jacentem circumstant, cædunt certatim flagellis, & multa verbera ingerunt. Homo crebris contusus plagis, & offusâ oculis caligine jam non compos mentis, in sella gestatoria positus est, atque è templo ejectus, nemine ex tot stipatoribus & satellitibus, quos secum adduxerat, auxilium ei ferre valente, adversus tam apertè cognitam Dei potentiam. Jacebat ergo ille mutus, atque ob omni salutis spe destitutus: dum templum, quod paulo ante metu & trepidatione plenum fuerat, personabat lætis cantibus gratias & laudes referentium Deo, qui in tempore præsentem se exhibuisset.

Orante Deum Oniâ, sanatur Heliodorus.

Rogatus deinde à quibusdam Heliodori amicis Onias, ut extremam animam agenti vitam à Domino donari suis precibus impetraret, obtulit pro hominis valetudine hostiam salutarem; & cum Deum exorasset, iidem juvenes, quibus divina ira ministris usa erat, iisdem quibus prius vestibibus amicti, Heliodoro astantes: *Plurimas, inquit, agito Oniæ Sacerdoti gratias; nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. Tu vero à Deo flagellatus amplissimam ejus potentiam omnibus prædicæ.* Quibus dictis, è conspectu abiire, nec comparuere ampliùs. Heliodorus hostiâ oblatâ, votisque magnis nuncupatis Deo, qui sibi adhuc vivere concessisset, Oniæ gratias egit, & cum suis reversus est ad Seleucum, infectâ re cujus causâ venerat. Referebat autem omnibus quæ suis ipse oculis vidisset opera magna Dei, & quæ passus esset. Cumque eum interrogasset Rex: *Ecquem censeret aptum, qui denuo Jerosolymam mitteretur? Si quem, respondit ille, hostem habes aut insidiatorem, cum illuc mitte, & flagellis egregiè cæsum recipies, si tamen evadere*

evadere contigerit; eo quòd verè sit Dei quædam virtus in loco illo, cujus idem, qui in cælo habitationem habet, præsentis suo numine defensor est, & eos, qui ad violandum illum accesserint, percutit ac disperdit.

Exercituum in aëre congressus conspiciuntur.

Quo tempore Antiochus, cognomento Epiphanes, Siriæ Rex, post Seleuci fratris excessum è vitâ, secundam in Ægyptum profectionem parabat, contigit ut Jerosolymis in universâ civitate viderentur diebus quadraginta discurrentes per aëra equites aureas vestes induti, & hastis, quasi cohortes, armati; equorum per ordines digestorum concursus; galeatorum hominum districtis gladiis congressus; crebri scutorum motus jactusque telorum; micantia auro arma, & omne loricarum genus. Tam inaudito tristisque spectaculo territi cives, Dominum rogabant ut in bonum monstra converterentur. Sed calamitatis, quæ urbem brevi oppressura esset, prænuncia & certa signa erant.

Antiochi Epiphanis crudelitas atque impietas.

Antiochus nullam ob causam idoneam suspicatus Judæos suam societatem deserturos, efferato adversus eos animo, reversus est ex Ægypto, & in urbe Hierosolyma, quam armorum vi cepit, nulla mali facies defuit. Per omnes enim ordines ætatesque militis crudelitas ac licentia, Rege non permittente solùm, sed etiam imperantè, vagabatur. Cæsi ergo passim occurrentes in viis, aut effractis ædium portis trucidati, pueri paritur ac juvenes senesque, cum mulieribus & virginibus: adeo ut, octoginta hominum millibus intra tres dies interfectis, quadraginta etiam millia vineta sint, & totidem venundata. *Lib. II. cap. V. An. M. 38; 4.*

Non crudelitate tantùm, sed etiam impietate, grassatus est Epiphanes. Sanctissimum totius orbis templum intrare ausus, ductore Menelao legum simul & patriæ proditore, scelestis manibus corripiens contrectabat indignè & contaminabat vasa sancta, quæ à diversis regibus ac civitatibus ad ornatum & majesta-

tem loci fuerant consecrata. Quin imo comminuebat alia, alia secum asportanda seponebat. Quod quia impune faciebat Rex impius, animo supra modum elatus ac superbiens, nihil sibi jam nefas esse putabat, terramque navibus perviam, & pelagus pedibus calcabile effecturum se sibi persuaferat, demens, qui non intelligeret propter peccata incolentium urbem iratum esse Dominum, eoque locum sanctum despectui habitum fuisse, ac violatum. Nisi enim illi multa peccassent, gravissimas sacrilegæ audaciæ poenas daturus fuerat Antiochus, tam malè habitus, & iisdem exceptus flagellis, atque Heliodorus. Verùm non propter locum, gentem, sed propter gentem, locum Deus elegerat. *L. 2. c. 5. L. 1. c. 1.*

Antiochi Epiphanis Præfeti Judæos omnibus malis vexant.

Ablatis è templo mille & octingentis talentis, & vasorum ceterarumque rerum sacrarum preciosissimis, Antiochiam in urbem regiam reversus est Antiochus Epiphanes: Sed ut etiam absens atrocissimum se Judæis hostem exhiberet, abiens reliquit Jerosolymis, aut deinde in eam urbem misit plures Præfectos moribus se ipso crudeliores deterioresque. Itaque nullum mali genus excogitari & fingi animo potest, quod non perpeffa sit misera gens. In urbe tot claudibus exhaustâ, nova subinde & promiscua virorum & mulierum cædes fiebat: nec locus ullus profanus aut sacer fusi sanguinis innoxii expers erat. Nemo Sabbata & solemnes dies patrios fervare, nec omnino Judæum se profiteri audebat. Si quas mulieres natos suos circumcidisse delatum esset; eæ, infantibus ab uberibus aut cervice suspensis, cùm publicè per civitatem fuissent circumductæ, è muris præcipitabantur. Natali Regis die adigebatur populus, cogente durâ necessitate, ad impia sacrificia: & cùm Libero sacra fierent, cogeatur hederâ coronatus incedere. Qui inventi essent libri legis Dei, discerpebantur statim, aut comburebantur.

Polluebatur templum luxuriâ & comestationibus scortatorum

scortatorum ac meretricum in sacratas ædes inferentium quæ non licebat : & , quo veri Dei cultoribus nihil luctuosius, abominandæ Jovis Olympii imagini super altare Domini impositi thura incendebantur. In omnibus quoque civitatibus Judæ aræ passim erectæ. Iraque dies festi Hierosolymæ conversi sunt in luctum : Sabbata in contemptum, & honores in nihilum abiire : priori gloriæ successit par ignominia : & quantum in sublime evecta fuerat, tantum depressa est.

Cum tot malorum conspectum ferre non possent cives ; alii aliò, quantum licuit, dilapsi sunt : sicque urbs indigenis peregrina facta est, & alienigenis relicta habitanda. Quidam, quia secundum Regis mandata proposita erat mortis pœna profanos gentium ritus non accipientibus, illis sacrificiis aut cibus sese contaminarunt, neque patrium solum mutaverunt. Quidam contra inter sævissimos cruciatus animam exhalare maluerunt, quam sanctam Dei legem ulla in re infringere. L. 2. c. 5. & 6. L. 1. c. 1.

Egregia Eleazari senis mors.

Ad mortem piè fortiterque subeundam, magnum juvenibus pariter & senibus incitamentum fuit, invicta Eleazari in patriis institutis servandis constantia. Erat hic unus è primoribus scribarum, vir ætate proventus, & vultu decorus : qui cum vi multâ aperto ore compelleretur edere porcinam carnem : certus non admittere illicita propter vitæ amorem, & gloriosâ morte defungi festinans, ultrò ibat ad supplicium. Aderant nonnulli antiquâ cum sene amicitia conjuncti Judæi, qui tum iniquâ in eum miseratione commoti, seductum seorsum rogabant, *Ut degustatis carnibus, quas allaturi essent, & quibus ei vesci licebat, imperatas à Rege carnes comedi à se simularet, hoc pacto à crudelissimâ, quæ imminabat, morte, liberandus.* At ille damnatâ amicorum sæva humanitate ; & reputans, quid à se ingenita animi nobilitas, quid vitæ usque ad canitiem productæ integritas, quid conditarum à Deo legum sanctitas postularent, respondit cito : *Se tali simulationi mortem anteferre. Non enim,*

inquit, ætate nostrâ dignum est fingere, & propter modicum vitæ tempus maculam atque execrationem nomini nostro contrahere. Absit, ut simulatâ illâ, quam mihi suadetis, interdicatorum ciborum degustatione, a.olescentes decipiantur, arbitantes Eleazarum nonaginta annos natum ad alienigenarum mores ac ritus transfugisse. Ista quidem ratione iis, quæ instant, hominum suppliciis eripiar, sed omnipotentis Dei manus nec vivus nec mortuus effugiam. Si vero prompto animo ac fortiter pro venerandis & sanctissimis legibus nostris occubero, honestum dignumque senectute meâ vitæ exitium videbor sortitus, & adolescentibus non inutile exemplum relinquam.

Eorum, qui paulò antè mitiores visi fuerant, conversa in iram miseratio est, propter Eleazari verba, quæ ab eo per arrogantiam & contumaciam prolata interpretabantur. Et confestim ad supplicium abstractus est. Cùm autem repetitis ictibus contusus, & multiplici plagâ saucius, ultimum spiritum esset emisurus, ingemiscens, dixit: Tibi, Domine, qui habes sanctam scientiam, planè notum est, me, cùm à morte liberari potuissem, duos nunc dolores corpore sustinere: at eundem mente libenter hæc perpeti propter timorem tuum. Et ille quidem hoc modo vitâ decessit universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis & sortitudinis relinquens. L. 2. c. 6. An. m. 3837.

Septem fratrum & matris eorum cruciatus.

Recentibus senis vestigiis insistentes septem fratres, qui vulgò Machabæi appellantur, eandem in servandis patriis legibus animi constantiam ostenderunt. Et iis sunt excruciatii suppliciis quibus ferendis minimè par esse eorum ætas videbatur.

Cùm illos unâ cum matre comprehensos, & flagris ac taureis immaniter cæsos nulla vis cogere potuisset ad vescendum contra fas suillâ carne; dixissetque eorum natu maximus, *Se fratresque suos paratos esse mori magis, quàm patrias divinasque leges perfringere*; Rex furore percitus sartagine & ollas æneas igne multo succendi iussit. Tum ei, qui prior fuerat locutus, amputari linguam, & cute capitis ab-

stracta,

stracta, summas quoque manus ac pedes præcidi; denique omnibus membris scæde mulcatum, & adhuc spirantem, torreri in sartagine. In qua cum diu cruciaretur: ceteri ejus fratres, qui cum matre tristissimo spectaculo aderant, se invicem ad mortem fortiter tolerandam hortabantur.

Mortuo illo primò, similia tormenta eodem animo pertulit secundus, & extremum agens spiritum, Regi dixit: *Tu quidem, scelestissime, præsentem nobis vitam eripis: sed Rex mundi mortuos nos pro suis legibus ad æternam vitam denuo suscitabit.*

Post hunc tertius tortus est, & linguam, postulatus, citò protulit: manusque pariter protendens, dixit: *E cælo accepta hæc possideo; sed propter Dei leges nunc hæc ipsa abjicio: quoniam ab ipso me ea recepturum spero.* Ita ut Rex, & qui cum ipso aderant, mirarentur adolescentis animum, qui pro nihilo duceret cruciatus.

Hoc quoque extincto, quartus, qui iisdem est dilaceratus suppliciiis, morti proximus, dixit: *Nobis letho ab hominibus tradi optabile est, cum firma spe expectantibus nos divinitus aliquando suscitatum iri. Tibi verò ad vitam resurrectio non erit.*

Cùm quintus inter carnificum manus constitutus torqueretur; Regem respiciens: *Magnâ, inquit, potestate abuteris quam inter-mortales mortalis ipse adeptus es: Et quod lubet, impotenter facis adversus Judæos, quos à Deo omnino derelictos existimas. At tu diviniæ potentiæ magnitudinem cum tuo tuorumque damno brevi ipse experturus es.*

Similiter & sextus verberibus ceterisque tormentis penè enectus, infirmam vocem attollens: *Noli errare, inquit ô Rex, aut, quòd tibi tantum in nos licuerit, superbire. Nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, ut qui in Deum nostrum peccaverimus. Tu autem non existimes tibi impunè futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris.*

Inter hæc supra modum mirabilis, & sempiternâ apud bonos omnes memoriâ digna, juvenum illorum mater, pereuntès uno die omnes filios conspiciere sustinebat, propter spem in Domino collocatam, &

non intuens quam vitam finirent, sed quam inchoarent, singulos hortabatur, maternæ charitati masculinum animum addens: docebatque, *Totius mundi Creatorem, qui eorum membra in materno utero ipse compegerat, iisque sicut olim primo homini, spiritum vitamque dederat, cuncta illis benignè redditurum, quod & corpus & vitam vilia haberent propter ipsius leges.*

E septem fratribus unus supererat natus minimus. Quem Antiochus, qui metuebat ne probro sibi futurum esset, si & regiâ potentiâ & tormentis adversus ætatem infirmam nihil omnino profecisset, non solum verbis hortari cœpit ut imperata faceret: sed etiam adhibito iurejurando affirmavit, fore ut eum divitem beatumque redderet, & haberet pro amico, si à patriis legibus descisceret. Quibus cum nihil moveretur adolescens supra ætatem fortis, & piè contumax; accersitam matrem multis verbis compellavit Rex, ut filio, qui orbitatis solatium futurus esset, saltem afferret, utilia suadendo. Id se præstituram illa promissit; & crudelem tyrannum irridens, filium verò blandâ oratione adhortans, *Miserere, inquit, fili, matris tuæ, quæ te per novem menses utero gessavit, nati lac suum per triennium præbuit, & omni curâ nutritum usque ad adolescentiam perduxit. Ne me hunc acerbissimum dolorem oculis haurire sinas, ut te carnifices formidantem, & à fraternâ fortitudine degenerem videam: æmularè eam potius, parem ac illi & mater mercedem consecuturus à Domino. Unum cæli & terræ Creatorem respice ac time; hominum verò promissa at minas aspernare.*

Adolescenti satis jam per se incitato novos ad mortem alacriter ferendam stimulos admovit materna adhortatio. Itaque, *non Regis, inquit, sed legis quæ nobis per Moysen data est, præcepto obedio.* Tum conversâ oratione ad Antiochum; *scelestum & omnium hominum flagitiosissimum vocans, qui malorum cuiusque modi in Hebræos inventor, servus Dei violentas manus inferret; eum vanâ impunitatis spe decipi, dixit; Non enim Dei omnipotentis & cuncta aspicientis iudicium atque iram vitaturum; sed & debitas superbiæ*

ac crudelitatis pœnas daturum; & inter duos cruciatus tandem confessurum, illum esse solum Deum. Ego verò, inquit, fratresque mei brevem dolorem propter peccata perpessi, eternâ vitæ, promissâ divinæ legis cultoribus præmio, donabimur: & cœlestis ira, quæ in universum gentem Judæam jussu effusa est, meo fratrumque meorum sanguine quamprimum placabitur.

Se derisum esse acerbè ferens Rex; & pudore pariter atque irâ confusus, quodd ab inermi adolescentulo multorum populorum victor devictus esset; in hunc crudeliùs quàm in ceteros desævivit, & in Domino ad ultimum usque vitæ terminum confidentem morte savissimâ fratribus comitem adjunxit.

Fortissimorum Athletarum funeri superstes restabat generosi spiritûs plena mater: quæ cum certaminis non spectatrix tantùm, sed etiam adhortatrix fuisset; tormenta quæ singuli filii toto corpore pertulerunt, ipsa oculis ac mente perpessa erat, & in septem martyribus septies fuerat facta martyr. Tandem quos ad Deum præmiserat, subsequi testinavit: & viam filiorum sanguine conspersam ingressa, viriles animos in morte oppetenda gessit, insigni viris ac mulieribus documento, *Pro offerendâ sacræ religionis veritate, fuso etiam, si necesse sit, sanguine, aliquando esse decertandum.*

Certùm sacer Scriptor, enumeratis calamitatibus quibus Judæa vexata est, obsecrat eos qui librum suum lecturi sunt, *Ne propter adversos gentis casus animum despondeant: sed reputent illis ad castigatorem ejus duntaxat, non verò ad interitum, accidisse. Etenim magnum Dei beneficium est, inquit, cum eos qui peccant, non multo tempore ex arbitrio agere sinis, sed statim eis pœnas irrogat. Itaque Dominus, qui patienter fert alias nationes scelera sceleribus addere, tum graviter puniendas, cum judicii dies advenit; in Judæos, gentem suam, jam nunc salutaribus pœnis pro suâ misericordiâ animadverit.* L. 2. c. 6.

Mathathie & filiorum ejus pietas ac fortitudo.

Quo tempore urbs Hierosolyma omni clade vastabatur,

stabatur, secessit in oppidum Modin Mathathias Sacerdos cum filiis quinque. Joanne, Simone, Juda, Eleazaro, & Jonatha. Cùm ibi reputassent quæ hominum cujusque ætatis cædes in sancta civitate facta esset, quæ vasorum sacrorum direptio, quæ Templi antehac intacti sac illega violatio; eos ingens dolor, & ex eo vitæ tædium cepit: exclamantesque: *Quo ergo nobis adhuc vivere!* sciderunt vestimenta sua, operuerunt se ciliciis, & luxerunt valde.

Venère tunc qui à Rege Antiocho missi erant ut cogerent eos qui confugerant in urbem Modin, hostias diis gentium mactare & thura incendere. Quorum minis cùm multi Israëlitarum fracti, à lege Dei turpiter discessissent; Mathathias & filii ejus non facile moveri posse visi sunt. Itaque regii ministri Mathathiam tum blandis verbis, tum magnis promissis aggredendum rati, eum & Principem & clarissimum totius civitatis virum vocitantes, hortabantur, ut regia jussa, quibus & Hierosolyma & Juda, & omnes gentes parassent, ipse quoque exequeretur, amplissimis propterea muneribus, multo auro argentoque, donandus, sicut & filii, à Rege, & inter ejus amicos numerandus. At ille sublatâ voce respondit: *Si omnes gentes Regi Antiocho obediant; si cunctus Israël, neglectis patriis legibus, regiis edictis pareat; ego tamen, & filii mei, & fratres mei, à patrum religione non recedemus, neque dicto audientes Regi erimus, ut peregrinos ritus & sacrificia sectemur, quæ Dei nostri mandatis adversentur.*

Vix hæc magno animo eloqui desierat, cùm accessit quidam Judæus in omnium oculis sacrum diis gentium facturus super aram secundum Regis jussa. Hunc conspicatus Mathathias, sic indignatione commotus est, sic pio furore exarsit, pro eo quo ardebat divinæ legis studio, ut in hominem insiliens trucidaverit eum ad aram; & viro, qui à Rege missus ejusmodi sacrificia imperabat, eodem tempore interfecto, aram ipsam deturbaverit, fidus imitator antiqui Phineæ. Deinde cùm media in urbe altâ voce exclamasset, *Ut quicumque tuendarum legum patriarum studio teneretur, secum exiret;* confugit ipse & filii ejus in montes,

montes, quæcumque habebant in oppido relictis. Illuc eum secuti sunt multi avitæ religionis studiosi, ibique, propter ingruentia undique mala, cum liberis, uxoribus, & pecoribus habitaverunt. Quod ubi renunciatum est, regius exercitus nonnullos eorum, qui occulta deserti penetraverant, deprehensos pugna laceffivit. Quibus cum aut lapidem in hostem mittere, aut latebras suas obstruere religio foret propter diem Sabbati; ad unum omnes nihil repugnantes cæsi sunt, sicque mille homines inulti periere. Hac clade audita, Mathathias & amici ejus tam tristem suorum casum magno luctu deservere, & non modo non nefas esse, sed etiam pium, arbitrati, ipso die Sabbati arma tractare divinæ legis gratiâ; constituerunt, quicumque hominum eos festo & sacro die adoriretur, cum eo dimicare.

Confluentibus in dies majore numero ad Mathathiam qui patriorum institutorum tenaces erant, & certa remanentibus in urbe Hierosolyma mala effugere properabant, speciem justî exercitus effecit. Quibus omnibus cum animo destinatum esset vitam profundere in asserenda divinæ legis majestate, & profanis ritibus profligandis: multos, qui peregrinas religiones & ceremonias aut invexerant aut exercebant, letho dederunt, multos alium aliud diffugere coegerunt. Erectas passim in agris & civitatibus aras subverterunt. Quoscumque in finibus Israëliticis pueros invenere incircumcisos, circumciderunt: pristinum Dei omnipotentis cultum pro virili parte restituerunt: & contra hostium suorum superbiâ, non passi sunt Antiochum ulterius crescere.

Mors Mathathie.

His egregiis editis operibus, Mathathias extremum vitæ diem sibi instare sentiens, convocatos ad se filios hortatus est: *Ut, tam miseris temporibus majorum suorum pie fortiterque gesta æmulati, viriliter agerent, & animas pro patriis legibus in discrimen offerre non dubitarent, clarum æternumque sibi nomen hac ratione facuri.* Abrahami, Josephi, Davidis, Danielis, nonnullorumque

nullorumque aliorum exempla recensuit, qui vario quisque modo à Deo probati, & fideles inventi, è maximis periculis liberati ab illo fuissent, & mercedem consecuti: quia omnes qui sperarent in eum, viribus non deficerent: nec succumberent adversis. Ostendit quàm parum metuendus esset hostis qui tunc tantâ superbâ sese efferret: omnem enim illam, quâ tumidus incederet, gloriam ac potentiam, stercus esse & vermem: hodie extolli hominem impium, & cras non inveniri; atque ut in terram, è qua sumptum est, revertitur corpus ejus, sic omnes etiam cogitationes cum illo perire. Deinceps suasit: Ut quibus quisque artibus juvare rem communem posset, iis uteretur, ceteris fratrum, concedentibus: Simonem fratrem, eximiâ prudentiâ virum, parentis loco haberent, ejus consiliis obtemperantes; Judam autem Machabæum propter fortitudinem exercitui præficerent. Quotquot usquam justos & divinæ legi addictos viros invenissent, socios sibi fortissimi concilii asciscerent; impios verò internecino bello persequerentur & vindictam in gentes exercerent. Tum fausta precatus illis, moriens concessit ad majores suos. L. 1. c. 2. An. m. 3837.

Judæ Machabæi laus.

In Mathathie extincti locum successit Judas cognomine Machabæus: & adjuvantibus eum fratribus suis, iisque omnibus qui se patri comites prius dederant, & prælia Israëlitis læti obibant, lorica velut gigas indutus, & armis belicis accinctus, protexit gladio suo castra Israelitarum, & amplificavit gloriam gentis suæ. Operibus suis similis leoni factus est, & leonis catulo ad prædæ conspectum in venatione rugienti. Persecutus est iniquos, perscrutans eos: & qui conturbant populum suum, eos succendit flammis. Solo nominis ejus terrore repulsi fugatique hostes sunt, & dextra ejus salutem attulit Israël. Multos reges fortia facta ejus exacerbaverunt, & lætitia perfuderunt domum Jacobi ejusque memoria æternum celebrabitur. L. 1. c. 3. L. 2. c. 8. An. m. 3838.

Secesserat primum Judas in desertum cum novem sociis,

fociis, ibique inter feras vitam in montibus egerat, herbis victitans, ne profano Deorum cultu & vetito carniū illis immolatarum cibo sese coinquinaret. Deinde in omnium, quæ supra relata sunt, operum Mathathix partem venerat. Demum mortuo eo omnia optimi ducis munia egregiè implevit. L. 2. c. 5.

Apollonium & Seronem vincit Judas armis & fiduciâ in Deum.

Judas collecto ex cognatis, amicis, & aliis qui in Judaismo permanferant, sex millium hominum exercitu, bellum à patre susceptum persequi non ante aggressus est, quàm fufis precibus omnes Deum obsecrarent. *Ut Israëliticum populum à gentibus conculcatum respiceret: ut Templi ab impiis hominibus contaminati & civitatis deformatæ ac jam jam solo æquandæ miseretur: ut factarum nomini sancto suo contumiliarum recordaretur: ut denique vocem sanguinis innocentium puerorum ac mulierum clamantis ad se audiret, & ipse tot malorum ultor esset.* Tum verò ira Domini in misericordiam conversa est: & Judas improvisus superveniens castellis & civitatibus alias succendit, alias præfidiis firmavit, & non paucas hostium strages edidit. Quibus prosperis initiis moram facere cum tentassent Antiochi præfecti, Apollonius primùm, deinde Seron princeps exercitus Syriæ; coactâ magna militū manu, acie cum Juda conflixerunt. Sed victus uterque est. Et ille detractis Apollonio, quem suâ ipse manu occiderat, spoliis, per reliquum vitæ tempus glaudio ejus, publico bellicæ fortitudinis monumento, in præliis est usus.

Palam jactaverat Seron se magnum sibi nomen ex debellato hoste collecturum. Et Judam ei obviam euntem sciscitati erant sui, qui & pauci erant & jejuni: *Quodmodo adversus exercitum Seronis adeo numero præstantem & rerum omnium copiâ instructum valerent pugnâ decertare?* At ille, cujus spes omnis in cœlesti auxilio posita erat, tum eis respondit: *Multos in manus paucorum tradere, & paucos è multorum manibus liberare, æquè facile est omnipotenti Deo: quoniam non in militum numero sita est belli victoria, sed è cœlo venit*

venit sortitudo. *Ipsi accedunt ad nos cum multitudine contumaci ac superbâ, ut nos cum uxoribus & liberis nostris desperdant ac spolient: nos verò pugnabimus pro vita & legibus nostris & ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram. Ne ergo timueritis eos. Spem piè conceptam felix eventus excepit.*

Antiochus Judæam gentem delere statuit.

Hujus duplicis victoriæ fama vicinas regiones pervagata, terrorem ejus nominis circumtulit, & cunctæ gentes recentia illa prælia mirantes memorabant. Ut autem Antiocho compertum est duces suos cum exercitu quemque suo fuisse devictos, irâ succensus, & acceptam cladem atque ignominiam, quàm celeriter ulcisci festinans, misit, qui ex omnibus regni sui partibus copias contraherent; aperto ærario, dedit militibus stipendia in annum, mandavitque illis ut essent parati ad omnia. Cùm verò pecuniam deficere, exhaustis thesauris suis, videret, & tributa è Judæa modica colligi, propter eam cladem quâ ipse regionem illam affecerat, veritus est ne belli sumptus annui reditus non sufficerent. Quamobrem animo valde anxius, in Persidem proficiscendi consilium cepit, ut, acceptis earum regionum tributis, magnam pecuniæ vim conficeret. Itaque copiis partitus est cum Lysia regii sanguinis viro, quem jussit missio adversus Judæos exercitu invasæ gentis reliquias conterere atque extirpare, nomen eorum ac memoriam delere, & coloniis alienigenarum in fines illos deductis sorte terram distribuere. Ipse assumptâ alterâ copiarum parte, & Antiochiâ, quæ urbs regia erat, profectus, Euphratem ponte juncto transmisit, ac regiones superiores perambulavit. *L. 1. c. 3. L. 2. c. 8. An. M. 3839.*

Deo in auxilium vocato vincuntur à Judâ Nicanor & Gorgias.

Lisias, ut mandatum ei à Rege fuerat; ad Judæam devastandam misit viros potentes ex amicis Regis, eosdemque rerum bellicarum peritissimos, Nicanorem & Gorgiam, cum quâdraginta millibus peditum, & septem millibus equitam. Qui, cùm prope Emmaum

Emmaum non longè ab urbe Hierosolyma in campestri loco castra posuissent, seque ad urbis excidium & gentis internecionem missos prædicarent; intellexit Judas, fratresque, ac focii ejus, majora quam antè pericula & mala impendere. Neque tamen fracta eorum spes aut animus est. Sed se se invicem alium alius, præter paucos, adhortati sunt ad acriter depugnandum pro patria & sacris suis. Et quia conatus omnes suos irritos futuros persuasum habebant, nisi illis propitius & favens adesset Deus, convenit omnis exercitus in locum dictum Maspha contra Hierosolymam, ad deprecandum Dominum, & petendam ab eo veniam. Ibique jejunaverunt illà die, induti ciliciis, capite pulvere consperso, discissisque vestimentis. Expanderunt quoque libros legis ante aculos Domini, & Sacerdotem ornamenta, & alia nonnulla, quorum conspectu moveri ejus misericordia posse videbatur. Tum altà voce clamantes, orarunt: *Ut, qui sciret quæ adversus populum suum congregatæ gentes & fecissent & pararent, ipse eos præsentis auxilio adjuvaret, fatentes se non posse humanis viribus effugere earum manus.* Si qui nuper domos ædificaverant, duxerant uxores, plantaverant vineas, aut erant formidolosi, eos domum suam Judas redire jussit, ex præcepto legis divinæ. Ceteros rogavit: *Ne tincerent iniquè venientium adversum se hostium multitudinem, sed forti animo decertarent, potentes sibi ob oculos nefariam, quæ loco sancto ab iis impiè esset illata, contumeliam, itemque ludibrio habitæ civitatis injuriam, & præterea patrum instituta convulsa.* Hi quidem, inquit; *armis confidunt simul, & audaciâ; nos autem in omnipotente Domino, qui potest & venientes advertere nos, & universum mundum, uno nutu delere, confidimus.* Admonuit deinde illos de auxilio, quod identidem Deus eorum patribus tulerat, maximè de occisis unâ nocte centum octoginta quinque millibus hominum ex exercitu superbi Sennacheribi, & de centum viginti millibus Galatarum peremptis à sex millibus Judæorum. Denique illos ad mortem, si i a Deo visum esset, æquo animo oppetendam excitans: *Accingimini, inquit, & fortes*

fortes præstate vos, paratique esote ad pugnam cras manè eo antro ineurdam, ut ad ultimum usque, si opus sit, spiritum depugnetis. Nos in prælio occumbere sat us est, quàm & gentis nostræ & sacrorum ludibria diutius perpeti. Cæterùm, quæ Dei in cælo voluntas est, hæc in terris fiat.

His verbis irâ in hostem incensos, & animo ad moriendum pro patria & legibus confirmatos ut vidit; constituit duces, tribunos, centuriones, pentecontarchos, decuriones. Tres quoque è fratribus suis uni quemquem ordini mille & quingentorum millium præfecit. Tum lecto sancto libro, & datâ pugnæ tesserâ, *adjutorium Dei*, ipse in prima acie prælium commisit. Facto Judæis, ut spem illis Judas dederat, adjutore omnipotente Deo, exercitûs Nicanoris partem aliam ceciderunt, aliam vulneribus debilem, & in fugam compulsam eò usque sunt persecuti, donec tempore exclusi (quippe pridie Sabbati pugna commissa est) se receperunt, lectis tamen prius hostium armis & spoliis. Celebrato die Sabbati, & peractis Deo gratiis, qui misericordiæ initium quasi stillasset in eos, factâque ei ab omnibus obsecratione, ut se servis suis omnino placatum exhiberet; patrem spoliis infirmis, pueris utroque parente orbis, & viduis diviserunt, residua ipsi habuere.

Cùm Nicanor exercitum adversum Judam è Syria educeret, tam exploratam pictoriæ spem habebat, ut in animum induxisset se collecturum ex pretio Judæorum, quos in pugna captos esset venundaturus, duo millia talentorum, quæ ab Antiocho Romanis pendi necesse erat. Itaque ad maritimas civitates miserat, qui emptores Judæorum captivorum convocarent, nonaginta mancipia se talento distracturum promittens, neque respiciens ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente esset consecutura. Emendorum tam vili pretio mancipiorum spe adducti mille mercatores, in castra Syriorum advolaverant, aurum, argentumque, vincula etiam & catenas afferentes. Verùm ipsi aut, post ablatas sibi à Judæis victoribus pecunias, suis vinculis constricti, & suis catenis onerati, captivi abducti

abducti sunt, aut inter pugnam cæsi. Facinorosissimus autem Nicanor, ab iis, quos nihili fecerat, juvante Deo victus & afflictus, imperatoriâ veste, ne fugientem proderet, depositâ, solus, servi fugitivi more, Antiochiam contendit, amisso exercitu, & re infelicissimè gesta. Et qui modò Judæis cædem & vincula minatus erat, prædicabat jam : *Eos Deum patrinum & propugnatorem habere, & eò invictos esse quæ sequerentur leges ab ipso constitutas.*

Victi quoque à Juda Timothæus, Bacchides, Lysias.

Quâ fortitudine & fortunâ Nicanorem & Gorgiam vicerant Judæi, eâdem quoque alios Antiochi exercituum duces vicerunt Timothæum & Bacchidem ; & viginti millibus militum eorum quibus illi præerant interfectis, multas præterea præ altis arces & munita oppida expugnarunt. *Lib. II. Cap. VIII.*

Quidam ex iis qui recentibus preliis interfuerant ; cum ad Lysiam evasisent, omnia ei, ut gesta erant, retulerunt. Quibus ille auditis, ingenti dolore percussus atque animo consternatus est. Videbat enim & quæ ipse optaverat, & quæ Rex discedens mandaverat, omnia effectum caruisse. Sumpto deinde ad reparandas vires spatio, sexaginta electorum peditum milla & quinque equitum contraxit ad debellandos Judæos. Tum statuit ipse decernere ; quæ per duces antea missos acta erant, cuncta damnans, & ratus pluribus curam & fortitudinem, omnibus abfuisse fortunam. Venit itaque in Judæam, & castra posuit prope Bethoron. Occurrit ei statim Judas, collectis ad pugnandum decem millibus hominum ; &, quanto cum exercitu res sibi futura esset, cernens : *Deus exercituum, inquit, servator Israël, qui manu servi tui Davidis ferociam & robur gigantis contudisti, & castra alienigenarum Jonathæ & armigero ejus tradidisti, istum quoque hostium nostrorum exercitum in manus populi tui Israël trade. Non adjumento, sed damno ac pudori illis sit tanta copiarum multitudo. Immitte in eos formidinem, eorum vires atque audaciam con-*
fringe;

fringe; & deice eos gladio diligentium te; ut collaudent te hymnis omnes qui noverunt nomen tuum.

His dictis, prælium commissum est. Et Deo postulata opem annuente, Judas quinque hominum millia de exercitu Lysiaë occidit, reliquis tantum terroris incussit, ut in fugam versit sint. Postquam fusam suorum aciem vidit Lysias, & Judæis certum deliberatumque esse secundum patriam instituta vivere, aut fortiter occumbere: Antiochiam reversas est, eam quidem mente, ut intentiore curam novorum militum delectum haberet, & majoribus instructus viribus, gravior deinde ingrueret. *Lib. I. c. IV.*

Lustratur templum, & muris cingitur mons Sion.

Interea Judas, pii ac religiosi Pontificis munia tam sedulò implens, quam strenui militis & boni Imperatoris impleverat, Hierosolymam tres jam annos à gentibus divexatam ingressus est cum suis, domum sanctam mundaturus ac renovaturus. Tristis sacrarii deserti facies, exustæ portæ, profanatum altare, virgulta in atriis quasi in saltu enata, vestium & vasorum squalor, tantum omnibus dolorem moverunt, ut, obortis lacrymis, miserabilem planctum ediderint, & diu humi fusi jacuerint, pulvere capitibus aspersis, ac scissis vestimentis, rogantes Dominum: *Ne amplius in talia mala inciderent; sed si quando peccassent, ab ipso mitius corriperentur, neque barbaris atque impiis hominibus traderentur.* Deinde designatis qui adversus hostium præsidium, quod arcem insedeat, pugnarent, donec lustratum fuisset templum; & dirutis aris ac delubris, quæ alienigenæ in plateis extruxerant; restituendo Dei cultui cura impensa est. Tum delecti Sacerdotes morum innocentiam & divinæ legis studio conspicui, quorum consilio atque operâ alia mandata tantum sunt, alia verò diruta aut sublata, & in eorum locum nova ædificata aut illata. Quæ cum religiosè cuncta curata fuissent; magna totius populi frequentiam ac lætitiâ clangentibus tubis & cujusque modi sibus perstreptentibus, inter omnium gratulationes & vota, altaris recens erecti dedicatio facta est,

est, atque oblata Domino holocausta mensis noni die quinto & vigesimo; quo quidem die ante triennium altare holocaustorum fuerat impiè contaminatum. Hujus porro solemnitatis memoria ut apud posteros æterna permaneret, ita utum sancitumque est anniversariam fore, & per octo dies cum lætitia & gaudio celebrandam.

Lostrato templo, rebusque sacris feliciter instauratis, providendum fuit ut id bonum Judæis perpetuum foret. Itaque ne quando venirent gentes, & eâdem quâ antea impietate grassarentur in loca sancta, mons Sion altis muris firmisque turribus circumseptus est. Bethsuram quoque, quinque tantum stadiorum intervallo à Jerosolymis distantem, munierunt, ut adversus Idumæam arcis instar esse posset. *Lib. I. c. IV. An. M. 3840.*

Judam purgentem missi è cælo equites tuentur.

Ut audierunt vicinæ gentes altare & sacrarium Domini esse in integrum restituta, vehementer indignatæ, cum de excidendo Judæorum genere, quod in iis regionibus dispersum habitabat, consilium inissent, alios alia ratione, partim apertâ vi, partim insidiis, perimebant. Quam gentis suæ cladem ne inultam finerent Judas & Simon frater ejus, partitis inter se copiis, hic in Galilæam, ille in Galaaditim & Idumæam, diversi abiere. Tum multis urbibus expugnatæ, factisque præliis secundis, quæ singula recensere longum esset, uterque in urbem Hierosolymam victor rediit. Magnamque Judæorum multitudinem hostium furori ereptam postquam incolumem reduxisset, ascenderunt omnes lætitiâ exultantes in montem Sion, & obtulerunt holocausta, gratias agentes Deo. *L. I. c. 5.*

Porro quàm præsens adesset Deus pugnantî Machabæo, maxime intellectum est in altera pugna, quæ circa hæc tempora adversus Timothæum antea jam victum contigit. Nam cum Machabæani milites deprecari Dominum essent, terrâ capti injectâ, lumbos ciliciis præcincti, & ad altaris crepidinem provoluti :

Ut sibi propitius, inimicis verò suis inimicus esset ; sumptis post precationem armis, ab urbe processere longius, & ubi propiùs hostem ventum est, restitère. Primo solis ortu utrique prælum iniere ; illi quidem victoriæ sponsores cum virtute Dominum, isti verò unum belli ducem animum, habentes. Cùm vehemens pugna esset, apparuerunt hostibus è cælo insignes quinque viri equis auro frænatis insidentes, ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circum septum incolumem servabant, in hostes autem tele & fulmina jaciebant. Ex quo illi occæcatis oculis, & percussis mentibus, ad viginti quinque millia intercepti sunt. L. 2. c. 10.

Antiochus à Deo percussus moritur.

Dum hæc in Judæa geruntur, Antiochus, quem in Persidem profectum suprâ memoravimus, audivit civitatem Elymaidem, quæ Persepolis quoque dicta est, omni divitiarum genere abundare, & templum esse in ea opulentissimum ; ubi velamina aurea, & loricas, & scuta Alexander magnus reliquerat. Illam urbem capere ac deprædari aggressus est, nullam esse viam expeditiorem ratus ad magnam pecunia vim comparandam, quæ suscepti itineris causa fuerat. Sed civibus, quibus regis consilium innotuerat, ad arma currentibus vi repulsus, & in fugam versus, Babylonem contendit. Quo priùs quàm perveniret ad eum, quem turpis fuga afferebat, pudorem ac mœrorem, gravis nuncius accessit : *Exercitus suos repetitis cladibus a Juda fuisse profligatos ; accisas itaque vires suas esse, auctas verò bestium, qui & castra omni opulentiâ referta diripuissent, & erectam ipsius jussu Jovis Olympii aram subvertisset. Templum quoque & Bethsuram excelsis muris sessissent.*

Tristitiâ atque irâ amens rex, currum suum celestius agi jussit, cœlesti eum judicio perurgente : & vindictam ac cædem spirans adversus Judæos : *Se perventurum Jerusalem, atque eam urbem sepulchrum commune Judæorum facturum minabatur. Sed, qui universa conspicit atque audit, Deus, cum vix dum finito*

finito superbo sermone percussit plagâ insanabili, ita ut eum statim acerbissimi viscerum dolores ac tormenta corripuerint. Et quidem admodum justè, quoniam ipse multis & novis cruciatibus aliorum torserat viscera. Cùm tamen nihil propterea è solitâ ferociâ remitteret, & ad disperdendam Judæorum gentem aurigam juberet iter accelerare; è curru, qui præcipiti impetu ferebatur, effusus gravi casu concidit, & sævos, quibus discruciabatur, dolores, novus collisorum totius corporis membrorum dolor gravavit. Tum verò qui paulo antè suprâ humanæ potentiæ modum superbiâ elatus, sibi videbatur maris fluctibus imperaturus, mentes altissimos in statera appensurus, & vertice sidera contracturus; is jam in humum dejectus, neque currus, quo modò sublimis ferebatur, agitationem perpeti valens, in humili gestatorio portabatur; atque omnibus conspiciendam præbebat in semetipso potentiam Dei tantam, ut totum impii corpus scateret vermibus, carnesque inter dolores & cruciatu effluerent, & vivi cadaveris teterrimum fœtorem nec gestatores, nec exercitus, nec ipse quidem denique ferre posset.

Ibi demum cœpit excussâ, qui hætenus mentem veluti gravis sopor oppresserat, superbiâ, ad agnitionem sui venire, divinâ admonitus plagâ, & doloribus per singula momenta incrementum capientibus: hæcque illi expressâ confessio est: *Justum est mortalem substitutum esse Dei, neque ei se parem credere.* Convocatos ad se amicos jubens intueri, è quanta felicitate excidisset, & in quam calamitatem, in quos tristitiæ fluctus demersus esset; se nunc reminisci malorum, quæ in Judæos perpetrasset, & debitas pro iis pœnas luere, non dissimulabat. Orabat quoque scelestus ille Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus. *Civitatem sanctam, quàm solo æquare, & in communem congestorum cadaverum tumulum convertere statuera per se liberam futuram pollicebatur: Se æquales jam Atheniensibus facturum Judæos, quos, ne sepultura quidem dignos habitos, avibus ac feris diripiendos fuerat traditurus: Templum sacrosanctum, quod*
prius

prius expoliaverat, optimis donis ornaturum, sacra vasa multiplicaturum, necessarios ad sacrificia sumptus præbiturum; quin etiam se deinceps Judæum futurum, & omnes terræ fines obeuntem, Dei potestatem prædicaturum. Sed supervenerat in eum justum Dei judicium; & nulla à sævissimis doloribus quies dabatur.

Itaque de salute desperans, hanc, dissimulato mortis periculo, epistolam in modum deprecationis scripsit ad Judæos: Optimis civibus Judæis plurimam salutem dicit, eosque bene valere, & esse felices, jubet rex & princeps Antiochus. Si bene valetis, & filii vestri, & ex sententia vobis cuncta succedunt, maximas Dei gratias agimus. Etsi magna spe teneor ex morbo convalescendi; communi tamen utilitati, maximè verò Judæorum, in quos bene animatus sum, consulens, regni mei successorem designavi filium Antiochum, quem confido modeste atque humane vobiscum acturum; ita vos oro, & peto, ut memores beneficiorum à me publicè & privatim acceptorum, mihi & filio fidem servetis. Missa hæc epistolâ, homicida & impius Rex, æquo Dei judicio percussus, miserabili obitu vitam amisit. L. 1. c. 6. L. 2. c. 9. An. M. 3841.

Lysia iterum victo pax componitur.

Extincto Antiocho Epiphane, & regnante in ejus locum filio Eupatore, novis lacerissus præliis Judas ex omnibus victor evasit; Deo, ad cujus opem semper confugiebat, eum aut clam aut apertè adjuvante.

Lysias, cui traditam ab Epiphane rerum gerendarum potestatem confirmaverat Eupator, statim à suscepto regno, acceptam nuper, cum adversus Judam malè pugnasset, ignominiam eluere festinavit. Itaque in Judæam irruit, cum Octoginta peditum millibus, & universo regis equitatu; cui ad augendum terrorem ac cædem elephantos octoginta addiderat. His viribus ferox, confidebat se captivam Hierosolymam gentibus habitandam relicturum, & Templum vectigale, Sacerdotium quoque singulis annis venale facturum; neque, quanta esset Dei potentia, mente effrenatus cogitabat. Admotis ergo copiis, Bethsuram

non longè ab Hierosolyma sitam oppugnare est adorsus. Quod ubi Machabæanis compertum est, ipsi simul & plebs omnis cum lamentis & lacrymis Dominum rogarunt: *Ut bonum Angelum mitteret ad salutem Israël.* At Judas primus sumptis armis, ceteros adhortatus est, ut secum unâ periculum subirent, & fratribus suis latam opem vellent. Cùm ergo cuncti pariter alacri animo procederent. Jerosolymis egressos præcedere visus est eques amictu candido, armis aureis, hastam vibrans. Tunc omnes simul misericordiam Domino, qui è cælo adiutorem misisset, gratias ac laudes rependerunt, & sic animis confirmati sunt, ut non homines solùm, sed belluas quoque ferocissimas & muros ferreos penetrare parati essent. Leonum igitur more irruentes in hostem, undecim millia peditum, equites mille & sexcentos prostraverunt; reliqui in fugam versi; faucii plerique & armis exuti, vix evaserunt. Ipse Lysias turpi fugâ salutem quærere coactus est. Ut verò non erat consilii expertus; quid ipse detrimenti passus esset secum reputans, & invictos esse Judæos omnipotentis Dei auxilio subnixos intellgens, oratores ad eos de pace in quascumque justas leges conficienda misit, seque iis regis amicitiam conciliaturum pollicitus est. Oblatam pacem accepit Judas in medio victoriarum cursu, non suæ gloriæ, sed communi utilitati, consulens, &, annuente rege, Judæos patriis legibus vivere, ut priùs, permissum est. Sicque illi ad relictam agrorum colendorum curam redierunt. L. 2. c. 11.

Hostibus iterum cæsis urbes expugnat Judas.

Non diu fida pax mansit, nec quiete concessâ frui licuit, arma moventibus, & vi apertâ aut fraude Judæos aggredientibus vicinorum locorum præfectis regiis. Hos singulos magno militum numero fidentes Judas cum parva manu, invocato pro more justo judice Deo, devicit, incruentâ semper victoriâ, cùm ipse magnas eorum cædes edidisset.

In urbibus quoque expugnandis tam fortis & felix fuit, quam in exercitibus prosligandis. Urbem munitissimam.

tissimam pontibus ac muris circumseptam, cui nomen Casphin, promiscuæ omnis generis gentes habitabant; quæ cum loco naturâ atque arre munito confiderent, & largâ commeatuum copiâ abundarent, remissiùs agebant, & Machabæum urbi adfidentem maledictis laceffentes, impias contumelias dictuque nefaria jactabant. Verùm ille, vocato in auxilium summo totius mundi principe, qui sine arietibus ullisque aliis machinis temporibus Josuæ subvertit muros Jerichuntis, fortiter irruit in mœnia, & urbe divinâ ope captâ, tantam hominum cædem fecit, ut adjacens stagnum, duobus stadiis latum, intersectorum sanguine plenum fluere videretur. Oppida alia duo, Carnion & Ephron, nullâ humanâ vi expugnari posse videbantur, tum quia omnia circâ aspera & abrupta erant, tum propter ingentem telorum tormentorumque apparatus, & fortissimorum pro muris consistentium multum multitudinem. Utrumque tamen à Judæis duce Machabæo expugnatum; cum priùs, solebant, opem ejus implorassent, cujus potentia omnes sibi adversantium vires confringit. Ibi que quinquaginta millia hominum cæsa.

Pro mortuorum peccatis sacrificium offertur.

In tam prospero rerum successu semul contigit, ut, confertâ cum Gorgiâ Idumææ præposito pugnâ, pauci Judæorum caderent. Quorum corpora cum tolli jussisset Judas, patriis sepulchris inferenda, sub intersectorum tunicis reperta quædam sunt è Jamnienfium Deorum templis ablata donaria, Judæis divinâ lege interdicta. Unde manifestum omnibus factum est, eos eam ob causam cecidisse. Omnes itaque laudaverunt justum judicium Dei, qui palam fecerat quæ occulta essent; atque ad preces conversi rogaverunt: *Ut, quod commissum erat delictum, oblivioni ab eo traderetur.* Judas autem populum hortatus est: *Ut se à peccato integrum conservaret, quippe qui ante oculos haberet, quæ fratribus peccantibus pœna irrogata esset.* Tum stipe viritim collectâ, duodecim millia drachmarum argenti misit Jerosolymam, ut sacrificium pro peccatis

peccatis mortuorum offerretur. Bene admodum & religiosè de *resurrectione* cogitans ; (nisi enim eos, qui ceciderant, *resurrecturos* sperasset, supervacaneum fuisset & vanum orare pro mortuis ;) & intelligens ii, qui cum pietate obiissent, optimam esse repositam mercedem. Sanctum ergo & salubre institutum est pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur. *L. 2. c. 12.*

In Antiochi Eupatoris, & Lysæ castra, noctu irrumpit Judas.

Praesidium ab Antiochio Eupatore in arce urbis Hierosolymæ relictum, crebris excursibus infestos Israëlitis faciebat ad Templum aditus, & multa alia hostilia agebat. Quod ubi audivit Judas, rediit quamprimum potuit ad liberandam patriam ; & populo omni ad obsidendos eos, qui arcem obtinebant, excito, balistæ & aliæ cujusvis generis machinæ expugnandis locis munitis idoneæ, comparatæ instructæque sunt. At quidam ex Israëlitis impii & perfidi, adjungentes se nonnullis ex arce elapsis præsidariis militibus, regem Eupatorem adiere. Dixerunt : *Maximum periculum esse ne Judas arcem vi caperet, & majora deinde susciperet, nisi mature subveniretur.* Quibus delatis regem paterni in Judæos odii heredem, tantâ irâ inflammaverunt, ut ipse cum Lysia ad opprimendum Judam accelerare statuerit, & propterea non modò universas regni sui vires congregari, sed etiam è regnis aliis & insulis conductitios milites evocari jussit. Sicque exercitus effectus est centum millium peditum, & viginti millium equitum cum elephantis ad prælia edoctis duobus & triginta, & falcatis curribus trecentis.

Quibus cognitis, Judas præcepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, atque orarent : *Ne gentem suam quæ nuper paululum respirasset, sineret rursus impiis hominibus illudendam permitti ; sed potius eodem, quo antea, auxilio adjuvaret.* Quod cum omnes simul fecissent, & per triduum humi prostrati petiissent à Domino misericordiam cum fletu & jejniis ; Judas habito cum senioribus consilio, statuit decertare cum hoste quamprimum. Itaque rei exitum totius mundi conditoris judicio ac potestati committens,

& exhortatus suos: *Ut pro legibus, Templo, patria, urbe, civibus, fortiter dimicarent, pugnae tesseram dedit victoriam Dei.* Tum in eam castrorum partem ubi erat tabernaculum regis noctu irruit cum lectis juvenibus fortissimis, quatuor hominum millia occidit, & castris terrore ac tumultu repletis, recessit cum suis, re prosperè gestâ, quia præsto illi fuit auxilium Dei.

Iterum victus Eupater cum suis elephantis.

Ne hæc victoria noctis furto potius erepta, quam virtute animi parta videretur, ipse rex paulò post mediâ luce victus erat.

Cùm Judas castra non longè à castris regis locasset; rex copias omnes vix orto sole eduxit; & explicatâ ad prælium acie, tubas canere jussit. Speciem exercitûs magni valde & fortis terribiliorem faciebant ingenti validiore corporum mole elephantés, qui vini & succi mororum conspectu de industriâ irritati, horrendo stridore auras fatigabant. Singulas belluas stipabant milleni pedites, terreas loricas & galeas æneas gestantes, & equites lecti quingeni. Hi opportunè ubicumque bellua esset, ibi aderant; & quocumque issset, ibant; nec ab ea discedebant. Lignæ quoque turres validæ impositæ singulas tegebant belluas. Super turres verò machinæ quædam erant, & viri triginta duo, qui pugnabant desuper, cum suo cujusque belluæ magistro Indo. Quod residuum erat equitatus, hinc & inde ad utrumque incedentis agminis latus locatum fuerat. Alia exercitûs pars per jugamontium, alia per campos & valles cautè atque ordinatè incedebat. Solis radiis in clypeos aureos & æneos vibratis, resulgebant montes, & lampadum accensarum speciem referebant. Dissônæ tantæ multitudinis voces, incessus agminis, armorum collisio, omnes regionis incolas terrore percellabant. At nihil commoti Judas & exercitus ejus in aciem descenderrunt, & confertis manibus sexcenti milites ex exercitu regis cæsi sunt.

Eleazar elephantis occisi pondere opprimitur.

Insignis apud posteros hujus pugnae memoria fuit fortitudine

fortitudine ac morte Eleazaris, quem multi Judæ fratrem fuisse autumant. Viderat ille belluam unam multum supra ceteras eminentem; & quoniam regiis esset loriceis circumtecta, regem ipsum eâ vehi fuerat suspicatus. Itaque gentis suæ à regis furore servandæ, & æterni sibi nominis comparandi, cupiditate incensus, cursu concito audacter contendit ad belluam per mediam hostium aciem & tela undique volantia; tum multis à dextrâ & sinistra cæsis, contemptâ morte ferocior, sub monstri ventrem subiit, repetitis ictibus confossum occidit, ejusque super ipsum collapsi pondere oppressus occubuit, ac suo est sepultus triumpho. *L. 1. c. 6. L. 2. c. 13.*

Res deinde vario eventu, sapius malo, ab Eupatore & Lyfia in Judæa gesta est; & pace cum Machabæo factâ quibus hic voluit conditionibus, Antiochiam reversi, non multo post à Demetrio paternum regnum recuperante interfecti sunt. *L. 1. c. 7.*

Demetrius Alcimum ad summum Sacerdotium promovere frustra tentat.

Alcimus quidam vir pessimus, quem, licet nuper profanis gentium ritibus sponte coinquinatum, cæca cupido summi apud Judæos Sacerdotii exagitabat; nullum sibi ad altare Domini relictum esse accessum videns, imò de salute quoque sua desperans, quamdiu Judas rebus præesset; Demetrium regem adiit cum Judæis quibusdam iniquis atque impiis. Tum multa adversus Judam conquestus, quem seditiones movere, bella nutrire, patriam impotenti dominatu premere eumentebatur, regem oravit: *Ut, pro sua omnibus cognita humanitate, miseræ genti opem ferret, sibi que per summat injuriam ereptum Sacerdotium juberet restitui.* Et quò efficaciores preces essent, coronam auream & alia munera ei obtulit. Verbis mendacibus & largis donis Alcimi captus rex, Bacchidem Mesopotamiæ præfectum, virum sibi amicum & fidum cum exercitu in Judæam misit, jussu curare, ut Alcimus concessio ab Eupatore Pontificatu frueretur. Uterque dolis primùm circumvenire, deinde vi atque armis

malè mulctare Judæorum gentem aggressus est. A eorum spem non minore solertiâ quam fortitudine irritam fecit, eosque vicit Machabæus. Misit itaque deinde Demetrius virum inter Principes nobilissimum, & qui inimicitias contra Israëllem exercebat, Nicano-rem, datis mandatis, ut ipsum Judam vivum caperet, &, ubi socios ejus dissipasset, Alcimum templi sum- mum Sacerdotem constitueret.

*Impius Nicanor templo minatur, & Dei poten-
tiam contemnit.*

Audio Nicanoris adventu, Judæi ad solitum præ- sidium confugerunt, & cinere conspersi Deum precati sunt: *Uti qui olim populum sibi unum præ ceteris cogis- set, eum in æternum custodiret, seque ei, ut sæpe alias, signis evidentibus adiutorem probaret.*

Nicanor, qui compererat quæ esset comitum Judæ fortitudo in certaminibus pro patria obeundis, à bello animo alieno esse, & amicè cùm Juda agere primùm est visus. At deinde eum corripiendi, ut Demetrio victum traderet, opportunum tempus captavit. Quæ re cognita Judas, noluit ampliùs hominis fidei, quæ nulla erat, credere, sed & ab ejus insidiis cavuit, seque ad decernendum ferro paravit. Nec multò post quin- que millia militum Nicanoris ad pugnam lacescentia occidit. Venit tamen in montem Sion atque in Templum Nicanor; &, ludibrio habitis Sacerdoti- bus, qui ei honorificè salutato ostenderant sacrificia, quæ offerrentur pro regis salute; Judam sibi ab iis tradi jussit. Quibus interposito jurejurando negan- tibus se scire ubinam esset qui quærebatur; extentâ in templum manu, juravit: *Se, nisi Judas victus traderetur, illam Dei adem in planum deduciturum, altare effessurum, & Templum hoc ipso in loco Libero patri consecraturum.* Hisque dictis abiit. Tum Sa- cerdotes protendentes manus in cælum, invocave- runt eum qui semper propugnator esset gentis ipso- rum, dicentes: *Tu rerum omnium Domine, que nullius indiges, hoc nobis indulsisti, ut tibi templum, in quo habitares, inter nos constitueretur. Nunc itaque omni
sanctitate*

sanctitate sancte Domine, conserva in æternum impolutam domum hanc, quæ nuper mandata est, & os injustum omne obstrue. Statue exemplum, in hominem istum, & exercitum ejus, ut gladio cadant; & impias minas ne friveris inultas abire. L. 1. c. 7. L. 2. c. 14.

Cùm comperisset Nicanor Judam cum suis in vicina Samariæ loca secessisse; consilium cepit eos prælio laceßendi die Sabbati. Judæis verò, qui illum vi coacti sequebantur, orantibus: *Ne ita ferociter & barbære faceret, sed diem sacrum coleret, & honoraret eum qui universa conspiceret; interrogavit infelix ille & sceleratus: Eßetne in cælo potens quispiam, qui Sabbatorum diem sanctum haberi præcepisset? Hisque affirmantibus: Eße Dominum virum in cælo potentem, qui diem septimam feriatam esse jussisset: Ego verò, inquit ille impius, alter in terra potens sum, qui arma sumi jubeo, & regis negotia peragi. Neque tamen id assecutus est, ut infestum consilium perficeret.*

Judas suos roborat, fiduciâ in Deum, & narrato somnio de Onia & Jeremia.

Et Nicanor quidam per summam superbiam animo elatus, commune trophæum de Juda & sociis ejus statuere decreverat. Machabæus verò semper sperabat confidebatque opem sibi à Deo affuturam; & hortabatur suos, quorum tunc numerus ad tria tantùm millia pervenerat: *Ne formidarent adventum gentium, sed acceptorum è cælo in aliis certaminibus auxiliorum recordati, nunc quoque sibi ab Omnipotente concessum iri victoriam sperarent.* Allocutus quoque est eos de lege & Prophetis; & secundorum, quæ priùs fecissent præliorum admonitos, alacriores promptioresque ad pugnam effecit. Sic non tam clypeis & hastis, quàm optimis sermonibus & adhortationibus armatos instructosque magnâ præterea lætitiâ perfudit, dignum fide somnium illis referens: *Nempe visum sibi in somnis Oniam, qui fuerat summus Sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum vultu, modestum moribus eloquio suavem, & à puero in virtutibus exercitatum manibus protensis orare pro populo Judæo.* Apparuisse

deinde & alium virum, ætate venerandum, & eâ, quæ illum circumfulgebat, majestate & splendore mirabilem. Interrogatum verò Oniam, quisnam hic esset, dixisse: Hic est fratrum amator & populi Israëlitis; hic est, qui multum orat pro populo & universa sancta civitate, Jeremias Propheta Dei. Tum Jeremiam extendisse dexteram, sibi que gladium aureum dedisse, atque inter porrigendum hæc locutum: Accipe sanctum gladium, munus à Deo, quo dejicies adversarios populi mei Israëlitis.

His atque aliis, qui ad erigendos animos & confirmandam virtutem plurimum valerent, sermonibus incitati Machabæani, statuerunt eâ fortitudine dimicare, ut uno conflictu debellari hostis posset; eò magis quòd civitas sancta & templum Dei periclitarentur. Erat enim uxorum & liberorum idemque fratrum ac cognatorum periculi minor apud eos ratio ac cura; maximus verò ac primus pro sacrosancto templo metus. Eos porro, qui in urbe remanserant, non minima sollicitudo habebat pro his qui erant prælio congressuri.

Victus & occisus Nicanor impietatis pœnas dat.

Cùm pugnae discrimen immineret, atque adesset hostium exercitus ordinatus, elephantique & equites loco opportuno positi; conspexit Machabæus instructam ad pugnam hominum multitudinem, varium apparatus armorum, & ferocitatem belluarum. Tum extensis in cælum manibus insignia miracula & prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum vim & potentiam, sed, prout ipsi placet, dat dignis victoriam, dixitque: Tum Domine, qui Ezechia regnante in Juda, misisti Angelum tuum & interfecisti è castris Sennacheribi centum octoginta quinque hominum millia, nunc quoque, cæli Dominator, mitte Angelum tuum bonum ante nos, ut qui in templum tuum sanctum verba impia profuderunt, & ad delendum populum tuum huc advolarunt, immisso divinitus terrore corripiantur, & brachii tui potentiâ conterantur. Et hic quidem ita peroravit. Nicanor autem, & qui cum ipso erant, inter tubarum sonitum læta cantica pugnam iniere.

inire. Contra Judas ac milites ejus invocato Deo congressi sunt; & manu quidem pugnantes, sed Dominum corde orantes, prostraverunt non minùs quam triginta hominum quinque millia, Dei præsentis auxilium experti, eoque mirificè delectati. Qui hostium è prælio diffugerunt, à Judæis undique è vicis & castellis provolantibus sic cæsi sunt, ut ne unus quidem ex iis sit relictus.

Cùm defuncti prælio, & lectis spoliis, se læti reciperent Machabæani, cognovissentque Nicanorem omnium primum in pugna occubuisse; promiscuo clamore cum lætitiâ excitato, patria voce omnipotentis Domino gratias egerunt. Tum Judas amputatum caput Nicanoris, & brachium cum humero abscissum, Hierosolymam perferri jussit. Quò cùm ipse pervenisset, convocatis popularibus & Sacerdotibus ad altare, accersit & eos qui in arce erant; & ostento capite Nicanoris, ac manu nefariâ, quâ contra sanctam Omnipotentis ædem extentâ superbè se jactaverat; linguam etiam impii exsectam & frustillatim concisam avibus depascendam dari, manum ex adverso templi affixam suspendi, caput in summa arce omnibus videndum proponi voluit; manifesta tum divinæ adversùs impios vindictæ, tum lati piæ genti auxilii, argumenta. Deinde cùm omnes benedixissent Deo, qui dicatam sibi ædem illæsam incontaminatamque servaverat; communi consilio decreverunt, dici illius, quo tam insignis victoria parta fuerat, memoriam non esse in obscuro relinquendam, sed publicâ gentis lætitiâ quotannis celebrandam tertio decimo die mensis Ador, pridie Mardochæi diei. L. 2. c. 15.

Judas fortissime dimicans occiditur ac lugetur.

Post cædem Nicanoris Judæa dies paucos à bello quievit, quibus Judas legatos Romam misit, societatem ac amicitiam juncturus cum Romanis, quorum potentiâ Judæos ab Demetrii vi & impotenti dominatu tutos futuros sperabat. Sed antequam peracta res esset, ipse luctuoso suis funere è vivis sublatus est.

Ut enim audivit Demetrius Nicanorem cecidisse in prælio, & copias ejus deletas, Bacchidem & Alcimum iterum misit in Judæam, dato eis dextro exercitus sui cornu, quod erat præcipuum robur virium suarum: Hi cum accessissent ad locum ubi cum tribus hominum millibus stativa habebat Judas; insolitus pavor Judæos corripuit, conspectâ hostium multitudinem, quâ tamen majorem sæpe antea fuderant; & aliis alio dilapsis, octingenti tantummodò remanserunt. Tum verò Judas, qui & defluxisse exercitum suum, & se ita bello urgeri videret, ut ad novas vires reparandas tempus non suppeteret; ipse animo quodam modo concidit, inops consilii. Deinde tamen hortatus eos, quos reliquos habebat, ut in hostem irrumperent; postquam pugnam detrectantes vidit, & eam illis mentem esse, ut vitæ in præsentia consulerent, & redirent quisque ad sua majore deinde numero auxiliisque viribus reversuri: *Abstine, inquit, hoc à nobis flagitium, ut fugiamus ab istis. Si fatalis dies venit, moriamur fortiter propter fratres nostros, nec ullam gloriæ nostræ maculam inferamus.* Interim è castris processit hostium exercitus, & Judæis exadverso constitit. Erant autem in duas partes divisi equites, & in prima acie promptissimi ac robustissimi quique militum stabant, præeuntibus fundibulâriis & sagittariis; & Bacchide in dextro cornu curante. Tum clamor utrimque sublatus, & tubarum sonus auditus. Magnis animis certatum esse hoc argumento est, quòd prælium manè committi cceptum, ad vesperam usque protractum refertur. Dextram quidem aciei partem, in qua steterat Bacchides, fudit & contrivit Judas. At cum suos hostes persequeretur, eum consecuti sunt à tergo hostes alii qui in sinistro cornu pugnaverant, confossumque telis interemerunt. Ceteri, inter cædem, quæ magna utrimque facta est, amisso duce id fugam acti. Jonathas & Simon sublatum è terra fratris corpus in majorum sepulchro condiderunt. Flevit autem Judam omnis Israël planctu magno per multos dies, & lugentes, dicebant: *Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat Israël.* L. I. c. 8, 9.

*Goliathus Philisthæus provocat Israëlitas ad
singulare certamen.*

ASSIDUI Israëlitarum hostes Philisthæi ac-
cisas multis claudibus vires vix reparaverant,
cùm cuncta agmina ad belli discrimen rursus tentan-
dum congregantes, castra metati sunt in finibus Tri-
bus Judæ. Quo audito, Rex Saül & Israëlitæ pariter
congregati, direxere aciem ad pugnandum. Exer-
citus uterque montem occupaverat, Philisthinus hinc,
inde Israëliticus, ita ut vallis inter eos media jaceret.

Neutra acies ad faciendum præliandi initium se
commoverat, cùm è castris Philisthinorum egressus
est vir quidam nomine Goliathus, genere obscuro &
turpi, utpote incerto patre natus, sed immani corporis
magnitudine ac robore. Nam præterquam quod
sex cubitorum & palmi erat ejus altitudo, ea quoque
arma gestabat, quorum pondere quivis alius bellator
obrutus procubisset. Cassis ænea caput operiebat,
& loricâ squammatâ induebatur. Ocreas in cruribus
æreas habebat, & clypeus pariter æreus tegebat hume-
ros ejus. Dextrâ hastam quatiebat mirâ crassitie &
longitudine; & armiger ejus antecedeat eum.

His viribus atque armis confisus Goliathus, prope
castra filiorum Israël accessit; & cum suo ingenio,
tum spe victoriæ ferox, ad singularem pugnam pro-
vocabat, quàm maxima poterat voce clamans; *Quid
instructâ acie statis parati omnes ad prælio decertan-
dum? è vobis potius virum aliquem unum eligite, &
date, qui singulari certamen mecum ineat. Si ferro
mecum decertare qui-verit, meque percusserit, erimus
vobis servi. Si contrà ego prævaluerò, & percussero
eum; vos servietis nobis. Sicque ea erit deinde &
vestræ & nostræ gentis fortuna, quam ut rque nostrum
dimicando fecerit.* Saül itaque et omnes Israëlitæ au-
dentes verba hujuscemodi, stupore percussi & vehe-

menti metu correpti, se castris continuere; neque è tanto exercitu prodire quisquam ausus est, qui privato periculo communem salutem & gloriam tuendam susciperet. Procebat itaque in medium quotidie manè & vespere ferocior Philisthæus; neque per quadraginta dies destitit pugnam deposcere, cum gravi eam recusantium insectatione.

David pugnam adversus Goliathum deposcit.

Interea David, qui minimus inter fratres pascebat gregem patris sui Isaï in agris circa Bethlehemum, missus ab eo ad castra Israëlitarum, ut videret an tribus fratribus natu majoribus, qui ad bellum cum Saùle perrexerant, cuncta prospera essent, polentamque iis & panes in cibum, Tribuno verò eorum decem caseos ferret. Hic ubi Philisthæum vidit eâ, quâ solebat, ferociâ incedentem, & multa Israëlitis acerbis exprobrantem audit; conversus ad eos qui proximè stabant: *Quid, inquit, dabitur viro, qui percusserit Philisthæum hunc, & abstulerit opprobrium ab Israël?* Quis est enim hic incircumcissus, qui contumeliis afficiat acies Dei viventis! Tum unus & alter è populo respondit: *Quicumque Philisthæum occiderit, dabitur eum rex divitiis magnis, & filiam suam ei uxorem dabit, & domum patris ejus ab omni tributo immunem faciet.* His auditis, Davidis animum cupiditate inaccessit vindicandi ab opprobrio populum Israëliticum. Cum ergo inter milites præ se ferret, se adversus insolentem exprobratorem libenter in pugnam processurum; irâ succensus frater ejus major, dixit ei; *Quare huc venisti & pauculas illas oves, quas in deserto pascebas, dereliquisti? Ego novi superbiam tuam, & nequitiam cordis tui. Ut prælium spectares accessisti; & nunc te egregium pugnatorem jactas.* Cui David: *Quid feci, inquit. Nonne huc à patre tuâ causâ jussus veni? Numquid ne verbum quidem proferre hæc?* Et declinavit ab eo ad alios, eundemque sermonem habuit de capeffendo à se adversus Philisthæum certamine, si copia fieret.

Rege permittente, se ad pugnam accinget David.

Quæ cùm Saûli nunciata essent, adductusque fuisset ad eum David: *Non concidat, inquit hic, cor cujusquam propter istum hominem. Ego, servus tuus, ô Rex, ibo libenter, & congregiar cum eo. Rex, qui magnitudinem animi ac virium Davidis, ejus tantùm corporis habitu, æstimabat; timuit, ne ejus cum Philisthæo pugna minimè par esset futura. Itaque illum admonuit quanto periculo cum viro ab adolescentia sua bellatore congregederetur puer. Tum David: Pascebat, inquit, servus tuus patris sui gregem, & veniebat leo vel ursus, & tollebat arietem è medio gregis; & persequabar eos, & percutiebam, eruebamque prædam ex ore eorum. Et illi consurgebant adversum me, & ego apprehensos eos elisis faucibus suffocabam interficiebamque. Nam & leonem & ursum interfeci ego servus tuus. Erit igitur & Philisthæus hic incircumcissus quasi unus ex eis. Nunc vadam, & auferam opprobrium populi. Quoniam quis est ille Philisthæus incircumcissus, qui ausus est maledicere exercitui Dei viventis? Dominus, qui eripuit me à furore leonis & ursi, ipse liberabit me è manu Philisthæi.* His verbis ad aliquam felicitis exitus spem erectus Saûl, dixit Davidi: *Vade, & Dominus tecum sit.* Induit deinde juvenem vestimentis suis, & imposuit galeam æream super caput ejus, loricâ pectus circumtexit, & accinxit gladio. Experiri voluit David, an sibi incedere facile esset iis armis instructo, quæ ferre solitus non erat. At re frustrâ tentatâ, Saûli dixit: *Ejusmodi arma, quibus assuetus non esset, sibi oneri potius & incommodo, quàm usui, futura.* Itaque illis depositis, tulit baculum quo uti consueverat; electos è torrente quinque lapides politos in peram pectoralem misit; & fundâ in manum acceptâ, processit ad Philisthæum, non minus armorum apparatu quàm corporis specie tali viro, omnium ferè militum judicio, impar.

Goliathus à Davide victus & obtruncatus.

Accedebat ex adverso Philisthæus, & armiger ante eum. Cùmque aspexisset Davidem, adolescentem unâ tantum,

tantum, ut falso existimabat, elegantiam formæ commendabilem, & baculo pro hasta utentem; despexit eum, dixitque: *Numquid ego canis sum, cum venias ad me cum baculo? Accede, & dabo carnes tuas lacerandas ac devorandas volatilibus cæli & bestiis terræ; & maledixit juveni per Deos suos. Tum David: Tu venis ad me cum gladio, & hastâ, & clypeo: Ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israël, in quæ probra jecisti. Dabit ergo te Dominus in manum meam, et dejiciam te, et auferam caput tuum à te; et dabo cadavera castrorum Philistæorum hodie volucris cæli et belluis terræ; ut sciat omnis terra Deum esse in Israël, et noverit universa hic congregata tot hominum multitudo, quod non gladio neque hastâ servat Dominus; ipsius est enim bellum, ideoque ipse tradet vos in manus nostras.*

Cum appropinquaret Philisthæus, festinavit David, & obviam cucurrit; misitque manum suam in peram, è quaeductum lapidem unum eâ vi fundâ circumductâ vibravit, ut persregerit penetraveritque frontem Philisthæi; qui pronus cecidit in faciem suam super terram. Cumque gladium non haberet David; ad jacentem propiù accessit, gladiumque ei suum detraxit, quo è vaginaeducto ipsum interfecit, ejusque caput præcidit. Tunc Israëlita sublato clamore Philisthæos persecuti, fuderunt fugaruntque usque dum venirent ad portas urbis Accaron: & vulneratis iis aut cæsis reversi, invaserunt diripueruntque castra eorum. Assumens autem David caput Philisthæi, tulit illud Hierosolymam, arma verò ejus posuit in tabernaculo suo, præter gladium, qui in ipso Dei tabernaculo repositus fuit, ad servandam victoriæ divino auxilio partæ memoriam. *L. 1. S. Cap. 17.*

Davidis laudibus offensus Saul de ejus perniciis cogitat.

Cum reverteretur David occiso Goliatho, eo majore cum gaudio ejus victoria ab Israëlitis celebrata est, quo propius periculum venerant. Mulieres, quas hostilis terror diu tectis inclusas retinuerat, jam prælatitia

læticia vix compotes sui, & ex universis urbibus effusæ sunt in occursum Saülis Regis & Davidis, cantantes, & choros ducentes cum tympanis & fistris. Sed omnes oculis animisque in unum Davidem versæ, illum admirari, illum *salutis et gloriæ Israël* vindicem prædicare non dubitabant; neque regiæ majestatis verecundia obstabat, quominus alternis canerent: *Percussit Saül mille, et David decem millia.*
1 S. XVIII. An. M. 2942.

Tum Saül, à quo jam ante aliquot annos Spiritus Domini recesserat, & cui è sua laude detractum esse videbatur, quidquid tribueretur alienæ; inique adversus Davidem invidiæ stimulis cœpit agitari, iratusque vehementer & offensus verbis ac cantibus mulierum, dixit: *Dederunt Davidi de em millia, et mihi mille tantum dederunt. Quid ei jam habendum superest, nisi solum Regnum?* Itaque à die illâ non benigno vultu atque animo eum aspiciebat; sed modò vi apertâ, modò arte atque insidiis è medio tollere aggressus est, irritò semper conatu, quia Dominus, qui eum Israël regem destinaverat, erat cum eo: *Et non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Prov. XXI. 30.

David à Saülis lancea declinat, & ducentos Philistinos occidit.

Cùm primùm spiritus malus, Deo ita imperante, Saulem cœpit exagitare, quòd Samuëli divina jussa ferenti non paruiſſet; è paterna domo in aulam accersitus fuerat David, ut eâ, quâ valebat, citharam pulsandi peritiâ, vesanos regis motus compesceret. Et cùm ad psallendi artem accederent formæ elegantia, mirum corporis robur, & singularis in verbis factisque prudentia, eximio amore eum complexus erat Saül. At ubi mentem occupavit livor, illum ipsum furoris sui expulso rem, de se tam bene meritum, bis lanceâ nisus est confodere; quam ille magnâ vi contortam, corporis declinatione effugit, ita ut nullo vulnere illato in parietem perlata sit. 1 Sam. 16.

1 S. 18 et 19.

Meroben

Meroben majorem filiam debebat Saül Davidi nuptui dare propter devictum Goliathum, sicut ipse publicè confirmaverat. Sed promissis non fletit, eaque alii viro traditâ, Micholem filiam minorem eâ lege cessuram esse Davidi in uxorem dixit, si centum Philisthæos interemisset. Câptabat eâ ratione rex subdolos occasionem perdendi hominem invisum, ita modicè de se sentientem, ut futuras cum regia virgine nuptias proponentibus responderit: *Quis ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israël, ut fiam gener Regis?* Oblatam conditionem accepit vir fortissimus; & occisis ducentis Philisthinis reversus incolumis, crudelem regis spem sefellit, ac patris vitæ periculo nuptiis est potitus. 1 S. 17.

David mille viris Tribunus præficitur.

Quam laudem ex victo Goliatho collegerat David, eam multis præclarè gestis tuebatur & amplificabat quotidie; & cum omnes Israëlitas gloriâ anteiret; omnibus tamen charus erat. Sed quo clariorem ejus famam magisque accensa in eum popularium studia videbat Saül, eo magis ab illo sibi cavendum ratus, statuit eum crebris objectare periculis. Sperabat quippe juvenem manu promptum, & gloriæ militaris appetentem, aut suâ virtute aut hostium ferociâ occasurum. Ergo, scelesto consilio speciem remunerandæ virtutis præferens, Davidem mille militibus Tribunalis præfecit, amovitque à se. Verùm ea res longe aliter atque existimaverat evenit. Nam ut non magis prælio strenuus erat David, quàm cautus adversum pericula, vincendi studium ita prudentiâ regebat ac temperabat, ut non cæco impetu rueret in media belli discrimina vitæ malè prodigus. Itaque quocumque arma tulit, hostibus terrori, suis verò præsidio fuit, & ex omnibus præliis rediit illæsus. Sic novam ex militari Tribunatu laudis accessionem invenit, nedum præcipitis temeritatis pœnas præmaturâ morte, ut Saüli spes fuerat, lueret. 1 S. 18.

Saülem

Saülem Davidi placare tentat Jonathas.

Erupit tandem, quod diu malè dissimulatum fuerat: Saülis odium in Davidem; & Jonathæ filio palam imperavit: *Ut oculos suos crescentis in dies hominis formidati conspectu liberaret, morte illi, quoniam ita res suæ postulabant, illatâ.* Cohorruit ad hujusmodi mandatum Jonathas, dignus sanè qui alio patre natus esset. Erat quippe naturâ veræ virtutis admirator, tantùmque aberat ab alienæ laudis obtrectatione, ut omnium, quorum posset, honori & dignitati faveret. 1 S. 19. Itaque cùm David primum fortitudinis specimen dedisset prostrato Philisthæo, fuit statim quasi conglutinata anima Jonathæ animæ ejus, dilexeratque eum sicut animam suam, & ut victorem aliquo munere donaret, suis vestimentis suisque armis, tunicâ, gladio, arcu, balteo cùm se exuisset, eum induerat. Neque tunc & deinde timuerat, ne adolescentis claritudo suo nomini officeret. Noluit igitur iniquo parentis imperio obsequi. Imò eum cum lacrymis obtestans, ut tam crudele consilium deponeret: *Abst, inquit, Rex, ut gravius consulas in Davidem, cujus fortî fidelique operâ semper es usus, et qui nihil peccavit adversum te.* Scis quomodo unus inter omnes Israëlitas certo, ut videbatur, periculo non dubitaverit animam ultrò exponere; quomodo immanem Philisthæum gentis nostræ terrorem, dejecerit; quomodo per ejus manum Dominus universi Israëlî salutem dederit. *Vidisti, et lætatus es.* Quid est ergo nunc cur innoxium sanguinem fundas, interficiens Davidem, qui omnis culpæ insens est? Filii verbis placari visus est Saül, juravitque fore ut à Davidis nece abstineret. Itaque introductus ad eum à Jonatha, stetit in conspectu ejus, & in aula versatus est, ut priùs. 1 S. 19.

David à Michole uxore servatus fugit, Jonatha frustra patrem deprecante pro eo.

Altiores in corde Saülis radices egerat malevolentia & livor, quàm ut facile evelli posset; fuitque infelix princeps documentum posteris, homines, si prima hujus

jus vitii semina adlescere siverint, humanitatem omnem seriùs ociùs exuere. Itaque paulo post quàm Davidi in reconciliatæ gratiæ pignus aditum apud se dederat; & ille, moto rursùm bello, Philisthæos fugatos cæsosque magna plagâ percussierat; misit satellites, qui eum domi in oculis uxoris trucidarent. At illa maritum furenti parenti ereptum, demissumque per fenestram, fugâ salutis suæ consulere permisit. 1 S. 19.

Saül non modò nihil motus egregiâ fide filiæ suæ in conjugem, sed etiam increpitâ eâ, quòd inimicum, ut dicebat, suum dimississet; ad illum, ubicumque esset, corripiendum, animum adjecit. Frustra ad preces obtestationesque iterum confugit Jonathas, quòd regem ad mitiora consilia revocaret; tantùmque absuit ut apud obstinatum patris mentem natus aliquid orando proficeret, ut contra ipse in summum vitæ discrimen venerit, Saüle, qui nullius jam salubris consilii patiens erat, in eum lanceam intendente. Ut igitur vidit certum constitutumque illi esse Davidem internecino bello persequi; pacto cum amico scedere, cui implacabilem regis iram aperuerat, siliens uberius sienti valedixit. 1 S. 20.

Davidem persequitur Saül.

Nullus postea Davidi locus tutus esse potuit; non sylvæ invivæ, non prærupti montes, non antra obscura. Nulli quoque homini posse fidere, cùm aliorum incerta fides esset, aliorum aperta perfidia. Prædæ, quam è manibus suis elapsam dolebat, vestigia persequens Saül, rimabatur omnia, omnia perscrutabatur. Penetrabat in saltus densissimos, scandebat super abruptissimas rupes, quæ solis erant ibicibus pervivæ, discitabatque: *Si etiam in terram se abstrusisset fugax inimicus; se eum ex latebris suis et terra visceribus eruturum.* Comitabantur regem tria hominum millia, inter promptissimos bello electa; & seu vi debellandus, seu insidiis capiendus esset hostis, pariter parata: videbaturque Saül voti compos facillè futurus, capto Davide. Sed non tradidit eum

eum Deus in manus ejus; ipse verò bis traditus est in manus Davidis, & vitam ejus ipsius beneficio retinuit, quem tanto cum furore quærebat ad necem. 1 S. 23. & 24.

David in spelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saülis abscondit.

Latebat David cum suis in interiore parte speluncæ, quæ erat in deserto Engaddi, & oculos militum Saülis cuncta curiosè vestigantium sefellerat. Ingressus fortè est in eandem speluncam Saül, nullo comite; & verso deinde in ostium vultu, substitit, eos qui in cavernæ abdita sese recondiderant non videns, ipse conspectus ab illis. Tum verò Davidem orare omnes: *Ut pateretur se irruere in Saüem.* Ostendere, *deductum esse à Deo ipso in hæc loca inimicum suum, & ejus arbitrio permissum.* Postulare, *ut infensi hostis morte & se & socios ab iis, quibus premebantur ærumnis, inopiâ, exilio, & cæde imminente liberaret quamprimum, nullam profectò nunc oblatâ opportuniorem occasionem nactus.* Longè alia erat Davidi mens, quàm suis: dixitque eis vir etiam in vitæ periculo officii & pietatis reinens: *Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem adversus Dominum Christum meum, ut mittam manum in eum; quia Christus Domini est.* Neque permisit quemquam ex illis consurgere in Saüem. Accessit tantùm tacitè ad eum pede suspenso, præciditque oram chlamydis ejus. Cujus tamen facti ipsum pœnituit statim; adeo regiam majestatem reverebatur.

Cùm è spelunca pedem extulisset Saül, & cœpto itinere pergeret; egressus post eum David, clamavit à tergo euntis: *Domine mi Rex.* Quo statim respiciente, ille inclinato capite pronus in terram adoravit, dixitque: *Cur aures apertas habes mendacibus quorundam hominum sermonibus, qui certo in periculo vitam versari tuam jactitant, quamdiu vivit David? quantum à me tibi timendum sit, tandem intellige. Intuere, pater mi, & cognosce oram chlamydis tuæ, quam cum absconderem, vitæ tuæ peperci, dum tu infidiaris*

fidigaris animæ meæ, ut auferas eam. Tradiderat te Dominus hodie in manum meam; sed eam non extendi in te, quia Christus Dei es. Animadvertite, & vide nullam iniquitatem, nullumque peccatum meum esse in te. Quem persequeris, Israël's Rex? quem persequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem unum. Sit Dominus iudex inter me & te, ipse tueatur causam meam, & eruat me è manu tua. Absit verò ut unquam ego violentas tibi manus offeram.

His auditis flevit Saül, & sublatâ voce dixit: Numquid vox hæc tua est, fili mi, David? iustior tu sane es, quàm ego. Tu enim tribuisti mihi bona, cum ego te multis malis affecerim. Quis hostem suum, si in potestate habeat, incolumem abire sinat, sicut nunc tibi à Domino ipso traditum tu hodie dimisisti? Reperdat tibi Deus debita præmia pro ista tua in me benignitate. Et quoniam scio certissimè regnaturum esse te, & habiturum imperium super Israël'em; iurejurando per Dominum mihi confirmes velim, ut non auferas neque deleas progeniem meam post me. Postulato sacramento se libens obligavit David Saüli, abieruntque, hic in domum suam, ille in loca tutiora.
1 S. 24.

David Saüli dormienti scyphum & hastam aufert.

Aliquot post menses dedit David alterum invictæ adversus regem fidei & reverentiæ argumentum. Castra metatus erat Saül in deserto Ziph, cum selectis ex omni Israël'e tribus hominum millibus, accersitus à Ziphæis, qui latitantem inter densa sylvarum Davidem conclusuros & regi virum tradituros esse se erant polliciti. Tam certa virum in saltibus deprehensum pernicies manere videbatur, ut & Saül, & duces exercitus, & militum vulgus ab alto somno indulgerent, nihil de evenu solliciti. Quod, ubi per exploratores rescivit David; Dei auxilio fretus, & uno Abisai comitatus, non dubitavit in castra hostilia inter stationes vigiliâsque penetrare, & invenit Saülem jacentem dormientemque in tentorio, hastâ fixâ in terra ad caput ejus, Abnerem quoque militiæ principem,

Principem, & populum dormiente circa regem. Instituit Abisai: *Ut sibi liceret Saülis somno oppressi pectus lanceâ perfodere; uno tantùm ictu futurum opus.* Oblatum ministerium averfatus est David, dicens: *Non fore innocentem, quisquis manus extendisset in Christum Domini, relinquendum esse Deo mortis Saülis arbitrium, nec eam vi ullâ maturandam.* Itaque ne gladiis quidem eductis, innoxii recessere. Abstulit tantum David hastam & scyphum regis, futura cum audacis facti, tum miræ moderationis, argumenta. Nec quisquam fuit, qui castra ingredientiæ & egredientes videret audiretque, aut etiam evigilaret; adeo gravis in eos sopor à Domino irruerat.

Cum egressus è castris hostium David stetisset in montis vertice, & longum interjaceret intervallum; elatâ, quantum potuit, voce compellatum & è somno tandem excitatum Abnerem increpuit: *Quod Regem custodiret ita negligenter & incuriosè, ut ipso dormiente, hasta regis ablata esset, & scyphus, & vita ei eripienda fuisset, si, ut sibi eum occidendi facultas fuerat, fuisset quoque voluntas.* Audita agnitâque voce Davidis Saül, multa à se stultè acta, multa ignorata, non dubitavit confiteri; meliora in posterum est pollicitus; meritis laudibus extulit pietatem Davidis, in cujus oculis anima sua pretiosa fuisset; cum dulcissimo filii nomine iterum atque iterum appellavit; ut crederes focerum paternos in generum animos repente induisse, nihilque adversus eum molitorum deinceps. Sed in pectore, quod invidiæ venenum infecit exulceravitque, quæ vera inesse benignitas potest? 1 S. 26.

Davidem aptâ oratione placat Abigail.

Cum David Saulem nullis precibus exorari, nullis benefactis immutari posse animadverteret, sed vitæ suæ semper imminere; modò in locis deviis, modò apud externos Reges latebras quærebat, hæc quidem religione, ut nec popularium suorum agros aut urbes violaret, nec adversus Saulem pugnandi captaret occasiones. Opperiebaturque æquo & quieto animo tempora ea, quibus promissum sibi puero nec petenti
nec

nec optanti regnum, idem qui pollicitus erat, concederet Deus. 1 S. 21. & 27.

Fugæ & errorum comites viros habebat, ut plurimum sexcentos, non improbos quidem illos & turpi famâ laborantes, nam tale hominum genus repudiasset; sed tamen alios ære alieno oppressos, alios aliâ calamitate afflictos, & multarum rerum egenos. Cùm huc atque illuc vagarentur incerti; nullus, ut in regione plerumque infestâ, aut desertâ, certus commeatu suppeteret; & indentidem frumenti cibariorumve aliorum inopiâ tentabantur. Cavebat tamen David, ne in his rerum angustiis sui ex raptò viverent, & magnopere interminatus erat, ne quis vel cupiditate vel egestate impulsus in aliena involaret. 1 S. 22. & 23. Itaque cùm aliquandiu in solitudine Maon versatus esset; omnes facultates viri cujusdam in illis locis ditissimi illæque intactæque permanserant. Ei viro Nabal nomen fuit. Et cùm multas alias opes, tum tria ovium millia, & mille capras in Carmelo monte pascentes, possidebat. Durus homo, & pessimus; sed quid (quod ei saluti fuit) uxorem haberet moribus longè disparem, Abigailem nomine, misis ingenii mulierum, prudentissimam eandem & speciosam.

Fortè autem ita contigit, ut cùm Davidem omnia ad victum necessaria repentè defecissent, audiret tonderi in Carmelo gregem Nabalis. Misit ergo è suis juvenes decem, qui eum suo nomine salutarent, dicerentque: *Sit fratribus meis & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque habes, sit pax. Audisti pastores tuos, qui, erant nobiscum in deserto, tondendo gregi vacare nunc. Numquam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit eis quicquam è grege omni tempore, quo unâ commoti sumus. Interroga eos, & indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis; die enim bonâ venimus. Quodcumque invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David.* Ad has preces contemptim & ferociter pro ingenio respondit Nabal: *Quis est David? et quis est filius Isai? hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos. Tollam ego panes meos, & aquas meas, & carnes pecorum,*

eorum, quæ occidi tonsoribus meis, & dabo viris, quos nescio unde sint? His renunciatis, sic irâ exarsit David, ut quadringentos è suis gladio quemque accinctos secum ad ulciscendam ferro injuriam accelerare, ducentis ad sarcinas relictis, jusserit, juravitque: *Se eo ipso die nihil relicturum integrum ex omnibus facultatibus ejus hominis, qui adro meritam gratiam non rependebat, ut etiam malum pro bono redderet, probra jaciens.*

Interea Abigaïli nunciavit unus è servis Nabal: *Quâ hic ferociâ missos à Davide juvenes excepisset, quâ verborum contumeliâ affecisset immerentes. Nihil certè damni aut molestiæ à Daviais sociis accidisse pastoribus Nabal, quamdiu in deserto inter se commebant; imò diu noctuque quamdam muri vicem iis præstitisse adversus latronum impetum & incursus ferarum. Pro quibus beneficiis, pauca, quibus inopiam sublevarent, modeste & reverenter petentes, turpem repulsam tulisse. Timendum profecto esse, ne viri fortes acceptam injuriam acerbè ultum properarent, & debitas de recorde homine, quem nemo alloqui posset, pœnas sumentes, totam ejus domum ac familiam igne ferroque vastarent. Quantum periculum instaret intellexit mulier prudens. Nullâ morâ interposita, imposuit asinis ducentos panes, utres duos vini, quinque arietes coctos, polentæ nonnihil, centum fasciculos uvæ passæ, & ducentas fscinas caricarum. Tum servos jussos præcedere subsecuta est asino insidens, marito omnium, quæ agerentur, ignaro.*

Ubi Abigail respexit Davidem & socios ejus ad vindictam & cædem festinantes; illico descendit ab asino, & procidens ad pedes Davidis, oculis in terram demissis adoravit, dixitque: *Liceat, obsecro, domine mi, ancillæ tuæ paucis te verbis alloqui: neque precibus meis aures obstrue immisericors. Quidquid adversum te à Nabale peccatum est, hujus me ream habe, quamvis ne admitteretur præstare non potuerim, quippe quæ missos à te juvenes non vidi. Nam Nabal, ut nomine sic naturâ stultus & stolidè ferox, verbis & factis tui despicit. Me igitur ipsam omnemque familiam, si ultionem expetis pro unius hominis*

minis insania pleat. Quamquam, si quid apud iratum animum valere mulier, ponendo potest, vide ne sera te deinde pœnitentia subeat, cùm sanguinem innoxium suderis. Quas enim te conscientie labes in animo habiturum esse censes, quæ vulnera, si ira tua ita hodie accensa fuerit, ut non aliter extingui quàm cruenta multorum cæde potuerit ! Tibi in regio solio sedenti, ad quod te Dei voluntas & tua virtus vocant, recursabit usque tristis tot mulierum virorumque immiti ferro mactatorum species, quæ latitiam tuam corrumpat ; & acerba illa recordatio occurret, quid, sumptâ de imbelli hominum genere vindictâ, nonnihil è fortitudinis & clementie tuæ laude abstuleris. Præliare potius, domine mi, ut soles, prælia Domini, & celebratam illam tuam etiam in inferissimos hostes tuos animi moderationem in solum illibatam perfer. Sic enim fiet, ut, si quis postea vitæ suæ insidiabitur, eam quasi in fasciculo viventium colligatam custodiat Dominus ; inimicorum verò tuorum animam fundâ veluti rotatam & excessam longè projiciat. Benedic itaque Domino, qui, pro sua in te misericordia, ipse me tibi ob viam ire jussit, ne te tuosque sanguine respergeres. Et hoc tibi, domine mi, ab ancilla oblatum munusculum suscipias velim, plura laturus, si pluribus indigebis. 1 S. 25.

Tunc, si unquam aliàs, intelligi potuit : Ut sermo durus suscitât furorem : sic responsione molli iram frangi. Aptâ Abigaëlis oratione delinitus David : Benedictus, inquit, Dominus Deus Israël, qui misit te hodie citò in occursum meum, & benedictum eloquium tuum. Benedicta quoque tu, quæ, ne sanguinem profunderem & meas ipse injurias ulciscerer, deterruisti. Alioqui, vivit Dominus Deus Israël, qui me ab inferendo tibi malo prohibuit, Nabali ne canis quidem ullus usque ad crastinam diem reliquus factus fuisset. Benignè deinde & comiter quidquid muneris mulier attulerat accepit, eique bene precatus, incolumem gaudentemque dimisit.

Abigaël domum reversa, conjugem reperit sine ullo periculi, quod inscio impenderat, metu ; extructis regio ferè apparatu epulis accubantem, & inter com-

potiores cibo potuque ingurgiatum. Homini ebrio nihil tum à sapiente muliere indicatum est eorum quæ gesta erant. At cum crapulam edormisset exhalassetque : & postero die uxorem audivisset narrantem : *Quàm celeres gravesque ferociæ suæ pœnis daturus fuisset Davidi, nisi cum verbis, tum muneribus justam fortissimi viri iram placasset ;* timore percussus obtorpuit obrigitque cor ejus, quasi emortuum est. Cumque transissent decem dies, morte percussit eum Dominus justus iudex, a quo ultor illatæ Davidi injuriæ.

Auditâ Nabalis morte, David ad Abigailem misit, qui eam sibi uxorem futuram accerferent. Illa se tali honore indignam præfata, sibi quæ satis amplum futurum, si fungens ancillæ munere lavaret pedes servorum domini sui Davidis ; missos ad se nuncios secuta est, asino insidens, & quinque puellæ ierunt cum ea pedissequæ ejus, factaque est Davidi uxor.

Saülis Regis desperatio & mors.

Cum rectè aut perperam factorum æquo aestimatori ac judici Deo placuisset, Davidis virtutem, continuis multorum annorum laboribus ac periculis probatam, suâ mercede non ampliùs carere ; & Saül is, tum cetera delicta, tum pertinax adversus Davidem odium, debitâ pœnâ tandem plecti ; Philisthæis toties victis nova bellandi cupido injecta est. Itaque congregatis viribus universis, animis ad fortiter dimicandum paratis, impetum in terram Israëlitarum, fecerunt, ibique castra posuerunt. Expavit ad conspectum hostium Saül ; &, quem adhuc prompta in bella audacia insignem fecerat, eum timor insolitus subito corripuit. Inops consilii, Dominum, cujus mandata non semel contempserat, consuluit, quid optimum factu esset, & quis expectandus belli eventus. 1 S. 28. An. M. 2949. At Deus eos, qui consilia sua & increpationes sæpe despexerint, etiam quæsitus & invocatus aliquando non exaudit, cum irruit super illos repentina calamitas, & interitus, quasi tempestas, ingruit. Nullum ergo Saüli responsum dedit, neque per

somnia, neque per Sacerdotes, neque per Prophetas.

In his rerum angustiis negatum à Deo responsum per magicam, si posset, artem elicere conatus rex furens & impius; depositis, quia agnosci volebat, regiis insignibus, venit nocte duobus tantum servis comitatus ad mulierem, quæ Pythonem, id est, divi-
nandi spiritum, habere ferebatur, petiitque, ut, *Quem virum ipse nominasset, suscicaret è mortuis, & sifteret præsentem.* Repugnavit primum mulier, Regis edicta opponens, quibus magis, & harioles, è regno suo ab-
stulerat eraseratque; ita ut certa sibi mortis pœna immineret, si interdicias ejusmodi artes tractari ab ipsa comperisset. Juravit Saul nihil inde mali ad eam perventurum, & Samuelem evocari postulavit. Tum vero ejus precibus annuit mulier. Apparuit itaque augustâ & venerandâ specie senex, amictus pallio. Ad cujus aspectum attonitâ & exclamante mulierculâ, Saul Samuelem cum esse intelligens, inclinato in ter-
ram vultu venerabundus adoravit; quærentique Cur se quietum sollicitasset? dixit: *Se vehementer undique coarctari; gravem instare Philistinorum exercitum; nihil humani speresse auxilii, nihil etiam divini; cum Deus à se recessisse videretur, neque ullum enixe oranti responsum dedisset.* Cogente ergo ultimâ neces-
sitata excitum esse illum & evocatum è sedibus suis, ut omnis consilii populi succurreret; & quam vivus opem tulerat, eundem ferret & mortuus. Intempestivas & feras regis preces averfatus Samuel: *Quid, inquit, me interrogas, cum Dominus, ut ipse intelligis, recesserit à te, & transferit ad æmulum tuum? Quæ tibi, dum inter vivos numerarer, jubente Deo prædixi aliquando eventura, ea nunc perficiet, ereptumque è manu tua & quasi al'issimum regnum dabit illi, quem tam infesto animo persequeris, Davidi; quia non obedisti voci Domini, ut Amelecitas ad internecionem deleres, imperantis. Quin etiam illud scio, & Israël, & castra traditum iri in manus Philistinorum, teque & filios tuos cras mortem appetituros.* His vocibus quasi fulmine percussus Saul corruit in terram, & quantus erat porrectus jacuit diu. Donec tandem allevari se
passus

passus est; & aliquid cibi, à quo totâ die abstinuerat, mulier & servi flagitando effecerunt ut caperet.

Reliquum noctis quod erat cùm inter faciendo assumpsisset Saul; venit manè ad populum Israëliticum, quem acie ad pugnandum instructâ duxit adversus Philisthæos. Congressis exercitibus, initium fugiendi ab Israëlitis factum est; quorum plurimos, & in his tres regis filios, cùm cecidissent Philisthæi, totum pondus prælii versum est in Saulem, quem consecuti sagittarii graviter vulnerarunt. Timuit Rex moriturus, ne sibi adhuc spiranti hostes crudelius illuderent; & armigerum, qui à pugnantis latere non discedebat, oravit: *Ut evaginato gladio percussum dominum incircumcisorum ludibrio eriperet.* Horruit ille, & tam triste ministerium abominatus, non paruit. Arripuit itaque Saul gladium, & ipse sibi carnifex factus, incubuit in eum, ac mortuus est. Pudit armigerum domino superstitem vivere, & pari exitu occubuit. Regis & filiorum ejus mortem omnium Israëlitarum fuga aut cædes secuta est, & eo die ingenti victoriâ potiti sunt Philisthæi. *Prov. 1. 24.*

Luctus Davidis de morte Saülis.

Audito Saülis exitu, haud secus quàm si parentis sui, non autem infensi inimici, mors nunciata esset lacrymas profudit David. Montibus Gelboe, in quibus cædes illa facta fuerat, maledixit. Amalecitam, qui à se Saüli (incertum verè an fa'sò) necem illatam dicebat, & detracta jacenti regia insignia quasi egregium munus attulerat, interfici jussit. 2 S. 1. Civibus urbis Jabes Galaad, quod Saulis & filiorum ejus corporibus justa piè ac magnificè persolvissent, verbis & factis gratiam retulit. Adeo verus & constans fuit ejus in mortuum pariter ac viventem inimicum amor. 2 S. 2.

David adulterio cum Bethsabæe adjungit cædem Uriæ mariti ejus.

Cùm sæpe aliàs, tum præsertim Davidis exemplo, intellectum est, eos homines, quos singularis morum

innocentia commendaverat, in maxima flagitia ac facinora aliquando ruisse præcipites, si quando virtutem suam otio marcescere siverint, nec prius è gravi casu assurrexisse quàm misericors Deus manum ipsis porrexisset salutarem. Eo tempore, quo solent reges ad bella procedere, David miserat Joabum cum numeroso exercitu, ut vallaret agros Ammonitarum, & urbem Rabbath obsideret. Ipse interim remansit Hierosolymæ. Dum hæc agerentur, accidit fortè ut David videret è tecto domus regiae, in quo post meridiem deambulabat, mulierem nomine Bethsabee se lavantem ex adverso super solarium suum. Et ut formâ erat supra modum venustâ, captus ejus pulchritudine, quam non satis caute inspexerat, missis nunciis venire ad se mulierem jussit, atque è religioso viro factus repentè divinæ legis violator, turpi cum ea adulterio sese polluit. Quoniam vere sæpe fit, ut prima culpa, maximè si gravis est, alteram citò pariat; Uriæ marito illius mulieris, ex obsidione urbis Rabbath in urbem revocato persuadere primùm tentavit David, ut domum iret pernottatum cum uxore. At ille: *Arca Dei, inquit, & Israël, & Juda habitant in tentoriis; & dominus meus Joab, & servi domini mei super faciem terræ cubant; & ego ingreaiar domum meam, ut comedam & bibam, & dormiam, cum uxore mea? Per salutem vitamque meam non faciam.* Virum ergo bellicâ laude clarissimum à Joabo exercitus duce mitti certam in perniciem, & hostium telis obrui curavit, ut quoniam nulla jam tegendi adulterii spes supererat, cum Bethsabee nuptiis jungi, conjuge interfecto, posset. 2 S. 11. An. M. 2969.

Mittitur à Deo Nathan ad Davidem.

Post admissum tam turpe flagitium & tam sævum facinus, quod utrumque Deo plurimùm displicuerat, Davidem (ô humanæ mentis cæcitas!) nec pudere videbatur nec pœnitere. Natum è Bethsabee filium in regia domo crescere lætus videbat; & victo nuper Ammonitarum rege, altâ foris & intus pace fruebatur, si qua

qua tamen ei esse pax potest, qui mentem gerit recentibus sceleribus inquinatam. Sed Deus, pro immen-â misericordiâ suâ, Davidis misertus, eum primo, ut ex Psalmo XXXI. licet conjicere, gravi morbo percussum affixit lecto, & sævissimis consorsum doloribus admonuit infirmitatis humanæ. Deinde misit Nathanem Prophetam, qui in rectam viam evocaret errantem, & cæco, discussa mentis caligine, visum restitueret. 2 S. 11 & 12. An. M. 2970.

Parabola de oviculâ pauperi ereptâ.

Noverat vir sanctus & prudens quàm difficile atque asperum factu sit reges ac principes viros utilibus monitis instruere; & nullum ferè relictum esse ad eos severæ veritati aditum inter blandas collaudantium undique aulicorum adulationes. Itaque Davidem non apertâ vi, sed quasi per cuniculos aggrediendum atque expugnandum ratus; ut in conspectu ejus stetit, his verbis exorsus est: *Erant in quadam civitate viri duo fortunâ longè dispares; alter quippe omni opum genere abundabat, alter in summa rerum omnium inopiâ versabatur. Illi magna servorum turba, multa boum armenta, plurimi capraum atque ovium greges; hic nihil habebat omnino præter ovem unam parvulam, quam, partâ labore manuum pecuniâ emptam, omni curâ enutrierat. Creverat illa apud eum, adoleveratque cum liberis ejus simul, eundem quem ille, panem comedens, & in ejus calice bibens, et in sinu illius dormiens; eratque pauperi domino eo amore dilectâ, quo patri filia sol t.* Cùm autem peregrinus quidam venisset ad divitem illum tot armentorum et gregum possidorem, et convivium esset hospiti parandum, ille bobus suis atque ovibus parcens, unicam illam viri pauperis oviculam, omnes ejus divitias atque delicias, vi ereptam mactavit, et peregrino hospiti epulandam apposuit.

Hærebant adhuc in animo regis aliquæ prioris justitiæ atque æquitatis reliquiæ; &, ubi non officiebat victrix libido, recti pravique discrimen incorrupto judicio faciebat. Itaque medium Prophetæ sermonem abrumpens, quem, quo pertineret, non

videbat, & iusta adversus iniquum divitem irâ commotus, exclamavit: *Morte dignum esse qui talia ausus esset, & pro ablata per vim ovicula quadruplum redditurum.*

Objurgationes & minæ Prophetæ Nathanis, & Davidis Pœnitentia.

Tum Nathan nullâ jam circuitione utens, & eâ, quæ nuncium Dei mandata afferentem decet fiducia subnixus. *Tu e., inquit, ille vir.* Commemoravit deinde à quibus eum malis Deus liberasset, & quot ac quantis beneficiis cumulasset; inter octo fratres minimum, vixdum puberem, & pascentem oves, unctum fuisse regem Israëlitarum; è manibus Saül's acerbo odio furentis divina ope ereptum, in mortui solium & potentiam successisse; regiam domum, regiam suppellectilem, regias etiam uxores illi traditas fuisse; quibus beneficiis, etsi magna erant, longè majora adjecturum fuisse Dominum; ipsum verò Davidem, conculcata lege divina, ex Uriæ Hethæi sinu uxorem rapuisse, & scelus scelere cumulantem, gladio hostium interfecisse maritum innocuum, virumque fortissimum, pessimo consilio et exemplo. Admonuit: *Ne hæc flagitiosè & crudeliter admissa speraret se impune laturum; inslare merenti longam seriem malorum, quæ ut acerbiora acciderent, originem & quasi fontem habitura essent ipsius domum; non recessurum ab ea gladium; & uxores illius viri, qui cum aliena adulterium commiserit, impudicæ alterius libidini in ipsius solis oculis obnoxias fore.*

Prophetæ objurgationes & minas adeo non impatienter tulit David, ut regię superbie oblitus, palàm dixerit; *Cognoscere se tandem, quàm graviter adversus Dominum peccasset; nec multiplices, quæ luendæ erant, pœnas deprecatus sit.* Tantus porro fuit, tam verus pœnitentis dolor, ut scrutator cordium Deus ei statim per Prophetam declarari voluerit: *Translatum esse, hoc est, demissum, peccatum ejus; & remissam, quæ adultero et homocidæ debebatur, mortis pœnam.*

Absalon

Abſalen adverſus Davidem patrem conjurat.

Quæ à Deo juſto ſclerem vindice miſſum iri in Davidem mala prædixerat Nathan, ea ille omnia expertus eſt; & is æquo animo ſerendis fecit, ut, quæ peccatorum pœna erant, eſſent & remedium. Primum omnium, filium ex ſurtivo cum Bethſabee concubi u edium amiſit, ut minatus erat Nathan, & amiſſi, vitæ neciſque arbitrum Dominum adoravit. 2 R. 18. Deinde inceſto Amnonis filii ſui in Thamarẽ ſororem amore, & ejusdem Amnonis cæde ab altero filio Abſalone in ſororis vindictam factâ, ſcedatam regiam domum cùm vidiffet; ad extremum armatas adverſus patrem impias filii manus vix effi- git. 2 R. 13.

Invaſerat ſcilicet Abſalonis animun infana regnandi cupido; nec, modò quod concupierat aſſequeretur, quidquam penſi habebat. Nefariæ ſpei aditum ſibi ſtruere ſalutando, prehensando, osculando etiam ignotos; venditare ſuam operam omnibus; obviam ire accedentibus ad regem; magnificè de ſe, de illo criminòſè loqui; dolorem ſimulare, quòd nemo eſſet à patre conſtitutus, qui ſingulorum querelas audiret, dictitare: 2 R. 15. *Si quando iſe judex ſederet, tunc-lites omnes juſtè & citò dijudicaturum.* Accedebat ad hæc, quæ & ipſa quandoque conciliatrix animorum eſt, ſingularis totis corporis dignitas, & ea formæ elegantia, cui nulla par erat in omni Iſraële. Ubi his atque aliis artibus illectam hominum manum comparavit, patre, quod miſum videri poſſit, inſcio; ſeceſſit in urbem Hebronem, voti, ut aiebat, perſolvendi cauſâ, reverâ ut cogitatum conſilium perficeret.

Miſſis per univerſas tribus ad ſollicitandam hominum fidem nunciis, juſſerat, ſtatim atque auditus eſſet clangor buccinæ, ſe regem appellari. Factâ ergo conjuratione va idâ, Iſrael ſerè univerſus Abſalonis partes ſecutus eſt. 2 R. 14.

David egreditur cum suis ex urbe.

Tunc David de se actum ratus, si intra urbis Hierosolymæ mœnia clausus maneret, suam & suorum salutem fugæ commisit. Egressus est ergo rex, & universa domus ejus, pedibus suis. Extulerat quidem sacerdos Sadocus arcam fœderis Domini, ut fugienti pio regi ea comes esset & solatium. At ille sive timens; ne quâ in re debita, tam pretioso pignori reverentia inter fugæ trepidationem violaretur, sive se, denunciatas peccatorum pœnas tunc maximè ferentem, tali honore indignum existimans: *Reporta, inquit, arcam Dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi: Non places, præsto sum, faciat quod bonum est coram se.*

Transgressus torrentem Cedron David, ascendit clivum olivarum flens, nudis pedibus incedens, & operto capite. Omnes quoque populus, qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans. 2 R. 15. An. M. 2981.

Semei maledicta patienter fert David.

Pervenerunt deinde prope oppidum Bahurim, unde egressus vir quidam è cognatione Saülis nomine Semei, nullâ regæ dignitatis habitâ reverentiâ, & veluti translatum jam esset in parricidales Absalonis manus sceptrum, Davidem lapidibus pariter & maledictis cœpit incessere, nec injuriam abstinuit ab iis, qui à dextro & sinistro latere regis incedebant, fidi fugientis comites: *Egredere, inquiebat, egredere ex urbe regia & regno, vir sanguinarie, & omnium, quos terra sustinet, sceleratissime. En tandem ingruit in te malorum procella, quam crudelitas tua excitavit. En ea te premunt omnia, quorum exemplum fecisti in alios. Dominum tuum & regem Saulem regno & vita exulisti, extincti regnum prædam sceleris tui fecisti, universam ejus domum cadibus vastasti: & nunc tot facinorum ultor Deus, ereptam tibi viro sanguinem & tyranno regiam potestatem transmisit in manus potioris, filii tui Absalonis.*

Cum

Cùm hæc & alia probra procaciter ingereret; ingens ira mota est cùm ceteris Davidis comitibus, tum maximè Abisai; quem ad amputandum maledico conviciatori caput properantem cohibens rex patientissimus, expressa figura ejus: 2 R. 16. *Qui, cùm malediceretur ei, non maledicabat; cùm pateretur, non comminabatur. Sinite, inquit, ut Simei Davidi maledicat: Dominus enim ita præcepit ei; & quis est qui audeat quærere quare sic fecerit? Ecce filius meus, quem genui, quærit animam meam: quando magis hic filius Semini adversum me consurget? Permittite itaque ei, ut maledicat, secundum præceptum Domini; si forte respiciat Dominus ea quæ perpetior, & reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Incredibilem regis patientiam mirati omnes, dicto ægre paruerunt, & quod reliquum erat viæ ad oppidum Bahurim confecerunt, prosequente eos cum maledictis & lapidibus; & terram spargente improbus, qui impudente calumniatore, quem impunitas audax fecerat.*

Absalon parentis uxoribus illudit.

Interea relictam à Davide urbem Hierosolymam ingressus Absalon, convocatos amentię proditiōis-que suæ socios consultare secum voluit quid agere è re sua esset. Aliis alia proponentibus; Achitophel, cui fidei plurimùm habebatur, & cujus consilia ejusdem fermè autoritatis adhuc fuerant, quàm missa è cælo oracula, nefariè suavit Absaloni: *Ut cùm tabernaculum in regiæ domus solario tetendisset, parentis uxoribus turpiter illuderet, insistentem universo Israël; futurum enim, ut eorum, qui filii partes sequebantur, animi confirmarentur magis, cùm illata parenti ejusmodi injuria iis faceret fidem, quàm verè ab eo defecisset, omnemque reconciliandæ in posterum cum eo gratiæ spem esse præcisam.* Placuit perditio adolescenti scelestum consilium; & quæ patri in adulteri pœnam ante decem annos minatus erat Nathan, filius nesciens implevit.

Domini nutu consilium Achitophelis dissipatum.

Aterum Absaloni consilium dedit bellicarum re-

rum peritissimus Achitophel, quod ad bellum uno die patrandum pertinere videbatur. Censuit quippe *Davidem & socios ejus, qui lassæ solutis manibus, & fractis animis erant, quamprimum esse opprimendos; & eam in rem ultro operam suam obtulit.* Sed Domini nutu dissipatum est consilium Achitophelis utile, ut induceret Dominus super Absalonem malum, brevemque parricidæ lætitiā citò exciperet acerba mors. Et hac vice consilio Achitophelis melius visum est consilium Chusai, qui, Davidi clam favens, dixerat Absaloni sententiam ejus exquirenti: *Non esse ei tentandum pugnæ discrimen, antequam quidquid virium habebat ex cunctis regni partibus in unum collegisset.* 1 Pet. 2. 23.

Absalon prælio victus transfoditur.

Chusai operâ certior factus David, quæ esset conjuratorum mens & consilium, Jordanem amnem transmisit. Atque ubi comœatu, rerumque aliarum, quæ bello usui esse solent, copiâ nonnihil recreatus est, & aliquanto majore, quàm cum ex urbe fugerat, numero militum instructus; statuit adversus crescentes magis & magis conjuratorum vires ferro decernere: quoniam nulla eos placandi ratio esset. 2 S. 17. Recensitis ergo militibus Centuriones præfecit & Tribunos, & diviso trifariam exercitu, partem unam Joabo, alteram Abisai, tertiam Ethai curandam tradidit. Ipse ante signa stare, licet jam duos & sexaginta annos natus, & communem belli aleam subire voluerat; sed am charum caput pugnæ periculis offerri populus non sivit. Ceterum, ut insitam à natura filiorum animis pietatem in parentes adjecerat Absalon, non ita paternam charitatem exuerat David; & cum prælio adesse non posset, ut impii filii vitæ ipsæ præfens caveret; stans juxta portam urbis Mahanaïm, milites per turmas exeuntes & præpositis iis duces obtestatus est: *Ne servirent in Absalonem; sed patri incolumem servarent.* Aliter visum erat violatæ paternæ majestatis ultori Deo. Concurrere acies numero multum & bellandæ causâ dispares; quippe altera,

altera, paucos numero milites complectens, jura patria & regia propugnabat; altera insanos proditoris & parricidæ conatus magnis opibus & copiis fovebat ac tuebatur. Acriter utrimque certatum est, & nihil omissum quod bellicæ virtutis esset aut artis. Sed tandem Deo in eam partem, unde jus stabat, victoriam inclinante, terga dederunt Absalonis milites; & effusâ fugâ passim dispersos insequente hoste, ad viginti hominum millia cecidere. Ipse, qui superbos altosque spiritus gerebat, parem animo suo exitum sortitus est. Nam dum celsò mulo sublimis, subter condensam quercum præcipiti fugâ rapitur, capilli, quos densos admodum & longos gestabat, ita ramis arboris unâ cum capite impliciti cohæserunt, ut ille cælum inter & terram altè suspensus permanferit, mulo, cui infederat, post amissum sessorem, cursum prosequente.

Viderunt multi è Davidicis militibus veluti divina manu prohibitum à fuga, & patibulo affixum juvenem impium; & ejus perfidiam execrari satis habentes, manus ab illo continuere, ne patris dolorem, filii, cui paritum voluerat, cæde gravarent. At Joab, cui dissoluta partis in filium benignitas videbatur, omnem Davidi locum præripere festinans mitius agendi cum immerente, tres lanceas in cor pendentis defixit. Et cum adhuc palpitaret hærens in quercu; concurrentes decem juvenes armigeri Joabi, repetitis ictibus confossum interemerunt. Tum detractus è quercu, in grandem foveam projectus, & magno comportatorum lapidum acervo obrutus est; dignam factis suis mercedem consecutus. 2 S. 18.

David Absalonem filium luget.

Stabat interea rex ad portam urbis, tum de pugnae eventu, tum maximè de Absalone suo sollicitus. Cùmque ingenti cæde prostratos hostes, filium quoque interfectum audivisset; nihil ex insigni victoria, quæ de hostibus quidem, at civibus suis, relata erat, lætitiæ percepit; sed filium, in ipso parricidio mortuum, æternis plectendum esse pœnis animo repu-

tans; tristem ejus exitum, quem suâ ipsius morte redemptum optasset, piis lacrymis prosecutus est, & iterum atque iterum exclamavit: *Fili mi, Absalon, Absalon, fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te, Absalon, fili mi, fili mi, Absalon!* Et cum flendi ac querendi nec modum nec finem faceret; sed operto capite domi inclusus filium mortuum nomine inclamaret; ingressus ad regem Joabus, tum precibus tum minis pervicit tandem, ut se conspiciendum præberet ac salutandum populo; qui ex hoste victor rediens, adeò non ausus erat in paterna mœnore urbem universus ingredi lætantis animo atque habitu, ut, versâ in luctum victoriâ, furtim quisque ingressus esset, eodem ferè pudore, quo solent qui victi, & è prælio fugâ elapsi sunt. 2 R. 18. 19.

Davidi Semei veniam precanti ignoscit.

Cum David revocatus à Tribu Juda in urbem Hierosolymam rediret, singulæ civitates quasi suis exciæ sedibu in regis occursum properant. Tum manare aliis præ gaudio lacrymæ, quod tam benignus in pace rex, tamque fortis in bello imperator sibi restitutus esset, suam alii stultitiam increpare & fluxam fidem, quod adolescentem impiâ invadendæ paternæ potentæ cupidine correptum justo, utpote divinitus electo, regi prætulissent; omnes studio in reducem & obsequio certare.

Adest & maledicus ille conviciator Semei; qui suæ adversus optimum regem petulantæ sibi conscius, fracto nunc & abjecto animo procidit ad pedes ejus, & humi prostratus rogat: *Ne meminerit insectationum & maledictorum suorum; se agnoscere quàm graviter peccaverit; sed ut sua insignis in regem procacitas fuit; sic jam reverentiam & fidem eminere.* Fictam aut tardiolem perfidi hominis pœnitentiam, & solo mortis metu expressam peccati confessionem, non tulit Abisai, & qui convicia confidenter & protervè fundenti cervicem abscindere antea voluerat, debitam pœnam etiam ad humiles preces descendentem tamen irrogari postulabat. Sed quàm patiens injuriæ in rebus
adversis

adversis fuerat David, tam fuit clemens in secundis. Nam eandem, quam prius, in Semei benignitatem animi retinens, & increpito Abisai, quod eo ipso tempore quo sibi, adultero olim & homicidæ, regnum & vitam servasset Deus, se ad plectendam capitali supplicio verborum injuriam excitaret; nolle se ait præsentem latitiam cujusquam funere corrumpi ac sædari: & juravit non esse moriturum Semei. 2 R. 19.

Omnem populum Israëliticum recenseri jubet David.

Extinctis meritâ morte Absalone & Seba pessimis rerum novandarum auctoribus, redierant toto corde ad Davidem omnes Tribus Israëlitis; & Philisthæos arma semper infeliciter adversus Davidem tentata retractare ausos magna clades affecerat. Compressis ergo tam exteris quam domesticis motibus, placidâ pace florebat regnum Israëliticum, & magnitudo virorum tum opum auctibus crescebat. Tunc, ut adversus superbiam venenum vix unquam satis cauta ulla pietas est, regem propter imperii incrementa sibi fortasse potius plaudentem, quam bonorum omnium auctori Deo gratias agentem, mala cupido incessit recensendæ gentis Israelitarum; & jussit exercitus sui principem Joabum, peragratis omnibus Tribubus à Dan usque Bersabee, numerare eos viros, qui viginti annos & supra haberent.

Vidit vir aliunde non admodum religiosus censum illum, cujus nulla probabilis causa occurrebat, ingratum fore Deo: Quem, respondit, orandum potius esse ut adaugeret populum ac centies majorem efficeret. Regi verò omnino deponendam intempestivam illam, & quæ fortasse funesta quoque futura esset, numerum suorum ineundi libidinem. Sed, ut vehementes plerumque sunt & obstinatæ regiæ voluntates, & id consilii Davidi in mentem venire permiserat Deus, ut Israëlitas, adversus quos ob peccata iratus erat, puniret; nec principi militiæ nec aliis ducibus recta monentibus paruit. Per decem circiter menses lustrata est terra, quæ sub regis ditione erat, factâque à Joabo & oblata regi

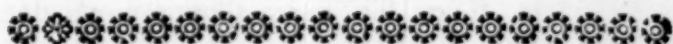
regi descriptione populi, inventa sunt in Israël undecies centena millia virorum fortium, qui educere gladium ad pugnandum possent, & in Juda circiter quingenta millia. Neque tamen Joabus numeravit Tribus Levi & Benjamini, eo quod invitus exequeretur regis imperium.

Septuaginta hominum millia pestis absunit.

Vix id rescivit David, cujus cognoscendi cupidine tanta flagrabat, cum eum talia optasse ac mandasse puduit pœnituitque; & percutiente eum corde suo, dixit Domino: *Peccavi valde in hoc facto; sed precor, Domine, ut transferas iniquitatem servi tui, quia stultè egi nimis.* Sequenti die accessit ad eum, ita jubente Deo, Gad Propheta, & dixit: *Trium tibi datur optio, quod ex his volueris unum elige. Aut tribus annis veniet tibi fames in terra tua; tribus mensibus fugies adversarios tuos, & illi te persequentur; aut certè tribus diebus gladius Domini & pestilentia versabitur in terra tua.* Nunc ergo delibera, & vide quid me renunciare velis ei à quo missus sum. Ad tales angustias redactus David respondit: *Coarctor supra modum; sed melius est ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiæ ejus sunt) quàm in manus hominum.* Et rejectis famis ac belli malis, à quibus reges tutos præstare solent opes suæ, malum regnantibus æpue ac plebeculæ formidandum, pestilentiam elegit. Quæ cum in omnes sine discrimine passim sæviret, ita ut septuaginta hominum milli assumpfisset; & videret David Angelum stantem inter cælum ac terram gladio evaginato & verso contra Hierosolymam; humi prostratus inter majores natu ciliiciis vestitos, se unum pro omnibus pœnæ offerebat, dicebatque: *Ego sum qui peccavi, ego iniquè egi. Iste grex, quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obsecro, menus tua in me & in domum patris mei; populus autem tuus non percutiatur.* Tum, erecto altari in area cujusdam Areeonæ sive Ornan Jebusæi, sicut Dei jussu eum monuerat Gad Propheta, Domino holocausta obtulit, quæ misso è cælo igne accepta habere

habere visus est; misertusque pereuntis hominum turbæ, & placatus Davidi, dixit Angelo percutienti: *Sufficit; nunc contine manum tuam.* Convertit ille gladium suum in vaginam, & statim desit grassari pestilentia, cohibitaque est plaga ab Israël.

Sita autem erat area illa Jebusæi in monte Moria, ubi Abrahamus filium Isaacum Domino in holocaustum offerre paraverat; & hunc ipsum locum ad ædificandum Deo templum deinde elegit David. 2 S. 24. 1 P. 21. *An. M. 2987.*

Ezechias à rerum Sacrarum curâ regnandi exordium ducit.

EX viginti regibus Judæ, qui à Salomonis morte annos circiter quadringentos imperium obtinuerunt, insignis paucorum in Deum pietas fuit, multorum verò impietas. Quemadmodum autem inter impios præ cæteris numeratus est Ahas; sic inter pios excelluit filius ejus Ezechias; qui tali patre genitus, exemplo suo comprobavit, pietatem, bonorum omnium præstantissimum, non à parentibus ingenerari filiis, & tradi; sed desuper fluere ab eo, *A quo uno est omnis sapientia, & omne donum optimum.* Eccl. XV. Prov. II. 1 Jacob. I.

Regiam potestatem adeptus eâ ætate, quâ plerumque libidines sese profundunt universæ, non se inertie neque luxuriæ corrumpendum dedit. Verum à rebus sacris regnandi initium ducendum ratus, ipso primo regni mense clausas dudum à patre valvas templi Domini aperuit instauravitque, & congregatos Sacerdotes ac Levitas blandè compellans, admonuit: *Multos jam annos omnipotentis Dei cultum neglectum jacere; nullam Tabernaculi reverentiam esse, nullam sacrificiorum curam. Concitatam fuisse propterea furorem Domini adversum Judam, traditosque multos & in sibilum, & in captivitatem, & in interitum.* *Pre-*
cibus

cibus tandem & pio cultu placandam esse iram divini numinis, & novum cum eo fœdus ineundum. Eos porro cetero populo præire exemplo oportere, quos sibi miniferos ipse elegisset Deus.

Eò quo par erat, gaudio regis verba excepta sunt, & omnibus facta spes illum in Davidis mores atque instituta abiturum. Statim domus Domini, & cuncta ejus supellex, & vasa quæ Achaz polluerat, ab omnibus sordibus per dies multos ritè purgata sunt, & expiata. Tum Ezechias medius inter omnes principes civitatis, quos propterea convocaverat, ascendit in Templum, & tam suo quam illorum nomine obtulit & tauros, & arietes, & agnos, & hircos, quos mactaverunt Sacerdotes pro piaculo universi populi Israëlitis. Cùmque finita esset oblatio, rex, & omnes qui aderant, incurvati adoraverunt. Obtulit quoque universa multitudo & laudes, & hostias, & holocausta mente devotâ; atque, ut victimarum sanguine imbui altare non desineret, providens, boves sexcentos & tria ovium millia Domino consecravit. Cùm autem sacris operarentur Sacerdotes, stabant Levitæ, ex mandato Ezechie, cum cymbalis, & psalteriis, & citharis, & aliis organis, quibus clangebant & concrepabant, canentes laudes Domini, & cantantes psalmos Davidis & Asaph, omni turbâ interea pronâ adorante. Magnâ porro lætitiâ perfusus est Ezechias & omnis populus, quod tam fausta repentè rerum mutatio facta esset, & hanc sibi mentem immisisset Dominus. *An. M. 3278. 2 P. XXIX. 2 R. XVIII.*

Celebrandi Paschatis consuetudo renovatur.

Haud multo post, inito cum principibus & civibus Hierosolymæ consilio, Ezechias diu intermissam celebrandi Paschatis, consuetudinem revocare statuit. Et pro eo, quo ardebat, studio verâ pietate imbuedi non eos solum, qui suo subjecti essent imperio, sed etiam dispersos per quaslibet Tribus Israëlitas; nuncios alios aliò dimisit, cum epistolis, quibus hortabatur omnes: *Ut reverterentur quamprimum ad Domini-*

num

minum Deum patrum suorum. Sic enim futurum affirmabat, ut Deus, qui clemens esset & misericors, non averteret faciem suam ab ipsis; sed & pressos duro servitii jugo reduceret in patriam; & reliquias, quæ effugerant manum Theglathphalsari regis Assyriorum, præsentis auxilio adjuvaret. Orabat ergo ne indurarent cervices suas; sed traderent potius manus Domino, ac servarent; & alacres properarent ad sacrarium ejus.

Singulas civitates velociter peragrare curescunt regii, multis illos iridentibus & impiè cavillantibus, dum alii Ezechie consilio obtemperantes ibant in urbem Hierosolymam. At verò, qui hominum corda pro arbitrio flectit Deus, hanc cuncto populo Judæ mentem dedit, ut regi salutaria suadenti ultro obsequeretur. Itaque eâ hominum lætitiâ & frequentiâ, eâ etiam victimarum copiâ, quantâ nunquam antea, Azymorum & Paschæ solemnitas celebrata est. Quippe duo millia taurorum, & ovium septemdecim millia multitudini præbita sunt à rege & principibus. Benedixerunt populo Sacerdotes atque Levitæ; & exaudita est vox eorum, perveneruntque preces ad domum sanctam Dei in cælo. 2 P. 30.

Deorum simulachra & serpens æneus confringuntur.

Cùm ritè & sanctè peractæ fuissent Paschales cæremoniæ, quibus præter morem additi fuerant dies septem in gratiam populi ita postulantis; omnes conversis jam ad unam veram religionem animis, & falsorum Deorum cultum detestati, per singulas urbes, non Judæ solùm & Benjamini, sed etiam quarundam aliarum Tribuum, diversi abiire; neque piâ irâ accensos prohibuit simulacrorum elegantia aut materia, ararum opulentia, amœnitas lucorum, quominus cuncta frangerentur, demolirentur, succiderentur.

Quod ut libentiùs & majore animo facerent, Ezechias, qui suos factis multo magis quàm verbis admonebat officii, ipse confregerat serpentem æneum, quem, à Mose, jubente Deo, erectum in deserto, per ætates multas omni curâ & reverentiâ servaverat Israël;

Israël ; pretiosum quidem depulsæ quondam ad ejus aspectum lethalis plagæ monumentum, & clarum exaltandi aliquando in crucem Christi signum : sed cui declinantibus, ut ferè fit, à prisca veneratione in pravam religionem animis, jamdudum thus adoleri mos erat.

Sacrificiis & Sacrorum ministris providet Ezechias, vincitque Philisthæos.

Suâ divino cultui restitutâ integritate, definitis etiâ, quæ aut Sacerdotum aut Levitarum Ordini implenda erant secundum Mosis legem, officiis, regiarum divitiarum usum nullum potiorum existimavit Ezechias, quàm si earum pars aliqua in divinæ majestatis honorem cederet. Voluit ut certus quotannis sumptis è re sua impenderetur in holocaustum Domino per singulos dies manè & vespere offerendum, Sabbatis quoque, & calendis, & solemnitatibus ceteris.

Providit etiâ, ut Sacerdotibus & Levitis, qui Templi ministerio erant addicti, suppeterent quæ ad victum essent necessaria, quo omnis propter illa curæ expertes, suo quisque officio, sicut olim à Mose constitutum fuerat, toti vacarent. Præcepit ergo ut primitiæ iis darentur & decimæ. Quod mandatum regis cum percrebuisse, pervenissetque ad aures multitudinis ; illico tantum frumenti, & vini, & olei, & mellis, & omnium, quæ è terra gignuntur, obtulerunt, ut saturatis Sacerdotibus ac Levitis, & æervos eorum quæ remanserant exhibentibus, horrea in domo Domini aut vetera refici aut nova ædificari Rex jussit, ad condendas, quarum magna copia erat, reliquias. 2 P. 37. 2 S. 18.

In his, & aliis quæ ad revocandam augendamque rerum divinarum curam ac reverentiam præstitit Ezechias, requirens Deum toto corde suo, operatus est quod bonum erat, & rectum & verum coram eo. Et ut adhæsit Domino, fecitque mandata ejus, fuit quoque Dominus cum illo, ita ut in cunctis quæ aggrediretur, sapienter ac fortiter se gereret. 2 P. 31. v. 20, 21. 4 R. 18. v. 5, 6, 7.

Speraverant

Speraverant Philisthæi regem, qui totus in Dei sui cultum versus videretur, nihil animi ad bellum aut inferendum aut propulsandum habiturum. At magnâ clade ab Ezechîâ affecti intellexerunt, illam animi fortitudinem, quæ in subeundis armorum periculis posita est, pietate in Deum, si cui ea contigit, mirum in modum augeri, non verò frangi aut debilitari. Noluit quoque Ezechias servire Assyriis, & impostum sibi jugum tributi excussit. 2 R. 18. v. 8.

Sennacheribus multas Judæ urbes capit.

Ubi potentissimus Assyriorum Rex Sennacheribus audivit Ezechiam à pendendo tributo immunem regnare velle, cum armorum vi cogere, ejusque regnum omni clade vastare statuit. Itaque coactâ innumerablem pedum, equitum, & quadrigarum multitudinem, in Judæ fines irrupit, privatam tantum injuriam, ut putabat, ulturus. At virga erat & baculus furoris Domini. Ipse sibî immensa illa agmina, quasi apum examina, evocaverat. Ipse exundantes illas rapidi fluminis aquas in terram Judæ adduxerat. Ad famam adventantis hostilis exercitus, fuga passim ex agris in loca munita fieri; concurrere de arma, qui militaris ætatis essent; urbium munimenta collapsa refici, nova extrui; frumenta, missilia, & alia quæ ferendæ obsidioni usui esse poterant, undique comportari. Sed irrita omnis illa trepidatio, irritus labor fuit. Ubi longè ac latè vacuos campos obtinuit Sennacheribus; huc & illuc arma circumferens, civitates naturâ aut opere munitas, alias intra paucos dies expugnavit, alias solo nominis sui terrore referatis portis victorem exercitum accipere coëgit; ita ut una ferè superesset urbs Hierosolyma, quæ incendii cuncta corripientis vim potius nondum experta, quam latura, videretur. 2 R. 18. 2 P. 32. Is. 36. An. m. 3291. Ezech. 14. 7. 18. 8. 7.

Ezechias populum hortatur ad spem reponendam in Domino.

In regiam urbem omnem belli impetum ac molem
verti

verti intelligebat Ezechias, simulque quàm parùm præsidii aut in murorum munitionibus aut in civium fo titudine reponendum esset. Nihil expectabat auxilii ab Æthiopibus & Ægyptiis; ad quos ut legati & munera mitterentur, nonnulli principum, ipso frustra adversante, pervicerant. Totam in Domino exercituum spem ponebat, ab eo uno salutem expectandam putabat ac prædicabat. Habito tamen cum principibus & viris rerum bellicarum peritis consilio, ex communi omnium sententiâ industria agens, ea fecit quæ hostibus incommodo, civibus verò saluti esse possent. Fontium, qui extra urbem fluerent, capita obturari, & rivos omnes, qui campos interfluebant, averti, quo infinita illa hominum ac jumentorum multitudo siti conficeretur, curavit. Eversum murum restituit, alterum forinsecus addidit, & turres superextruxit. Tum gladios, & hastas, & clypeos, & alia omnis generis arma telaque excudi jussit, & in exercitu suo multos duces ac præfectos constituit.

2 R. 18. 30. *Isa.* 36. 15.

Postquam nihil non parasse ac molius esse visus est, quod ad hostem humanis viribus propulsandum à muris valere posse populus judicaret; eam, quam peccatore fovebat, divini auxilii spem non dubiam in suorum quoque animos tentans transfundere, iis in platea congregatis dixit: *Viriliter agite, & confortamini. Ne paveatis, & nolite timere regem Assyriorum, atque universam multitudinem quæ cum eo est. Multo enim plures nobiscum sunt, quàm cum illo. Est quippe cum illo brachium carneum; nobiscum verò Dominus Deus, qui auxiliator est noster pugnaturque pro nobis.* Nonnihil ad cælestis opis spem erectus est animus multitudinis cum his Ezechiae verbis, tum Isaïæ Prophetæ monitis ac vaticiniis, qui jam antea venturum Assyrium prædixerat, ejusque itinera, castrorum meditationes, singulas victorias, sacrilegas minas & cogitationes, quasi videns audiensque prænunciarat; & tum, ferocissimum hostem quasi lagunculam confringendum esse & conterendum & conculcandum, salvâ urbe Hierosolymâ, affirmare non desistebat. *Is.* 10. 24. & c. 14. 24. 25.

Ezechias

Ezechias à morte imminente liberatus.

Dum in urbe omnia belli apparatu strepunt, & alii, pro cuiusque ingenio, mœrore confecti jacent, alii varia obsidionis mala fortiter laturo videntur; Ezechias subito morbo correptus est. Qui, cum quotidie magis ingravesceret, accessit ad ægrum Isaïas Propheta, & nihil regiam majestatem reveritus ubi imperanti Deo parendum esset, dixit ei: *Hæc dicit Dominus: Rebus tuis provide, quia morieris tu, & non vires.* 2 R. 20. 2 P. 32. Is. 38. Regis dolorem vehementer augebat pius timor, ne & morbus quo conflictabatur, & denunciata proxima mors gravioris delicti, in quod fortasse incidisset imprudens, poena essent; maximè cum necdum ei ulla stirps virilis esset, quam tamen in Davidis posteris usque ad Messiae tempora non defuturam, pollicitus fuerat Deus. Itaque averso à luce vultu, conversusque ad parietem, magno fletu oravit Dominum, ut miseretur sui. Precibus ejus ac lacrymis motus Deus, mutatâ statim sententiâ, *Eum intra dies tres depulso morbo vaentem ascensurum esse in Templum; quindecim annos ejus vitæ additum iri; & urbem Hierosolymam ab regis Assyriorum assultibus liberam fore* pollicitus est. Quæ Dei promissa ut præsentis signo confirmaret idem, qui ea ferebat, Propheta Isaïas; solis umbram ipsumque solem per decem retro lineas in Horologio reverti, rege ita postulante, jussit. Is. 38. 8. Eccl. 48. 26.

Ezechias thesauros suos Babyloiiis ostentat.

Ubi primùm ex morbo convaluit Ezechias, gratias egit ei, qui pro sua potentia & sapientia mortales deducit ad inferos, & reducit; ediditque canticum, quod in libris Isaïæ Prophetæ extat. Neque tamen (quæ est humanæ mentis infirmitas semper in præceps ruentis, nisi presens adsit auxilium Dei) retribuit ille Domino secundùm beneficia quæ acceperat; sed elevatum est atque exaltatum cor ejus. Venerant cum muneribus & litteris missi à Rege Babyloniorum legati, qui Ezechiae restitutam valetudinem gratularentur;

rentur; & ut syderum motus sedulo contemplari solebat Babyloniorum gens, interrogarent de portento, quod nuper acciderat. 2 R. 20. 2 P. 32. *Is.* 39. 2 R. 2. v. 6. Tunc Deus, cujus *judicia abyssus multa, & viæ investigabiles*, dereliquit eum, ut tantaretur, & nota fierent omnia, quæ erant in corde ejus. Thesauros ille sibi plurimos congregaverat argenti, & auri, & lapidum pretiosorum, & aromatum, & unguentorum pigmentorumque, & vasorum, & armorum. Apothecas quoque habebat frumenti, vini, & olei, & præsepia jumentorum, & caulas pecorum, & greges ovium atque armentorum innumerabiles. Hæc ille universa & singula, quibus ab ipso Domino inclytus fuerat factus, legatis Babylonicis ostendit plus æquo lætus, & quod unus cordium scrutator Deus cernebat, sibi ipse plaudens, ac tacitè superbiens. *Pf.* 35. 7. *Rom.* 11. 33. Hanc in pio roge mentis elationem non impunitam voluit, *qui quos amat arguit & castigat*; & ad eum misit Isaïam, qui denunciaret: *Omnes illos, quos Babyloniis ostentasset, thesauros, esse aliquando in eorum manus transferendos; & filios ejus in aula regum Babyloniorum servilibus ministeriis functuros.* Agnovit ille & culpæ gravitatem & æquitatem poenæ. Et quia humiliatus est tam ipse quàm habitatores Hierosolymæ, idcirco non venit super eos ira Domini tempore regis Ezechix. *Apoc.* 3. 19.

Ezechiam adversus Rabfacis impia ac superba dicta consolatur Isaïas.

Interea urbem Lachis cum universo exercitu obsidebat Sennacheribus. Ad quem cùm Ezechias trecenta talenta argenti & triginta talenta auri misisset, ut pacem redimeret, & ab urbe regi tempestatem magis in dies imminentem averteret; ille acceptâ pecuniâ, quam regi à se peccatum fuisse dicenti, & pacem oranti, imperaverat, promissis non stetit; & non modo belli consilium non abjecit; sed etiam tres exercitus sui duces cum parte copiarum ire Hierosolymam ad Ezechiam jussit. Qui cùm regem ad colloquium

colloquium frustra evocare tentassent, unus inter eos, nomine Rabfaces, dixit iis quos ad cognoscenda legatorum postulata miserat Ezechias, stante supra murum atque audiente populo : Ezechiam inani fiducia nitentem defecisse à magno rege Sennacheribo. Nullam ei spem reponendam esse, neque in rege Ægypti, neque in Deo suo ; quorum alter baculus esset arundineus, cui si quis innixus fuerit, comminutus ingreditur & perforet manum ejus ; alter non magis populum Judæ ab Assyriorum armis tutum præstiturus esset, quam gentes plurimas sui Dii præstitissent. Plebem monuit ut caveret, ne in apertam perniciem præceps rueret, & se vana persuasione de'udi pateretur à rege suo, qui certum auxilium pollicebatur ejus Dei, cujus voluntate ipse egressus esset ex Asia rex Sennacheribus, ad disperdendam gentem quæ rebelli regi pareret. Denique nihil à civibus Hierosolymæ fieri melius posse contendit, quàm si eum regem, quem nulla locorum asperitas, nulla militum copia, nulla humana divinaque vis retardarat, intra portas utro recipere, sub illius deinde auxilii umbrâ comesturi unusquisque in patrio solo de vinea sua & de ficu sua, & bibituri aquas de cisternis suis ; aut transferendi in terram, quæ similis esset terræ eorum ; terram fructiferam & fertilem, terram & panis, & vini, & olei, & mellis feracem. 2 R. 18. 2 P. 32. Is. 30.

Cùm hæc aliaque multa & adversum se & contra Dominum Deum superbè atque impiè dicta ad sollicitandam populi fidem accepisset Ezechias ; scidit vestimenta sua, operuit se sacco, & ingressus Templum, ut divinam opem imploraret, primos regis domûs ministros, & seniores Sacerdotum, saccis pariter opertos, ad Isaiam misit, qui referrent, quam sacrilegas in Deum voces effudisset nomine regis sui Rabfaces. Facere in domo Domini humi prostratum Ezechiam, iisdem excruciatum doloribus, quibus solet mulier parturiens ; & quoniam timeret ne preces suas iratus Dominus aversaretur, postulare à Prophetâ, ut ipse oraret pro miseris populi reliquiis. Respondit Isaias, Assyriorum minis terreri Ezechiam non oportere ;

oportere; omnes superbi & impii regis conatus inane: futuros; reversurum enim illum in eas, unde profectus esset, terras; & ibi cruentâ morte interiturum. 2 R. 19. Is. 37.

Ezechiae divinum auxilium iterum pollicetur Isaïas.

Quæ habenda esset Isaïæ verbis fides, statim compertum est. Nam cùm Sennacheribo urbem Lobnam obsidenti nunciatum esset Theracam Æthiopiæ atque Ægypti Regem è finibus suis egressum esse, ut urbi Hierosolymæ veniret subsidio; relicta obsidione properavit in occursum ejus, missis priùs ad Ezechiam alteris legatis cum litteris, quarum summa hæc erat: *Non debere eum decipi inani spe ac fiducia in Deum suum, cujus potentiâ, quantacumque illa prædicaretur, neque ipse, neque urbs Hierosolyma eripi possent è manibus Assyriorum; sicut Deorum suorum ope erepti non fuissent ceteri reges ac populi, quos bello vicerat.* Ezechias acceptis lectisque litteris, ascendit in Templum; & expandit illas coram Domino, ejus oculis quasi legendas subjiciens, dixitque: *Domine exercituum Deus Israël, qui sedes super Cherubim, tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram. Aperi, Domine, oculos tuos, & vide; inclina aurem tuam, & audi omnia verba, quibus Sennacheribus exprobravit tibi Deo viventi. Verè, Domine, desertas fecerunt gentium terras reges Assyriorum, & dederunt igni ac comminuerunt Deos earum. Non enim erant Dii; sed opera manuum hominum, lignum & lapis. Et nunc, Domine Deus noster, salva nos è manu ejus; & cognoscant omnia regna terræ te esse Dominum Deum solum.*

Dum has ad Deum preces fundit Ezechias, quibus justam ejus adversus Sennacheribum iram, quæ quasi sopita videatur, excitet; adsunt missi à Propheta, qui Regem, bonæ quidem spei plenum, sed, ut in tali tempore, gravibus anxium curis, consolentur, doceantque: *Exauditum fuisse à Domino. Superbum Sennacheribum, qui & vocem & oculos exaltaverit contra Dominatorem universæ terræ, Sanctum Israël;*
qui

qui se & succedisse sublimes cedros, & agros vastasse. & amnes exsicasse gloriatur, qui templo Excelsi & urbi Hierosolymæ ferrum & ignem minetur; ulticem Dei manum tandem experturum. Equum illum impatientem freni & ferociter exultantem, jamjam potenti virgâ domitum, perforatis circulo naribus & constricis camo labiis, reducendum esse in viam per quam venerit. Victorem tot gentium, qui curru sublimis incedere solitus sit, per ea loca quæ vincendo peragrasset, & infinitis prope agminibus complexset, vix paucis suorum comitatum turpiter fugiturum. Urbem Hierosolymam, quæ ex insensu hostis faucibus eripi non posse videatur, adeo non expugnandam esse ac diripiendam, ut ne ullo quidem aggere ab eo circumdanda sit, & oppugnanda; sed protecturus sit eam ac servaturus Dominus propter se & propter servum suum Davidem. Inani superbiâ tumentem regem Assyriorum, quæ prosperè gessisset, suo ipsius consilio, suæ fortitudini, tribuere; sed Dei, cui tam protervè illudat, æterno decreto ac nutu cuncta patrata, qui ipse eum adduxerat ad puniendam peccata populi. 2 R. 19. Is. 37.

Ob advocata externa auxilia sibi plaudunt principes Judæ.

Cùm primum in regnum Judæ irruperat Sennacheribus, futuri præsciis Isaias monuerat, ut jam dictum est, populum Hierosolymæ, ut quiesceret; nihil ab irato principe metuendum esse; omnem spem collocandam in Domino, cujus potentiæ ac voluntati nulla humana vis valeret resistere; neque externa accersenda auxilia quæ nihil profutura essent, imò plurimum nocitura; Ægyptium, ad cujus opes confugi oportere dicebant nonnulli, hominem esse, non Deum; & equos ejus carnem, non spiritum; Domino manum suam inclinante, corrui-
turum auxiliatorem & magnam ex Ægypto & Æthiopiæ juvenum ac senum turbam discalceatam & corpore turpiter discooperto, castrivam abductum iri à rege Assyriorum, Is. 20. 30. 31. Quod vaticinium ut non mentem solum sed etiam oculos multitudinis afficeret, ipse discalceatus & seminudus, Deo sic jubente, urbem perambulaverat.

perambulaverat. Sed Prophetæ rectè monenti & vera prædicenti nullam fidem habuerat Principum Judæ major pars; & magnum se operæ pretium existimaverant facturos, si & legationibus & muneribus Ægypti atque Æthiopiz regem percellere possent ad arma adversus Assyrios movenda. Quod cum, Ezechia prohibere non valente, præstitissent; & res ex animi sententiâ cessasse videretur, quia Tharacam universas regni vires secum trahentem accelerare ad decertandum cum Sennacheribo nunciabatur; sibi plurimum placebant, quod Prophetæ & Regis pia potiùs quàm tuta suadentium posthabitis consiliis, ad humanum auxilium respexissent; & cum certam Ægyptiorum atque Æthiopum de Sennacheribo victoriam prædicarent; proximam omnis modestiæ liberationem suæ in tractandis quæ bellum & pacem spectarent solertiæ tribuendam esse jactitabant. *Is. 20.*

Victis Æthiopiz & Ægypti exercitibus accedit ad urbem Hierosolymam Sennacheribus.

Sed quod Dominus decrevit, quis poterit infirmare? & ubi manus ejus extenta est, quis avertet eam? Quæ Propheta à Deo monitus ventura prædixerat, ea eventus comprobavit; idemque arguit, quàm inania sæpe sint hominum consilia, quàm fallaces spes. Conjuncto Æthiopiz & Ægypti exercitus fudit cæditque Sennacheribus; & cum callis omni opulentiâ refertis potius esset; eos qui cædi superfuerant, effusâ fugâ recedentes, in Ægyptum usque persecutus, multam inde prædam, multos captivos abduxit. *Is. 14. v. 27.*

Tam insignis victoriæ gloriam suæ ipsis fortitudini tribuebat dementer superbus Rex, securim aut ferram imitatus, quæ quidquid laudis debetur robori aut peritiæ artificis, à quo movetur sibi vindicaret. Factus itaque multo quam ante ferocior, & novis viribus instructus, magnis itineribus contendit Hierosolymam, ad obterendum hostem, quem omni jam spe atque ope destitutum putabat; & ipsi omnipotenti Deo minitans, unicam ejus in terris sedem, unicam

cum sacrarium, tam facilè se funditùs eversum prædicabat, quàm multiplices aliorum Deorum aras, statuas, templa sustulerat. Hos animos gerens, propius muros accessit, & castris positus, quæ ad obsidendas, expugnandasque urbes opus sunt, erat jam apparatus. *Is. 10. v. 13.*

Vocabat tum Dominus universum populum Judæ ad fletum ad planctum, ad calvitium, & cingulum facci; at pro his apud nonnullos (quæ est humanæ mentis perversitas, gaudium, & lætitia!) occidere vitulos, & jugulare arietes, comedere carnes, & bibere vium, una cura erat. *Comedamus, inquebant, & bibamus; cras enim moriemur.* Alii contra inter miserabiles conjugum & liberorum ejulationes dolore penè enecti, & domi inclusi, mortem sævissimam, aut duram servitutem expectabant. Omnes, si quos fortè excipias, spes tota deseruerat; & eorum judicio temeraria atque insana regem suum habebat fiducia, qui in tam afflictis ac perditis rebus Prophetæ adhuc fausta vaticinanti crederet, & de promissa ope divina adeo non desperaret, ut etiam certam de fortissimo hoste mœnia circumfidente victoriam cum civium serè omnium irrisione polliceretur. *Is. 22. v. 12, 13.*

Deletus exercitus Sennacheribi, ipse à filiis deinde occisus.

Verùm qui habitat in cælo, irridet impios, et tanquam vas figuli confringit eos; scutum autem est omnium sperantium in se. *Pf. 2. 28. 22. v. 31.* Illà ipsâ nocte, quæ regis Sennacheribi reditum ex Ægypto, & ejusdem de oppugnandâ urbe Hierosolymâ consilium secuta est, micuere repente è cælo fulgura super castra Assyriorum, auditus horrendus tonitruum fragor, & vîssa passim cadere fulmina, inter grandinem ventorum turbine incussam, & imbrem torrentis modo effusum; percussitque Angelus Domini centum & octoginta quinque hominum millia; intacto, ut apertiùs & crudeliùs periret, ipsorum rege; qui cùm diluculo surrexisset, & cadavera suorum passim jacere

sparsa conspexisset; intellexit tandem quanto intervallo distat terra à cœlo, tanto humanas vires à veri Dei potentia distare. Fracti sunt spiritus illi feroces; & quasi victricem formidandamque Omnipotentis manum tergo suo inhærentem sentiret, trepidâ & turpi fugâ cum paucis suorum reversus est in Assyriam, suæ cladis ipse nuncius futurus, & nefariis filiorum gladiis confodiendus. Nam cum in regiâ urbe Ninive staret ante aras Dei sui Nesroch, eum filii duo Aramelech & Sarasar infando quidem parricidio, sed morte meritâ, contrucidarunt; ita regente omnia divinâ sapientiâ & justitiâ, ut qui adversus vitæ & omnis regię potestatis auctorem impiè insurrexisset, ipse & vitam & regnum sibi per vim eripi à filiis, sanctas naturæ leges impio facinore conculantibus, videret. *Is. 30. v. 30, &c. 2 R. 19. 2 P. 2. Is. 37.*

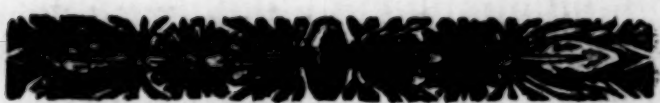
Ezechia pietas & mors.

E tam præsentis periculo præter omnium circa populorum opinionem divinitus liberatus Ezechias, eos in tantum Dei Israëlitarum timorem, & tantam pietatis suæ reverentiam adduxit, ut alii eum deinde bello laceßere nefas esse & periculosum ducerent; alii magna quoque munera ei, tanquam communi ab impotenti Assyriorum dominatu liberatori, & hostias Domino in urbe Hierosolymæ immolandas, mitterent. *2 P. 32. 2 R. 20.* Itaque per reliquam vitam placidâ pace frui ei licuit; deditque illi Dominus filium regni successorem futurum, & amplas omnis generis divitias. Ipse autem fecis, quod erat bonum coram Domino, sicut David pater ejus. In Domino Deo Israëlitis tum maxime speravit, cum nullus superesse videretur spei locus. Neque ante, neque post eum fuit similis ei in cunctis regibus Judæ. Adhæsit Domino, nec deflexit ab eo, fecitque quæ ab illo fuerent præcepti Mosi. Unde & erat Dominus cum illo, & quoniam in omnibus quæ aggrediebatur, sapienter agebat, ea illi feliciter cadebant.

debant. Porro viginti & novem annos regnavit. Mortui exequias celebravit universus Juda; & inter sepulchra avorum regum loco insigniore conditus est. 2 R. 18. 2 P. 31. *An. M.* 3306. 2 P. 32.

Quoniam *omnia in figura contingebant* populo Isra-
ëlitico; satis constat ex multis sacrorum librorum
locis, urbem Hierosolymam, quæ ab omnibus superbi
Sennacheribi conatibus illæsa permanfit, expressam
esse imaginem Ecclesiæ Christianæ, quam nec Dia-
bolus, nec conjurata *hæreticorum* & improborum ho-
minum vis, valleant convellere. 1 Cor. 10. 11.

I N D E X

SELECTARUM

E VETERI TESTAMENTO

HISTORIARUM.

P A R S P R I M A.

C REATUR. Mundus. Homo & mulier for- mantur.	pag. 1
Primorum parentum peccatum & pœna.	2
Cainus occidit fratrem Abelem.	3
Malitia hominum. Diluvium. Fœdus Dei cum Noaco.	4
Turris Babel.	7
Abramus vocante Deo venit in terram Chanaan.	ibid.
Lothus discedit ab Abrahamo.	8
Nova promissio de multiplicando semine Abrahami.	ibid.
Angeli hospitio excepti ab Abrahamo & Lotho	9
Abrahamus filium suum Isaacum immolare parat.	10
Eliezer Rebecam uxorem adducit ad Isaacum.	11
Profugum Jacobum consolatur Deus.	14
Jacobus benignè excipitur à Labano avunculo.	15
Josephus patri charus, & fratribus invisus.	ibid.
Josephus venditus à fratribus.	16
Josephus hero Potiphari charus.	17
Josephus in carcerem conjicitur.	18

Sommar

I N D E X.

<i>Somnia duorum vinhorum interpretatur Josephus.</i>	19
<i>Geminum Pharaonis somnium Josephus explicat.</i>	20
<i>Septem anni ubertatis, totidemque inopie.</i>	22
<i>Fratres Josephi traditi in custodiam.</i>	ibid.
<i>Revertuntur ad patrem, Simeone relicto in vinculis.</i>	23
<i>Redeunt in Ægyptum filii Jacobi cum Beniamino.</i>	25
<i>Josephus reversos fratres cum Beniamino excipit convivio.</i>	26
<i>Scyphus Josephi in sacco Beniamini deprehenditur.</i>	27
<i>Judas offert se in servitutem pro Beniamino.</i>	28
<i>Josephus se fratribus agnoscendum præbet.</i>	29
<i>Jubet Pharao adduci Jacobum in Ægyptum cum universa domo.</i>	30
<i>Patri Ægyptum ingredienti occurrit Josephus.</i>	31
<i>Terra Gessen conceditur habitanda Jacobo & filiis.</i>	32
<i>Jacobus postulat ut sepeliatur in sepulchro patrum.</i>	33
<i>Mincorem filiorum Josephi præponit majori moriens Jacobus.</i>	ibid.
<i>Sepelitur Jacobus in terra Chanaan.</i>	34
<i>Fratres consolatur Josephus, & moritur.</i>	ibid.
<i>Opprimuntur Israëlitaæ ab Ægyptiis. Nacitur Moses.</i>	35
<i>Agni Paschalis immolandi ritus.</i>	36
<i>Egressus Israëlitarum ex Ægypto.</i>	38
<i>Columna ignis & nubes dux itineris Israël.</i>	39
<i>Ægyptii Israelitas per medium mare persecuti fluctibus obruuntur.</i>	ibid.
<i>Lex data in monte Sinâ.</i>	41
<i>Transitus Jordanis arcâ præeunte.</i>	46
<i>Muri urbis Jerichuntis corruunt.</i>	47
<i>Levita benignè exceptus à socero, & à senè quodam Ephrataeo.</i>	49
<i>Gideonem adversus Madianitas mittit Deus.</i>	50
<i>Duplici velleris miraculo confirmatur Gedeon.</i>	51
<i>Probantur ad aquas qui ad bellum essent progressuri.</i>	52
<i>Tubis, lagenis & lampadibus debellantur Madianitaæ.</i>	53
<i>Samuel nascitur & Deo offertur.</i>	54

I N D E X.

<i>Samuelli aperit Deus, quæ mala impendant Heli propter filios.</i>	55
<i>Mors Heli & filiorum.</i>	56
<i>Tobiæ pietas in Deum, conjugium, filius.</i>	57
<i>Tobiæ benignitas in captivitatis suæ socios.</i>	58
<i>Tobias mortuos cum vitæ periculo sepelit.</i>	ibid.
<i>Tobiæ cæcitas & patientia.</i>	59
<i>Tobias mortem optat, & peccatorum veniam postulat à Deo.</i>	60
<i>Tobiæ monita ad filium.</i>	61
<i>Tobiæ filio comitem se præbet Angelus.</i>	62
<i>Flentem Tobie matrem consolatur conjux.</i>	63
<i>Tobias liberatus à pisce, venit ad Raguel.</i>	ibid.
<i>Tobiæ Sara uxor datur.</i>	64
<i>Tobiæ & Saræ preces ad Deum.</i>	65
<i>De incolumitate novorum conjugum gratias agit Deo Raguel.</i>	66
<i>Gabelus ab Angelo adducitur ad nuptias.</i>	67
<i>Tobias pater & Anna dolent de longa filii absentia.</i>	68
<i>Raguel generum & filiam tandem dimittit.</i>	ibid.
<i>Reversus domum Tobias, patri visum restituit.</i>	69
<i>Angelus oratus, ut mercedem accipiat, aperit quis sit.</i>	70
<i>Cælum repetit Angelus Raphael.</i>	71
<i>Tobias pater Deo gratias agit, & futura prædicit.</i>	ibid.
<i>Mors utriusque Tobie.</i>	72

P A R S A L T E R A.

O NIÆ summi Pontificis pietas, & Simonis perfidia.

73
Helio-

I N D E X.

<i>Heliodorus ad diripiendos Templi thesauros mittitur.</i>	74
<i>Luſus urbis viſo auditoque Heliodoro.</i>	75
<i>Heliodorus flagelliis cæditur.</i>	ibid.
<i>Orante Deum Oniâ ſanatur Heliodorus.</i>	76
<i>Exercituum in aëre congreſſus conſpiciuntur.</i>	77
<i>Antiochi Epiphanis crudelitas atque impietas.</i>	ibid.
<i>Epiphanis Præſelli Judæos omnibus malis vexant.</i>	78
<i>Egregia Eleazari ſenſ mors.</i>	79
<i>Septem fratrum & matris eorum cruciatus.</i>	80
<i>Mathathie & filiorum ejus pietas ac fortitudo.</i>	83
<i>Mors Mathathie.</i>	85
<i>Judæ Macchabæi laus.</i>	86
<i>Apollonum & Seronum vincit Judas armis & fiducia in Deum.</i>	87
<i>Antiochus Judæam gentem delere ſtatuit.</i>	88
<i>Deo in auxilium vocato, vincuntur à Judâ Nicanor & Gorgias</i>	ibid.
<i>Viſi quoque à Judâ Timothæus, Bacchides & Lyſias.</i>	91
<i>Luſtratur Templum, & muris cingitur Mons Sion.</i>	92
<i>Judam pugnantem miſſi è cælo equites tuentur.</i>	93
<i>Antiochus à Deo percuffus moritur.</i>	94
<i>Lyſia iterum viſo pax componitur.</i>	95
<i>Hoſtibus iterum cæſis urbes expugnat Judas.</i>	97
<i>Pro mortuorum peccatis ſacrificium offertur.</i>	98
<i>In Antiochi, Eupatoris, & Lyſie caſtra noctu irrupit Judas.</i>	99
<i>Iterum viſus Eupator cum ſuis elephantis.</i>	100
<i>Eleazar elephantis occiſi pondere opprimitur.</i>	ibid.
<i>Demetrius Alcimum ad ſummum Sacerdotium promoveri fruſtra tentat.</i>	101
<i>Impius Nicanor Templo minatur, & Dei potentiam contemnit.</i>	102
<i>Judas ſuos roborat fiducia in Deum, narrato ſomnio de Onia & Jeremia.</i>	103
<i>Viſus & occiſus Nicanor impietatis pœnas dat.</i>	104
<i>Judas fortiffimè dimicans occiditur, ac lugetur.</i>	105
<i>Goliathus</i>	

I N D E X.

<i>Goliathus Philistæus provocat Israëlitas ad singulare certamen.</i>	107
<i>David pugnam adversus Goliathum deposcit.</i>	108
<i>Rege permittente se ad pugnam accingit David.</i>	109
<i>Goliathus à Davide victus & obruncatus.</i>	ibid.
<i>Davidis laudibus offensus Saül de ejus pernicie cogitat.</i>	110
<i>David à Saülis lancea declinat, & ducentos Philistinos occidit.</i>	111
<i>David mille viris Tribunus præficitur.</i>	112
<i>Saulem David placare tentat Jonathas.</i>	113
<i>David à Michole uxore servatus fugit. Jonatha frustra patrem deprecante pro eo.</i>	ibid.
<i>David persequitur Saül.</i>	114
<i>David in spelunca Engaddi latitans oram Chlamydis Saüli abscondit.</i>	115
<i>David Saüli dormienti scyphum & hostem aufert.</i>	116
<i>Davidem aptâ oratione placat Abigail.</i>	117
<i>Saüli regis desperatio & mors.</i>	121
<i>Luclus David de morte Saülis.</i>	123
<i>David adulterio cum Betsabee adjungit cædem Uriæ mariti ejus</i>	ibid.
<i>Mittitur à Deo Dathan ad Navidem.</i>	124
<i>Parabola oviculâ pauperi ereptâ.</i>	125
<i>Objurgationes & minæ Prophetæ Nathanis, & Davidis Pœnitentia.</i>	126
<i>Absalon adversus Davidem patrem conjurat.</i>	127
<i>David egreditur cum suis ex urbe.</i>	128
<i>Semei maledicta patienter fert David.</i>	ibid.
<i>Absalon parentis uxoribus illudit.</i>	129
<i>Domini nutu consilium Achitophelis dissipatum.</i>	ibid.
<i>Absalon prælio victus transfoditur.</i>	130
<i>David Absalonem filium luget.</i>	131
<i>David Semei veniam precanti ignoscit.</i>	132
<i>Omnem populum Israëliticum recenseri jubet David.</i>	133
<i>Septuaginta hominum millia pestis absumit.</i>	134
<i>Ezechias à rerum Sacrarum curâ regnandi exordium ducit.</i>	135
<i>Celebrandi Paschatis consuetudo renovatur.</i>	136
	<i>Deorum</i>

I N D E X.

<i>Deorum simulacra & serpens æneus confringuntur.</i>	137
<i>Sacrificiis & Sacrorum ministris providet Ezechias, vincitque Philisthæos.</i>	138
<i>Sennacheribus multas Judæ urbes capit.</i>	139
<i>Ezechias populum hortatur ad spem reponendam in Domino.</i>	ibid.
<i>Ezechias à morte imminente liberatus.</i>	141
<i>Ezechias thesauros suos Babylonis ostendat.</i>	ibid.
<i>Ezechium adversus Rabsacis impia ac superba dicta consolatur Isaias.</i>	142
<i>Ezechia divinum auxilium iterum pollicetur Isaias.</i>	144
<i>Ob advocata externa auxilia sibi plaudunt Principes Judæ.</i>	145
<i>Visis Æthiopie & Ægypti exercitibus, accedit ad urbem Hierosolymam Sennacheribus.</i>	146
<i>Deletus exercitus Sennacheribi, ipse à filiis deinde occisus.</i>	147
<i>Ezechia pietas & mors.</i>	148

F I N I S.

Hic Liber est meus.
Testis est Deus.
Si quis furetur.
per Collum pendetur.

Hujus si Cupias.
Domini Cognoscere Librum
post hos Versiculos. nomen
Establi. & A. Traill.